

**MALATYA BEYDAĞI KONAKLAMA
TESİSLERİ SURİYE MÜLTECİLERİ
DİL VE KÜLTÜR İNCELEMESİ**

Özlem ATEŞ

**Yüksek Lisans Tezi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı
Prof. Dr. Selami BAKIRCI
2015
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI**

Özlem ATEŞ

**MALATYA BEYDAĞI KONAKLAMA TESİSLERİ SURİYE
MÜLTECİLERİ DİL VE KÜLTÜR İNCELEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Selami BAKIRCI**

ERZURUM – 2015

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

28/12/2015

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Malatya Beydağı Konaklama Tesisleri Suriye Mültecileri Dil ve Kültür İncelemesi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

28/12/2015

Ozlem ATEŞ

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Selami BAKIRCI danışmanlığında, Özlem Ateş tarafından hazırlanan bu çalışma 28 /12 /2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Arap dili ve edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Prof.Dr.Süleyman TÜLÜCÜ

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr.Selami BAKIRCI

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç .Dr. Nurullah YILMAZ

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 28 /12/ 2015

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR.....	VI
RESİM LİSTESİ	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	IX
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM SURIYE TARİHİ VE GÖÇ

1.1. SURİYENİN TARİHÇESİ	2
1.1.1. Siyasi Hayat	2
1.1.2. Yönetim Biçimi	2
1.1.3. Nüfus ve Sosyal Hayat.....	3
1.1.4. Sosyo-Ekonomik Yapı.....	4
1.2. SURİYEDE İÇ SAVAŞ.....	5
1.2.1. Savaşın İç Kesitler	6
1.2.2. Savaşın Kaçış	12
1.3. GÖÇ VE MÜLTECİLİK	12
1.3.1. Göç.....	14
1.3.2. Göç Türleri.....	14
1.3.3. Mültecilik İle İlgili Tanımlar	15
1.3.4. Suriyeli Sığınmacıların Geldikleri Suriye Kentleri	16
1.4. SURİYELİ SİĞINMACILARIN DEMOGRAFİK YAPISI	17
1.4.1. Cinsiyet Dağılımı.....	17
1.4.2. Yaş Dağılımı	18
1.4.3. Eğitim Durumları.....	19
1.5. SURİYELİ SİĞINMACILAR VE EĞİTİM.....	20
1.5.1. Okullara ve Eğitim Kurslarına Katılım.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

SURIYELİ SIĞINMACILARIN KÜLTÜR YAPISI

2.1. YEMEK KÜLTÜRÜ	22
2.1.1. Kahvaltı.....	22
2.1.2. Öğle Yemeği	23
2.1.3. Akşam Yemeği	25
2.1.4. Metti Çayları.....	25
2.2. SOSYAL VE DİNİ ETKİNLİKLER.....	26
2.2.1. Cenazeleri	26
2.1.2. Düğünleri	28
2.1.3. Gelinin Çeyizinin Hazırlanması	30
2.1.4. Suriye'deki Dini Bayramlar	30
2.1.5. Suriye'de Hacdan Gelenler	30
2.2. GİYİM KUŞAM TARZLARI	30
2.2.1. Müzik ve Eğlence	32
2.2.2. Sığınmacıların Günlük Hayatından Portreler	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURIYELİ MÜLTECİLER AÇISINDAN DİL (TÜRKÇE- ARAPÇA)

3.1. TÜRKÇE İLE ARAPÇANIN ALFABESİ.....	39
3.1.1. Türkçe ve Arapçadaki Ünsüzler	40
3.1.2. Türkçe Ve Arapçadaki Ünlüler.....	43
3.2. BİÇİM (MORFOLOJİ) YÖNÜNDEN TÜRKÇE VE ARAPÇA.....	45
3.2.1. Ad	45
3.2.2. Dilde Cinsiyet Kavramı	45
3.2.3. Belirtme Eki / Edatı	46
3.2.4. Ad Durumu	47
3.2.5. Adlarda Çoğul.....	50
3.2.6. Ad Tamlaması.....	51
3.2.7. Sıfat Tamlaması	52
3.2.8. Fiiller.....	52
3.2.9. Fiillerde Olumsuzluk Durumu	55

3.2.10. Fiillerde Soru	56
3.2.11. Fiillerde Olumsuz Soru	57
3.2.12. Ekler/ Edatlar	58
3.2.12.1. Türkçede	58
3.3.12.2. Arapçada	61
3.3. SÖZ DİZİMİ VE SENTAKS YÖNÜNDEN TÜRKÇE VE ARAPÇA	63
3.3.1. Ses Bilgisi Yanlışları	64
3.3.2. Biçim Bilgisi (Morfoloji) Yanlışları	65
3.3.3. Söz Dizimi Yanlışları	67
3.3.4. Sözcük Bilgisi Yanlışları	68
3.3.5. Yazım Yanlışları	68
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLETİŞİM SORUNLARI	
4.1. ÖRNEK DİYALOGLAR	70
4.2. SURİYELİ SİĞİNMACILARDAN BAZI AVAMCA KELİMELEER	72
4.2.1. Sözlükçe	72
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	110
ÖZGEÇMİŞ	111

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MALATYA BEYDAĞI KONAKLAMA TESİSLERİ SURİYE MÜLTECİLERİ
DİL VE KÜLTÜR İNCELEMESİ**

Özlem ATEŞ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Selami Bakırcı

2015, 111 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Süleyman TÜLÜCÜ

Prof. Dr. Selami BAKIRCI

Yrd. Doç. Dr. Nurullah YILMAZ

Bu çalışmada ülkelerindeki savaştan dolayı göç etmiş Suriyeli mültecilerin dil ve kültür unsurlarının incelenmesi araştırılması amaçlanmıştır.

Birinci kısımda Suriye'ye özgü yemeklerin üzerinde durulmuş, Suriye mutfağının zenginliği anlatılmıştır.

İkinci kısımda ise Suriyelilerin geçmişten folklorik giyim-kuşamları görsellerle tanıtılmıştır. Bunun yanı sıra o coğrafyaya özgü müzik aletleri, düğünler, cenazeler anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; Türkçe ve Arapça genel hatlarıyla karşılaştırılıp, Arapların dil bilgisi yönünden yaptıkları yanlışlara yer verilmiştir.

Son bölümünde ise, Türkler ve Suriyeliler arasında sık kullanılan diyaloglara, kelimelere ve deyimlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriye Mültecileri, Göç, Yemek kültürü, Dil, Kültür.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**A STUDY ABOUT ARABIC LANGUAGE AND ITS CULTURE BY
OBSERVERING THE SYRIAN REFUGEES IN MALATYA CAMP**

Özlem ATEŞ

Advisor: Prof. Dr. Selami BAKIRCI

2015, 111 Pages

Jury: Prof. Dr. Süleyman TÜLÜCÜ

Prof. Dr. Selami BAKIRCI

Yrd. Doç. Dr. Nurullah YILMAZ

In this project, the main purpose is to investigate cultural and language factors of Syrian refugees who emigrated from their own country on account of a war.

In the first part, it is mentioned about Syrian traditional foods and Syrian food culture's substantiality.

In the second part, Syrians' traditional folk clothes are introduced with visual elements. Additionally, musical instruments, festivals, and funeral ceremonies of Syrians are mentioned.

In the third part, the language of Turkish and Arabic are compared in general points. The mistakes of grammar done by Arabs are mentioned.

At the end of the work, frequented dialogues, words and idioms between Turkish and Syrian people are included.

Key Words: Syrian refugees, Immigrate, Syria dishes, Language, Culture.

KISALTMALAR

- A.B. : Avrupa Birliği
B.M. : Birleşmiş Milletler
B.M.M.Y.K. : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

RESİM LİSTESİ

Resim 1.1. Savaşın içindeki çocuk	6
Resim 1.2. Savaş anındaki insanlar	6
Resim 1.3. Savaş sırasında yıkılmış bir bina	7
Resim 1.4. Konutların yıkılmış durumu	7
Resim 1.5. Suriyeli annenin çocuklarını savaştan kurtarmaya çalışması	8
Resim 1.6. Bina altında kalan çocuğun kurtarılması	8
Resim 1.7. Bir annenin gözyaşları.....	9
Resim 1.8. Halkın birbiriyle yardımlaşması	9
Resim 1.9. Savaşın çocukları.....	10
Resim 1.10. Bir Cuma günü Suriyeli çocuğun elinde tuttuğu ölüm varili	10
Resim 1.11. Ezilen ve kimsesiz kalan Suriyeli çocuk	11
Resim 1.12. Yıkılan ve harap olan bir mahalle	11
Resim 1.13. Bombardıman sonrası binaların durumları	12
Resim 2.1. Ekmek yaparken	32
Resim 2.2. Eczaneden ilaç alırken.....	33
Resim 2.3. Erkeklerin cami önünde bekleyişleri.....	33
Resim 2.4. Meddi içerken.....	34
Resim 2.5. Kağıt oynarken	34
Resim 2.6. Parktaki Suriyeli çocuklar	35
Resim 2.7. Markette alışveriş yaparken.....	35
Resim 2.8. Malatya’da kampa alınmayan Suriyeli mültecilerin tel örgüdeki görüşmeleri.....	36
Resim 2.9. Malatya’daki kampın dışarıdan bir görünümü	36
Resim 2.10. Suriyeli mülteciler Türkçe öğrenirken.....	37
Resim 2.11. Kamptaki bir kız çocuğu	37
Resim 2.12. 23 Nisan töreninden bir görünüm.....	38

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Türkçe-Arapça harflerinin karşılaştırılması	39
Tablo 4.1. Sözlük.....	72
Tablo 4.2. Sağlık İle İlgili Günlük Terimler	75
Tablo 4.3. Meyve Ve Sebzeler	78
Tablo 4.4. Bazı Temel Kavramlar	80
Tablo 4.5. Sıfatlar	81
Tablo 4.6. Sık Kullanılan Fiiller.....	82
Tablo 4.7. Giyim İle İlgili Günlük Terim Örnek Cümleleri.....	83
Tablo 4.8. Sağlık İle İlgili Günlük Terim Örnekleri	85
Tablo 4.9. Günlük Hayatta Sık Kullanılan Deyimler	87

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1.1. Suriyeli sığınmacıların geldikleri Suriye kentleri.....	17
Çizelge 1.2. Sığınmacıların cinsiyet dağılımı	18
Çizelge 1.3. Sığınmacıların eğitim durumları.....	18
Çizelge 1.4. Sığınmacıların okullara ve kurslara katılım oranları	21

ÖNSÖZ

2011 yılının Mart ayında iç karışıklıkların başlamasından bu yana günden güne artan sayıda Suriye Arap Cumhuriyeti (Suriye) vatandaşı Türkiye'ye sığınmacı olarak gelmektedir. İç karışıklıkların başlamasından bu yana Suriye ile güçlü, tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye Cumhuriyeti iç karışıklıklardan etkilenen Suriye mültecilere kapılarını açmıştır.

Buna bağlı olarak Malatya Beydağı Konaklama Tesisleri Suriye mültecilerinin dil ve kültür hayatı genel hatlarıyla ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde; Suriye hakkında bilgilere yer verilerek, Suriye mültecilerinin geldikleri Suriye kentleri anlatılıp, savaş anı resimlerle görselleştirilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde; Suriye halkının kültürüne değinilmiştir. Malatya kampına gelen Suriye mültecilerine gidilerek yüz yüze görüşülmüş, Suriye halkının yemekleri, yaşam tarzları, cenazeleri ve düğünleri anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; Türkçe ve Arapça genel hatlarıyla karşılaştırılıp, Arapların dil bilgisi yönünden yaptıkları yanlışlara yer verilmiştir. Son bölümünde ise, kampta sık kullanılan diyaloglara, kelimelere ve deyimlere yer verilmiştir.

Tez konusu belirleme ve çalışma sırasında benden yardımlarını esirgemeyen, Sayın hocam Prof. Dr. Selami Bakırcı'ya, araştırma kapsamında örneklem içinde yer alan kamp çalışanlarına, kampta çalışan Suriyeli Arapça öğretmeni Kuteybe El Türkmeni'ye, ve her zaman maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

2011 yılının Mart ayında başlayan Suriye’de yaşanan iç karışıklıkların başlamasından bu yana sayıları günden güne artmakta olan Suriyeli mülteciler Türkiye’ye sığınmacı olarak gelmektedir. İç karışıklıkların başlamasından bu yana Suriye ile güçlü tarihî, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye Cumhuriyeti; iç karışıklıklardan etkilenen Suriyeli mültecilere kapılarını açmıştır. Göçlerin başlaması ve Türkiye’ye gelen mültecilerin artmasıyla beraber çeşitli illerimizde konteyner kentler kurulmaktadır. Bu kentler bir bakıma Suriye kültürü ve tarihi ve Arap dili açısından biz araştırmacılar için birer örnek oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. SURIYENİN TARİHÇESİ

Ortadoğu ülkelerinden Suriye'nin tam adı Suriye Arap Cumhuriyeti'dir. Başkenti Şam olan Suriye, Güneybatı Asya'da, Ortadoğu'nun kalbi durumunda bir mevkiye sahiptir. Yüzölçümü 185.180 km² kare olan Suriye, 32° 19'-37° 20' kuzey enlemleriyle 35° 37'-42° 22' doğu boylamları arasındadır. Ülkenin nüfusu 12.524.000 ve resmi dili Arapçadır. Resmi dini İslam'dır ve Para birimi Suriye Lirasıdır. Kuzey ve kuzeybatıdan Türkiye, doğudan Irak, güneyden Ürdün, batıdan İsrail, Lübnan ve Akdeniz ile çevrilidir.¹

1.1.1. Siyasi Hayat

Suriye, Cumhuriyetle idare olunan bir Arap devletidir. Devlet başkanı Hafız Esad'dır. Çok partili cumhuriyet olmasına rağmen siyasi iktidar Baas Partisinin elindedir. Şam ülkenin başşehri olmak üzere ülke 13 il'e ayrılmıştır. Birleşmiş Milletler üyesidir. Varşova Paktına dâhilken bu pakt resmen 1991 yılında feshedildi.²

1.1.2. Yönetim Biçimi

1963 yılında Suriye Baas Partisi bir darbe ile iktidarı ele geçirmiştir. 1966 yılında başka bir darbe ile partinin gelenekçi liderleri devrilmiştir, o dönemin Savunma Bakanı olan General Hafız Esad, Kasım 1970 tarihinde Suriye Başbakanı olmuştur. Mart 1971 tarihinde Esad kendisini Başkan ilan etmiş ve 2000 yılındaki ölümüne kadar devam edecek olan Hafız Esad yönetimi başlamıştır. Bu tarihten itibaren Suriye Baas Partisi, Suriye'yi bir tek parti rejimi olarak idare etmiştir.

Ölümü ile Hafız Esad iktidarının sona ermesi, ülkede demokratik reformlar için umut doğurmuş ve yoğun sosyal ve politik tartışmaların yaşandığı "Şam Baharı" olarak adlandırılan hareketlilik ortaya çıkmıştır. Temmuz 2000 tarihinde başlayan Şam Baharı, pek çok politik toplantılar yapılarak ülkenin geleceğinin özgürce tartışıldığı bir ortam

¹Meydan Larousse, XVIII, 372

² <http://www.kamer.org.tr>

doğurmuş, fakat bu hareketlilik, özgür ve adil seçimler ile politik özgürlük talep eden pek çok aktivistin tutuklanması ile Ağustos 2001 tarihinde sona ermiştir.

Demografik açıdan çeşitlilik gösteren Suriye nüfusunun ağırlıklı olarak %60 oranla Arap-Sünniler oluşturmaktadır. Arap Alevilerin oranı %12 olarak bilinmektedir. %10'a yakın oranda Kürt Sünniler bulunan Suriye'de nüfusun geri kalan %18'ini Hristiyan gruplar oluşturmaktadır.

Esad ailesi, Şii İslam'ın bir kolu olan, Suriye toplumunun tahminen %12'lik bir kısmını oluşturan Alevi azınlığa mensuptur. Aile, Suriye'nin güvenlik güçlerini sıkı bir kontrol ile elinde tutmuş ve bu yüzden ülkenin dörtte üçünü oluşturan Sünni çoğunluk üzerinde bir süre giden bir memnuniyetsizliğe sebep olmuştur. Etnik azınlık olan Suriye Kürtleri de etnik ayrımcılık ve kültürel hakları ile anadilleri üzerindeki yasaklar sebebiyle protest bir tutum takınmış ve Esad rejiminden şikâyetçi olagelmışlerdir.

Ülke 1963 yılından itibaren “Olağanüstü Hâl” altında idare edilmiş ve bu durum, güvenlik güçlerine olağandışı tutuklama ve gözaltı yetkileri vermiştir. Beşar Esad demokratik reformlar konusunda vaatlerde bulunsa da başarısız olmuştur.

2012 yılındaki bir İnsan Hakları İzleme Örgütü raporuna göre Beşar Esad iktidarı devraldığından beri rejimin antidemokratik doğasında herhangi bir iyileşme sağlanamamıştır. Suriye Baas Partisi dışındaki tüm siyasi partilerin yasaklı olduğu ülke, serbest seçimlerin olmadığı bir tek parti rejimi görüntüsünü korumuştur.

1.1.3. Nüfus ve Sosyal Hayat

Suriye'nin nüfusu yaklaşık 12.524.000'dir. Yıllık nüfus artışı % 3,5 dolayındadır. Suriyeliler, Arabistan, Asya ve Avrupa'dan göç etmiş insanların karışımından meydana gelmişlerdir. Ekseriyeti Sami soyundan gelen Araplar teşkil eder. Nüfusun % 89'unu Araplar, % 6'sını Kürtler, % 3'ünü Ermeniler ve geri kalanını da Türk, Çerkez ve Asuriler teşkil eder.

Suriye'nin resmi dili Arapçadır. Sami soyundan gelen Araplar olduğu için, Suriyeliler genellikle Sami dilinden gelen Arapçayı konuşurlar. Bundan başka ayrıca Türkçe, Süryanice, Kürtçe, Ermenice ve Çerkezce de konuşulmaktadır.

Nüfusun hemen hepsi Müslümandır. Çok az bir bölümü Hristiyanıdır. Bu Hristiyanlar genellikle Katolik, Ortodoks, Suriye Ortodoksu, Monofist, Protestan, Keldani ve Nesturi gibi ayrı gruplar halindedir.

Müslümanların büyük bir bölümü Sünnidir. Ayrıca Aleviler, İsmaililer ve Dürziler de vardır. Çok az sayıda Yezidi, Rafizi ve Şii mevcuttur. Bunlardan Yezidiler “Şeytana taparlar”.

Nüfusun yarısı okuma-yazma bilir. Genç nüfusun % 60’ı okula gitmektedir. En büyük ve gelişmiş şehir Şam’dır. Diğer önemli şehirleri Halep, Humus, Hama ve Lazkiye’dir.

1.1.4. Sosyo-Ekonomik Yapı

Suriye’de uzun süre ülke gelirinin yarısı tarım ve petrol sektörlerindeki üretimden oluşmuştur. Ancak, son yıllarda yaşanan kuraklıklar nedeniyle tarımsal üretimde ciddi düşüşler yaşanmış ve ülke ilk defa buğday ithal etmek zorunda kalmıştır. Suriye’de ilk petrol üretimi 1960’lı yılların sonlarında ülkenin kuzeyinde başlamış, 1980’li yılların ortalarında ise Suriye sınırlı düzeyde de olsa petrol ihraç eden bir ülke haline gelmiştir.

Petrol üretimi 1995 yılında zirve yaparak günde 610 bin varile çıkmış, ancak anılan tarihten itibaren giderek azalmıştır. Halen Suriye’nin günlük petrol üretimi 385 bin varil civarında olup, Suriye bu miktarın aşağı yukarı 130 bin varilini ihraç etmektedir. Ancak yeni petrol rezervleri için bir yatırım yapılmamış, yeni petrol sahaları keşfedilmemesi halinde, Suriye’nin yakın zamanda tekrar petrol ithal eden ülke haline geleceği söylenmektedir.

Savaşın önce hükümet aleyhtarlığının en yüksek olduğu yerler, çoğunlukla dindar Sünnilerin ikamet ettiği ülkenin fakir kısımları olmuştur. Bu yerlerin başında çok yüksek yoksulluk oranlarıyla mücadele eden Dera ve Humus gibi şehirler gelirken, bu şehirlerin kırsal bölgeleri 2011 yılı başında kuraklık yaşamıştır. Devletin ekonomik politikaları çoğunlukla hükümetle yakın ilişkilere sahip küçük bir azınlığa fayda sağlamış, büyük çoğunluk özellikle 2011 yılında yaşanan kuraklık sebebiyle yoksullaşmıştır.

1.2. SURİYEDE İÇ SAVAŞ

Suriye iç savaşı, Suriye Baas Partisi'ne sadık askerler ve bu partiyi iktidardan indirmek isteyen muhalifler arasında süre giden silahlı mücadeledir. Gösteriler 15 Mart 2011'de başlamış ve Nisan 2011 tarihinde ülke çapına yayılmıştır. Gösteriler, Arap Baharı olarak bilinen, Orta Doğu'daki daha geniş bir protest hareketin parçasıdır. Göstericiler, ailesi 1971 yılından beri iktidarı elinde tutan Beşar Esad'ın istifasını ve 1963 yılından beri ülkeyi idare eden Baas Partisi'nin iktidarı bırakmasını talep etmektedir.

Nisan 2011 tarihinde Suriye Ordusu, başkaldırıyı bastırmak için görevlendirilmiş ve askerler ülke genelinde göstericiler üzerine ateş açmıştır. Aylarca süren askeri kuşatmaların ve baskının ardından gösteriler silahlı isyana dönüşmüştür. Çoğunlukla firari askerler ve sivil gönüllülerden oluşan muhalif güçler, merkezi bir liderlik olmaksızın direnişe geçmişlerdir. Beşar Esad yönetimi Rusya ve İran'dan askeri ve parasal destek alırken, muhalifler Katar ve Suudi Arabistan'dan silah desteği almaktadır. Haziran 2013 tarihi itibarıyla Beşar Esad yönetimi ülkenin %30-40'ını ve ülke nüfusunun %60'ını kontrol etmektedir. 2012 sonlarındaki bir BM raporu, iç savaşın Nusayri Şebbiha milisleri ve Sünni muhalifler arasında süre giden "bariz derecede mezhepsel" bir çatışma olduğunu bildirmiş, fakat hem muhalefet, hem de hükümet bunu reddetmiştir.

Birleşmiş Milletlere göre ölü sayısı Eylül 2013 tarihi itibarıyla 120,000'e ulaşmıştır. Raporlara göre on binlerce gösterici devlet hapishanelerinde hapsedilmiş, bu göstericiler sistematik işkenceye maruz bırakılmıştır. Uluslararası organizasyonlar hem Baas Partisi hükümetini, hem de muhalefeti insan hakları ihlalleriyle suçlamışlardır. Birleşmiş Milletlerin ve Uluslararası Af Örgütü'nün hem 2012 yılında, hem de 2013 yılında Suriye'deki soruşturmaları ve saha araştırmaları sonucunda, insan hakları ihlallerinin, işkencelerin ve savaş suçlarının büyük kısmının Baas Partisi hükümeti tarafından yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Savaşta kimyasal silahlar birden fazla kullanılmış ve bu durum uluslararası alanda tepki çekmiştir.

1.2.1. Savaşın İç Kesitler

Resim 1.1. Savaşın içindeki çocuk

Resim 1.2. Savaş anındaki insanlar

Resim 1.3. Savaş sırasında yıkılmış bir bina

Resim 1.4. Konutların yıkılmış durumu

Resim 1.5. Suriyeli annenin çocuklarını savaştan kurtarmaya çalışması

Resim 1.6. Bina altında kalan çocuğun kurtarılması

Resim 1.7. Bir annenin gözyaşları

Resim 1.8. Halkın birbiriyle yardımlaşması

Resim 1.9. Savaşın çocukları

Resim 1.10. Bir cuma günü Suriyeli çocuğun elinde tuttuğu ölüm varili

Resim 1.11. Ezilen ve kimsesiz kalan Suriyeli çocuk

Resim 1.12.Yıkılan ve harap olan bir mahalle

Resim 1.13. Bombardıman sonrası binaların durumları

1.2.2. Savaştan Kaçış

İç savaş ülke geneline yayılıp hayat yaşanmaz duruma geldiğinde, kendilerini risk altında hisseden, yakınlarını kaybeden aç ve susuz kalan Suriyeliler çareyi ülkelerini terk etmekte buldular. Yüz binlerce Suriyeli her türlü tehlikeyi göze alarak ülkesinden kaçmaya başladı.

Uluslararası Af Örgütü Eylül 2013'te Suriyeli mültecilerin sayılarının iki milyonu geçtiğini belirterek komşu ülkelere sınırların açık tutulması çağrısı yapmıştı.

Türkiye Dışişleri Bakanlığı Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sayısının yarım milyonu bulunduğunu bildirdi. Bakanlığın resmi sayfasında yapılan açıklamada, Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısının 500 bin olduğu, bu kişilerin 200 binden fazlasının 20 ilde, 20 geçici barınma merkezinde bulunduğunu diğerlerinin ise farklı kentlerde kendi olanakları ile yaşamaya çalıştıklarını duyurdu.

Oysa kamp dışında yaşayan Suriyelilerin hemen hiçbir olanağı yoktu. Onlar sadece hayatta kalabilmek için kaçmış, ölümden kurtulmuşlardı.

1.3. GÖÇ VE MÜLTECİLİK

Yaşam koşullarının değişmesi, her alanda olduğu gibi, yeni gereksinimlere paralel olarak toplumsal yaşamda bir takım değişiklikler yaratmıştır. Bu değişikliklerden biri olan göç, toplumların bilincinde derin izler bırakmıştır. İnsanın

fiziksel çevresi, maddi yaşam koşullarını ve ruhsal yapısını şekillendirmektedir. Bundan dolayı kişinin bu çevreden kopuşunun zorunlu olduğu durumlarda göç, çoğu zaman geri dönüşü pek mümkün olmayan ve kişinin kendi fiziksel ve dolayısıyla ruhsal çevreden ayrılmasına yol açan bir süreç özelliği göstermektedir. Zorunlu göç kategorisinde değerlendirilen mültecilik ve sığınmacılık, çeşitli nedenlerle insanları, ülkelerinde baskı görmeleri nedeniyle, ülkeyi terk etmek zorunda bırakan bir olgudur. Mültecilerin ve sığınmacıların öncelikli amaçları yaşamlarına yönelik bir tehdidin olmadığı emniyetli bir çevrede yaşamlarını devam ettirme isteğidir. Mültecilik, zorlu ve geleceği belirsizlikler içeren bir yaşamı ifade eder. Mültecileri ülkelerinden göç etmeye zorlayan nedenler, çoklu travmaların görülmesine sebep olabilir. Bu çoklu travmalarla beraber gelinen ülkedeki yaşam koşulları, sığınma politikası ve insan haklarına verilen değer, mültecilerin kaderini tayin etmede önemli unsurlar olarak rol alırlar. Mülteciler genellikle geldikleri ülkede çoklu travmalar nedeni ile ihtiyaç duydukları psikososyal destek yerine ülkedeki kötü yaşam koşulları içinde çaresiz bırakılmaktadır. Üstelik gelinen ülkede mültecilerin kendi ayakları üzerinde durmasına yardımcı olacak ve sosyal işlevselliklerini harekete geçirecek olan çalışma hakkı genellikle verilmemektedir.

Kitlesel göç hareketlerinin dünyada neredeyse tüm sınırlar arasında gerçekleşmesi, devletlerin bu konu üzerine eğilmesini zorunlu kılmıştır. Göç ve kitlesel sığınma durumlarına ilişkin çözümler üretme anlamında uluslararası kuruluşlar kurularak birtakım evrensel sözleşmeler imzalanmıştır. Böylelikle göç ve iltica konularına yaklaşım, insani yardım ve insan hakları bağlamında değerlendirilmeye başlanmıştır. Mültecilere yönelik kalıcı çözümler üretme konusunda vurgu yapılmaya başlanmış, kişilerin ülkelerine geri dönüşlerini sağlama yönünde çabalar ağırlık kazanmaya başlamıştır. Uluslararası düzenlemelerde mültecilere yönelik yürütülen çalışmalar, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi 1967 tarihli Protokol ve 1969 Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi çerçevesinde yürütülmektedir.

Mülteci kadın ve çocukların yaşadığı sorunlar kendisine has karakteristik özellikler gösterir. Mülteci kadın ve çocuklar incinebilir grupta olan ve fiziksel, ruhsal ve mentol özellikleri bakımından diğer gruptaki mültecilerden farklılık göstermektedir. Mülteci kadınlar daha çok cinsiyet temelli sorunlar yaşarken, mülteci çocuklar yaşları,

fiziksel durumları (kendilerini koruyamamaları) ve gelişim gösterdikleri aşama nedeni ile çeşitli sorunla yaşamaktadırlar.

1.3.1. Göç

Göç toplumsal düzeni etkileyen insanları sosyal, ekonomik, psikolojik vb. yönlerden çeşitli sorunlarla karşı karşıya bırakan tarihsel bir olgudur. Tarihin her döneminde yaşanan göç hareketleri benzer özellikler gösterir. İnsanlar kimi zaman daha iyi yaşam standartları için kimi zaman ise karşılaştığı baskı, zulüm, ayrımcılık gibi sebepler yüzünden göç etmişlerdir.

Son yıllarda yoğunlaşmış olmakla beraber göç olgusu günümüze özgü değildir. Yüzyıllar boyunca insanlar, zulüm, siyasal-dinsel-ırksal baskı, silahlı çatışma ve şiddet olayları yüzünden yurtlarını ya da içinde yaşadıkları toplumları terk etmek zorunda kalırlar. Bu tür kaçışlara çok eski tarihlerden de örnekler bulunabilir. Fakat kitlesel zorunlu göçlerin gerçek tarihini, modern dünyanın oluşum aşamasından ve özellikle modern milli devletlerin kuruluşundan başlatmak daha doğru olur.

1.3.2. Göç Türleri

Göç genel olarak isteğe bağlı ve zorunlu göç olmak üzere ikiye ayrılır. İsteğe bağlı olan göç türlerinde, ekonomik, eğitimsel, sosyal ya da başka bir nedenle kendi toplumunu bırakıp, diğer bir yere daha iyi yaşam sürmek için gitmek söz konusudur. Cahiliye dönemindeki göç de isteğe bağlı insanların geçimlerini temin etmeye yöneliktir. Geçimlerini sağlamak için insanlar yeşil vadiler de konaklayıp bu vadiler ortadan kalkınca yeni yerler aramışlardır. Bu durumlar şiirlerine yansımıştır. Zorunlu olanlar ise, savaş, sivil çatışmalar, devrimler, ayrımcılık, dinsel rekabet, doğal afetler ve gelişim programları yüzünden yerinden edilen insanları içermektedir. Günümüzdeki göçlerdir. Suriyeli mültecileri bu gruba dahil edebiliriz. Bu zorunlu göçler edebiyat aşanında ağıt olarak ortaya çıkmıştır.

Yaptığımız çalışmada zorunlu göçün olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkmıştır. Malatya'daki Suriyeli mültecilere baktığımızda bu mültecilerin artık ülkelerindeki birtakım alışlagelmiş uygulamaları göç ettikleri ülkede yerine getiremedikleri görülmektedir. Onlarda cuma günü tatilken bizde tatillerin cumartesi-pazar olması bu duruma bir örnektir.

Türkiye'deki hayata alışmaları yaklaşık bir iki ayı bulmuştur. Bunun dışında çocukların çorapsız yerlere yalınayak bastığını görmekteyiz. Her ne kadar bizim Türklerde bu çocukların çoraplarının olmayışı olarak algılanıp yardım yapılsa da bu yardımların sonucunda bu durumun değişmediği ve onların kültüründe çorap giymemenin bir alışkanlık olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır.

Yine Arap kadınlarının çoğunun giyim tarzı ve başörtüleri de Türklerden etkilenerak değişmiştir. Bazı kadınlar gönüllü olarak bazıları da zorunlu olarak değiştirmiştir. İşte bu zorunlu değişim de kültürel etkileşimin olumsuz tarafıdır. Mağazalarda kendi kültürlerine uygun kıyafet bulamayan Suriyeliler zorunlu olarak bu değişime ayak uydurmuşlardır.

Dil kısmına baktığımızda da bu duruma benzer örneklerle karşılaşabiliriz. Örneğin daha önce hiç Arapça bilmeyen çalışanlarımızın (doktor, hemşire, polis...) Arapça konuştuğunu yine hiç Türkçe bilmeyen Arapların da Türkçe konuştuğunu görmekteyiz.

1.3.3. Mültecilik İle İlgili Tanımlar

Mülteci/sığınmacı konularında farklı tanım ve kavramlaştırmaların seçildiği, ulusal ve uluslararası kuruluşların kendi perspektifleri açısından konuya ilişkin tanımlar yaptıkları görülmektedir.

1951 tarihli (BMMYK) kuruluşu tüzüğünde; ırkı, dini, milliyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti ya da siyasal düşüncesi nedeniyle, zulme uğrayacağına dair haklı bir korku duyduğu için uyruğunu taşıdığı ülkenin veya milliyeti yoksa eskiden ikamet ettiği ülkenin dışında bulunan ve geri dönemeyen ya da uyruğu taşıdığı ülkenin hükümetin korumasından yararlanamamak veya ikamet ettiği ülkeye dönmek isteyen her kişinin mülteci olarak tanımlandığı görülmektedir. (BMMYK 1998:64)

1967 yılında kabul edilen Protokol ile 1951 sözleşmesindeki tanımda değişiklik yapılmamış ancak, coğrafi ve tarih sınırlaması kaldırılmıştır.

Afrika Birliği Ülkesi Sözleşmesi'nde ise mülteci tanımı için 1951 Sözleşmesindeki nedenlere ek olarak; dış saldırılar, işgal, yabancı egemenliği ya da ülkelerin bir kısmında veya tamamında görülen kamu düzenini ciddi şekilde bozan olaylar nedeniyle ülkeyi terk etmeye zorlanan kişiler de eklenerek mülteci tanımının kapsamı genişletilmiştir.

1970 ve 1980'li yıllarda Orta Amerika'daki şiddet ve insan hakları ihlalleri üzerine 1984 yılında kabul edilen Cartagena Bildirgesi ile mülteci tanımı yeniden yapılmıştır. Buna göre “mülteci, yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı yaşamları, güvenlikleri ya da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişilerdir.

1.3.4. Suriyeli Sığınmacıların Geldikleri Suriye Kentleri

Bu bölümde Türkiye' deki Suriyeli sığınmacıların geldikleri Suriye kentleri konusunda bilgi vereceğim. Bu kentlerin dağılımı ve bu kentlerin her birinden gelen sığınmacıların yüzdesel dağılımı Harita 1'de gösterilmektedir. Dikkatimi çeken ilk nokta, Halep'in Türkiye'ye en çok sığınmacı yollayan kent olduğudur.

Türkiye'ye gelen toplam sığınmacıların yüzde 36'ya yakını Halep'ten gelmiştir. Halep'ten Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların oranının bu kadar yüksek olmasının bir nedeni Halep'in Türk sınırına çok yakın olmasıdır ve ikinci bir neden ise Halep'in yoğun çatışma merkezlerinden biri olmasıdır. Halep 2012 tahminlerine göre 4,6 milyon nüfusu ile Suriye'nin en kalabalık kentidir.

Türkiye'ye en çok sığınmacı yollayan kent İdlib'tir. Toplam sığınmacıların yaklaşık yüzde 21'i İdlib'ten gelmiştir. İdlib de Türkiye sınırına yakın bir kenttir ve 2012 tahminlerine göre 1,4 milyon nüfusu vardır.

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların bir dereceye kadar yüksek bir yüzdesi Rakka ve Lazkiye'den gelmiştir. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yüzde 11'i Rakka'dan ve yaklaşık yüzde 9'u Lazkiye'den gelmiştir. Hem Rakka hem de Lazkiye Türk sınırına göreceli olarak yakın kentlerdir. 2012 tahminlerine göre Lazkiye'nin nüfusu 1 milyondur.

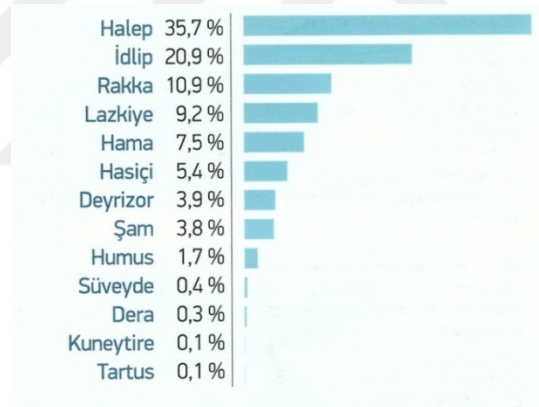
Türkiye'ye Suriyeli sığınmacıların geldiği iki kent Hasiçi ve Hama'dır. Türkiye'ye toplam Sığınmacıların sırası ile yüzde 5,4 ve yüzde 7,5 bu kentlerden gelmiştir. 2012 yılı tahminlerine göre bu iki kentin nüfusları sırası ile 1,4 ve 1,5 milyondur.

Türkiye 'ye gelen sığınmacıların yaklaşık yüzde 10'u diğer Suriye kentlerinden gelmiştir. Bu kentler ve bu kentlerden gelen sığınmacıların yüzdelik oranları Harita 1'de

görülebilir. Bu haritada görüldüğü gibi bu diğer kentler Suriye-Türkiye sınırından bir dereceye kadar uzaktır.³

Harita 1. Suriye

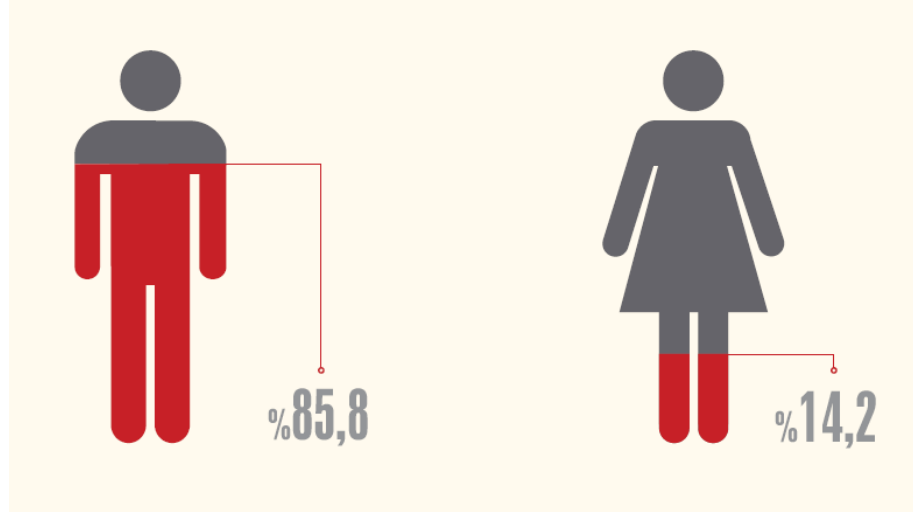
Çizelge 1.1. Suriyeli sığınmacıların geldikleri Suriye kentleri

1.4. SURIYELİ SIĞINMACILARIN DEMOGRAFİK YAPISI

1.4.1. Cinsiyet Dağılımı

Araştırma katılanların cinsiyet dağılımları ise sırasıyla kadınlarda yüzde 14,2, erkeklerde ise yüzde 85,8 olarak gerçekleşmiştir. Suriye toplumunun kültürel yapısı gereği ve çatışma ortamının yarattığı psikolojik gerilim nedeniyle kadınlar bu tür faaliyetlere katılma konusunda çekingen davranmaktadır.

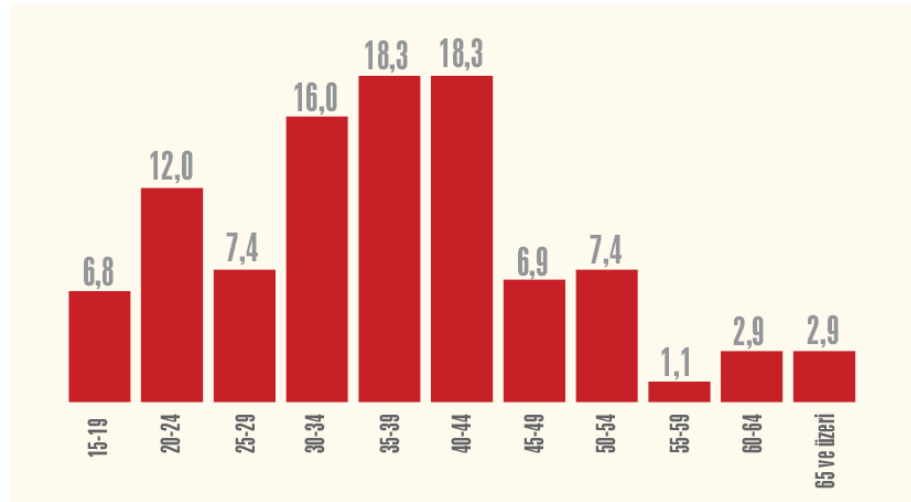
³ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı, *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar*, 2013, Saha Araştırma Sonuçları, 14.

Çizelge 1.2. Sığınmacıların cinsiyet dağılımı⁴

1.4.2. Yaş Dağılımı

Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 36,2'dir. Araştırmaya katılanların yüzde 6,8'i 15- 19 yaş aralığında iken, 65 yaş ve üzeri nüfusun oranı yüzde 2,9'dur. 35-44 yaş aralığındaki nüfus ise araştırma örnekleminin yüzde 36,6'sını oluşturuyor. Araştırma kapsamına alınan mültecilerin yaş ortalamalarının düşük olması, kamplardaki çocuk ve genç nüfusun oldukça fazla olduğunun bir başka göstergesidir.

Çizelge 1.3. Sığınmacıların eğitim durumları

⁴ Mehmet Güçer Sema Karaca O. Bahadır Dinçer, *Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması*, Usak Rapor No: 13-04, Mayıs, 2013, 32.

1.4.3. Eğitim Durumları

Suriyeli mültecilerin eğitim durumlarına bakıldığında her eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda dağıldığı görülüyor. İlkokul mezunlarının oranı yüzde 21,6 iken, ortaokul mezunlarının oranı yüzde 26,1 seviyesinde. Lise ve yüksekokul mezunu oranları ise sırasıyla yüzde 22,7 ve 24,4 olarak belirlenmiştir. Mülteciler arasında okula hiç gitmemiş olanların oranı ise yüzde 5,1'dir.

Tablo 1.1. Kamptaki sığınmacıların mesleki durumları

MESLEKLER	C MAH	D MAH	E MAH	F MAH	TOPLAM
Asker	4	5	1	8	18
Avukat	1	1			2
Öğretmen	29	52	34	48	163
Berber	1	1	3	3	8
Boyacı	1		1	1	2
Çiftçi	26	19	30	19	94
Çoban	2	2	6	4	14
Demirci	4	3	9	11	27
Eczacı		1	1		2
Elektrikçi	8	14	7	4	33
Esnaf	10	15	7	25	57
Hemşire	4	6	4	6	20
İtfaiye		1		2	3
İmam Hatip	1		3	2	6
İnşaat	16	19	17	22	74
İşçi	46	41	44	45	176
Kasap	1	1			2
Kepçe Operatörü	1				1
Kimya Müh				1	1
Lokantacı	3				3
Memur	22	27	31	25	105
Mermer	4	2	2		8
Mobilyacı	6	5	15	9	35
Oto Tamirci	2	3	3	2	10
Petro Müh.		2			2
Polis	7	8	7	11	33
Seramik	2		2	6	10
Sıvacı	5		2	1	8
Su Tesisatçı			1	3	4
Pasta	1				1
Şoför	17	13	26	18	74
Terzi	3	1	5	4	13
Veteriner	3	1		3	7
Ziraat Müh.	4	1	2		6

1.5. SURIYELİ SIĞINMACILAR VE EĞİTİM

1.5.1. Okullara ve Eğitim Kurslarına Katılım

Çizelge 12.2.1 6-11 yaş arası Suriyeli sığınmacı çocukların okula katılımları ve katıldıkları okul tipi hakkında bilgi vermektedir. Bu çizelgeden açıkça görüldüğü gibi kamp dışında yaşayan çocukların çok azı okula devam etmektedir. Açıkça söylemek gerekirse kamplarda yaşayan 6-11 yaş arası çocukların yüzde 83'ü ve kamp dışında yaşayan 6-11 yaş arası çocukların yüzde 14'ü okula devam etmektedir. Kamplarda okula devam eden sığınmacı çocukların yüzde 38'i belediyeler, sivil toplum kuruluşları (STK) veya Suriye vatandaşları tarafından organize edilen bir okula devam etmektedir. Kamp dışında yaşayan sığınmacı çocuklar için aynı oran, yüzde 33 civarındadır. Böylece, belediye, STK ve Suriye vatandaşları tarafından organize edilen bir merkeze devam eden kamp içinde ve kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacı çocuklar en büyük grubu oluşturmaktadır. Kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların yüzde 31 gibi büyük bir yüzdesinin resmi Türk okullarına devam ettiğine dikkat çekelim. Hâlbuki kamp içinde yaşayan çocuklar için benzer oran yüzde 17'dir. Dahası, kamplarda yaşayan sığınmacı çocukların yüzde 29'u bir Türk okuluna konuk öğrenci olarak gitmektedir. Hâlbuki benzer oran kamp dışında yaşayan sığınmacı çocuklar için yüzde 25'tir.

Çizelge 12.2.2. çeşitli eğitim kurslarına katılan Suriyeli kadın ve erkek sığınmacıların oranını vermektedir. Bu çizelgeden görülüyor ki en popüler eğitim kursu "Kuran-ı Kerim Kursu"dur. Erkek sığınmacıların yaklaşık yüzde 40'ı kadın ve sığınmacıların yaklaşık yüzde 27'sini bir Kuran kursuna katılmıştır.

İkinci en popüler eğitim kursu "Türkçe Okuma-Yazma Eğitim" dir. Erkek ve kadın sığınmacıların her birinin yaklaşık yüzde 27'sini Türkçe Okuma-Yazma Kursuna katılmıştır. Dahası, erkek sığınmacıların yüzde 9'u ve kadın sığınmacıların yaklaşık yüzde 18 ile iki katı bıçkı ve dikiş nakış ile ilgili bir eğitim kursuna katılmıştır. Kuaförlük ve el işleri eğitim kurslarına katılan kadınlar, erkeklere göre bir dereceye kadar daha fazladır. Diğer eğitim kursları kadınların ve erkeklerin her birinin yüzde 14-15'i kadarının ilgisini çekmiştir.

Bu raporda gösterilmemiş olan bir soruya göre sığınmacıların büyük bir oranı katıldıkları eğitim kurslarından çok memnundurlar.

Okula Devam Durumu		Kamp İçi	Kamp Dışı	Toplam
Okula Devam Eden Çocuk Sayısı		1 104	150	1 254
Okula Devam Edenlerin Toplam İçerisindeki Yüzdesi		82,7	13,8	51,8
Toplam 6-11 Yaşındaki Çocuk Sayısı		1 335	1 087	2 422

Devam Edilen Okul Türü		Kamp İçi	Kamp Dışı	Toplam
Türk Okulu (Resmi)		16,7	31,3	18,1
Türk Okulu (Misafir Öğrenci Olarak)		28,8	25,0	28,4
Belediye, STK veya Suriye Vatandaşları Tarafından Oluşturulan Merkezlerde		37,5	32,8	37,1
Diğer		17,0	10,9	16,4
Toplam Yüzde		100,0	100,0	100,0
Toplam Sayı		605	64	669

Kurs Türü	Kamp İçi		
	Erkek	Kadın	Toplam
Kuaförlük	3,4	6,8	3,9
Türkçe Okuma-Yazma	26,6	27,3	26,7
Kuran-ı Kerim	38,9	27,3	37,1
Bilgisayar	3,6	1,1	3,2
Biçki ve Dikiş-Nakış	8,9	18,2	10,4
El Sanatları	4,0	5,7	4,3
Diğer	14,5	13,6	14,3
Toplam Yüzde	100,0	100,0	100,0
Toplam Sayı	470	88	558

Çizelge 1.4. Sığınmacıların okullara ve kurslara katılım oranları⁵

⁵T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı, *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar*, 2013, Saha Araştırma Sonuçları, 51.

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYELİ SİĞİNMACILARIN KÜLTÜR YAPISI

2.1. YEMEK KÜLTÜRÜ

2.1.1. Kahvaltı

Sabah kalktıklarında ilk önce bir fincan kahve içerler. İşe giden, çalışan kesim genellikle kahvenin yanında hurma ve pasta türü şeyler yer. Esas kahvaltılarını saat 9-10 gibi yaparlar. Kahvaltıda "Leben musaffa" (yoğurt süzmeler لبن مصفى), meşhur ful (koyu renkli bakla فول) vardır. Yeşil ve siyah zeytinlerini kendileri yaparlar. Siyah, iri zeytin "attum" diye isimlendirilir. Peynirleri bizimki gibi çeşit çeşittir. Sebze de çok tüketirler. Felafilleri فلافل vardır. "مسيحة" "musebbaha" bu da nohut ve tahinden yapılır. Her kesimde olduğu gibi kahvaltıda çay içerler. Arapların çoğu çayları tek demlikte yapıp şekeri de çaydanlığın içine koyarlar.⁶

Felafl فلافل

⁶Kuteybe Eltürkmeni, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1975.

(لبن مصفى) en musaffa

فول المدمس Ful Mudammas

2.1.2. Öğle Yemeği

Eşler ulaşımın kolay olduğu saatlerde işten çıkarlar ve genelde öğle yemeği iş çıkışına denk gelen saatlerde, 4-5 gibi, yenir. Kesik çorbaları meşhurdur. Kesik çorbaları kahvaltıda da içilebilir. ملوحيه mulhiyye) yerler. Genellikle misafir geldiğinde yapılan "Tebbule" تبولة adında salataları vardır. Öğle yemeğinde Hint hurmasının ekşi suyunda pişirilen lahana yemeği tercih edilir. Yine taziye günlerinde yapılan "Uzi" أوزي

(yufkalı pilav) yemekleri vardır. Tavuk ya da parça etle pişirilen “kebse” كبسة adlı yemekleri de meşhurdur.⁷

ملوخيه muluhiye

كبسه مقلوبه kebse -maklube

⁷Kuteybe Eltürkmeni, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1975.

Uzi-billahmi أوزي باللحمه

Tebbuli تبوله

2.1.3. Akşam Yemeği

Akşam yemeği saat dokuz-on gibi yenir. Öğle yemeğinde ağır şeyler yedikleri için akşam yemeği biraz daha hafif, kahvaltı türü şeyleri tercih ederler.⁸

2.1.4. Metti Çayları

Arapların metti çayları meşhurdur. Metti çayı genelde sahil kenarlarına denize yakın kesimlerde daha çok tüketilmektedir. (Lazkiye-Tarsus) Yararının çok olduğu

⁸Büşra Elali, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1984.

söylenmektedir. Günde 4-5 kez tüketilmektedir. En az 10 bardak içilmektedir. Metti üstüne sıcak su koyularak bir pipet yardımıyla içilmektedir. Bazı Araplarda şeker direkt demliğin içine atılmaktadır.⁹

مته Mette

2.2. SOSYAL VE DİNİ ETKİNLİKLER

2.2.1. Cenazeleri

Bir kişi vefat ettiğinde sela okunur, kağıt (نعوة) ‘‘nava’’ bastırılır. Bu kâğıtta ölünün evinin adresi ve yakın akrabalarının adı yazar. Bu kâğıtlar her yere muhtar görevlileri tarafından asılır ve ona göre insanlar gelir. Ölü gömüldükten sonra yemek verirler. Fakat yakınlar ya da komşular değil de ölü sahibi yemek verir.

Kadınlar cenazede siyah etek, beyaz bluz ve siyah ayakkabı giyer, başlarına da beyaz örtü örterler. Bayanlarda taziye vakti ikindi namazıyla akşam namazı arasındır. Ölünün yakınları sırayla oturur, bir şey konuşulmaz. Sehpanın üzerine tek tek cüzler konulur. Okumayı bilenler birer tane alıp okurlar. Okumayı bilmeyenler de tesbih çekerler. Sabahtan akşama kadar ölü evinde durmazlar, ölü evinin rahat etmesini düşünürler.¹⁰

Erkeklerle gelince onların özel kıyafeti yoktur. Onların taze vakti de akşamla yatsı arasındır. Ölü evinde Kuran kaseti konulup üç gün boyunca Kur'an okunur. Bu üç günden sonra bayanlar taziye için haftanın belirli bir gününü belirler. Herkes o günde

⁹Kuteybe Eltürkmeni, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1975.

¹⁰ Büşra Elali, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1984.

gelir. Eğer ölen erkekse eşi hayattaysa Allah'ın (c.c) emrine göre kadın dört ay on gün "iddet" tutar. İddetin şartları: Kocasını öldükten sonra kadına farzdır. Süslenmez (renkli şeyler) giymez, süs verici şeyler kullanmaz, zaruri olmadıkça dışarı çıkmaz. Kadın çalışıyor ise ve iş sahibi izin vermiyorsa o kadın kapalı bir şekilde (iddetli olduğunu bildirecek şekilde) işine gidip gelir. 4 ay 10 gün içinde bu kadına evlilik teklifi açıkça yapılmaz ancak gizli bir şekilde iltifatlar yapılabilir.

إلى رحمته تعالى

أبناء الفقيد : معتز والدكتور بشار والدكتور باسم ومجدي وباهر الجعفري .
 أحفاد الفقيد : مازن وهشام البنا وأهل ووسيم وزكي وأمير ونور وبشار ومجد الجعفري .
 صهر الفقيد : نديم البنا .
 أبناء أشقائه : أيمن ورضوان والمحامي مأمون وأحمد الجعفري الدكتور سيف الدين والدكتور عدنان ونزار
 والدكتور موفق ومظفر عطفة وسهير وأنيس والمحامي حسام والمهندس حسان وسامر وأنس وزاهر وبلال
 الخيمي وخلدون وفادي وعامر وعماذ وزيد ومسعود وأحمد وعمر حموش ويسام وباسم ومحمد وأحمد
 وفراس وفؤاد وهنائي أبيض .
 أبناء عممة الفقيد : محمد دبل وفواز ورياض ومحمد خير ومازن ومصطفى ويزن دبل ويسام الدجني وضياء
 ومروان وأحمد العتيق وطلال سويلم ومحمد فراس بعلبكي .
 وزهير ومصعب وصباح ومنصور الذويب .
 أبناء شقيقات زوجته : سالم عبد الهادي ورياض ومياد وعماذ وفواز جمال الدين وأحمد وموفق وهيثم
 والمهندس غسان وأبو الخير زهير كجي ومفيد ونور الدين وعبد الفتاح عمار .
 أنسباء الفقيد : محمد المصري ومؤيد عبد الهادي والدكتور جمال البرزنجي والعميد المتقاعد سليم أبو
 البرغل و محمد الخالدي .

وعنوم آل : الجعفري والخيمي والبيبي والبنا والمصري والزكي وسليمان مطيط والحارس واللوز وجمال الدين
 وزهير كجي وعبد الهادي وحموش وعطفة ودبل وأبيض وبعلبكي والعتيق والدجني وأبو البرغل والخالدي
 والذويب وعلي بك والغندور والنويلاتي والبعدراني

ينعون إليكم بمزيد من الرضا والتسليم وفاة
 عميد أسرته المرحوم
محمد زكي الجعفري
 الملقب بالجد - أبو معتز

الذي انتقل إلى رحمته تعالى بعد عصر يوم السبت الواقع في ١٧ محرم ١٤٣٤ هـ الموافق ١ كانون الأول
 ٢٠١٢ م وسيشيع جثمانه الطاهر من منزله في الحلبوني ، وسيصلى عليه عقب صلاة ظهر يوم
 الأحد في جامع الحلبوني وثم يوارى مثواه الأخير في مقبرة الحقلة الكائنة في الميدان - تقبل
 التعازي في صالة رابطة المحاربين القدماء - مقابل حديقة السبكي - بين الساعة الخامسة والسابعة مساءً .

للفقيد الرحمة ولكم الآجر والثواب

Allahın Rahmetine Giden

Ölen kişinin oğulları: Mutez, Doktor Beşşar, Doktor Basim, Mecdi , Yahır el-Cafer.

Ölen kişinin torunları: Mazin, Hişam el-Bennah, Vail, Vesim, Zeki, Amir, Nur, Beşşar, Mecd el-Cafer.

Ölen kişinin eniştesi: Nedim el benna.

Ölen kişinin kardeşlerinin oğulları: Eyman, Rezvan, Avukat me'mun, Ahmet el-Caferi, Doktor seyit ed-din, Doktor Adnan, Nizar, Doktor Muvvak, Muzfer Atfe, Semir, Enis, Avukat Hüsam, Mühendis Hassan, Samer, Enes, Zuheyr, Bilal el-heymi, Haldun , Fadi, Amer, İmad, Ziyad, Mesud, Ahmed, Ömer Hammuş, Bessam, Basim, Muhammed, Ahmed, Firas, Favad, Henai Eybeş.

Ölen kişinin halasının oğulları: Muhammed Dubel, Favvaz, Riyaz , Muhammed hayır, Mazin, Mustafa, Yezan, Dubel, Basam ed ducaani, Ziya, Mervan, Ahmed el atik, Talal Suveylam, Muhammed Firaz, balbeki, Züheyr, Musab ,Sabah, Mensur el züveyb.

Eşinin kardeşlerinin oğulları: Sulem abduhadi, Riyaz, Miyaz, İmad, Favvaz, Cemal ed-din, Amed, Muavvak, Heysam, Mühendis Gassam, Ebu el hayr zinberkeci, Mufit, Nureddin Abdulfattah Amar.

Ölen kişinin yeğenleri : Muhammed el Mısri, Mueyed Abdulhadi, Doktor Cemal Elberzinci, Emekli Tuğgeneral Selim ebu el-burgu, Muhammed el halidi.

el Caferi, el Heymi, el Beybeli, el Bennah, el Mısri, ez- Zeki, Süleyman Mutahit, el Haris, el Leviz, Cemal ed-din, Zinberkeci, Abdulhadi, Hammuş, Atfe, Dubel, Eys Balbeki, El gandür, en-Nuveylati, El Badarani (amcaları).

Allahın Rahmetine giden cumartesi günü ikindiden sonra 17/Muharrem /H.1934 (1 Aralık/M.2012).

El Huvani camisinde cenazesi yapılacaktır. Pazar günü öğle namazınsan sonra cenaze namazı kılınacaktır. Sonra kabre götürülecektir. Daha sonra akşam 5-7 arası oturduğu evinin karşısında taziyesi yapılacaktır.

Allah ona rahmet eylesin ve size ecirle sevap olsun.

2.1.2. Düğünleri

İslam Arap Medeniyetinde karşılıklı yaşayışlarda eskiden beri süregelen, onların dedelerinden gelen taklitler devam etmektedir ve günümüze de bu adetin izlerine

rastlayabiliriz. Bazı adetler bölgeden bölgeye değişmektedir. Örf, yayılmış devam eden adetlerdir. Suriye’de evliliğin mevsimi ilkbaharda başlar, Ekime kadar devam eder. Kış aylarında düğün pek az yapılır ve bu düğünler de genelde şehirlerde olur. Köyde nadirdir. Kız istendikten sonra (şeyh anlaşması) imam nikâhı olur ayrıca bu olay ‘Fatıha okundu’ diye de isimlendirilmektedir. Bizim kültürümüzde buna söz kesildi denilir. Söz kesildikten sonra arkadaşlar ve akrabalar çağrılır, şehrin ileri gelenleri davet edilir. Kız evinde gerçekleşen bu tören sonrasında İmam (şeyh) söz kesmeyi bitirir ve nişan ilan edilir. Kahve ikramı sonrasında tatlı dağıtılır. Damat önceden almış olduğu takıları (gelinle veya gelinin akrabalarından biriyle) geline takar. Söz kesimini takip eden birkaç gün içerisinde, damadın babası gelinin ailesini akşam ya da öğle yemeğine davet eder. Kimi zaman da kızın babası damadı ve ailesini kendi evine yemeğe davet eder. Bundan sonra gelin ve damat adaylarının düğüne hazırlıkları başlar.

Düğün gecesinden önceki gece (hinne gecesı) yani kına gecesı yapılır. Bu gecede gelin arkadaşlarıyla, akrabalarıyla oturup erkeğin ailesini bekler. Erkeğin ailesi kına getirir ve kına yakılır. Damadın ailesi ve arkadaşları toplanır, kendi aralarında bu güzel günü kutlarlar. Kutlama kesimlere göre değişir. Düğün gününde damadın ailesi yemek pişirir. Davetliler için sandalye ve masadan oluşan yerler hazırlanır, yemekler davetlilere sinilerde sunulur. Şehirdeki düğünler ise Şam’da olur ve geniş yerleri olmadığı için düğünler salonda yapılır. Düğünler çoğu zaman Perşembe gününde olur çünkü cuma onlarda dini bir tatildir. Orda kız beyaz elbise giyer ve saçını açar, damat da takım elbise giyer. Bir müddet sonra damadın ailesi halaya kalkar. Güneş batana kadar müzikle dans ederler. Damadın ailesi daha sonra gelini getirmek için gelinin evine gider. Damat onu karşılar. Bazı yerlerde de damat gitmez. Damadın ailesi gelini alır, gelir. Başka bölgelerde ise damat ailesiyle gider, gelini alır gelir.¹¹

Damadın ailesi övgüye başlar, bilinen düğün şarkıları söylenir. Bunlardan biri:

Ay anam ay anam yastıklarımı çek	ويا ياما شديلي مخداتي
Ben evden çıktım vedalaşmadan kız kardeşlerimle	انا أطلعت من الدار او ماودعت خياتي
Ben komşularım ile vedalaşmadan evden çıktım	أنا اطلعت من الدار او ما ودعت جيراني
Ben garibanım yaşlarım indi	أنا الغريبه سيلوا يا دمعاتي

¹¹Nofe Elabdullah, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1991.

2.1.3. Gelinin Çeyizinin Hazırlanması

Mihrinin mukaddemini alır, istediği şeye harcar. Damat tarafı kıza altın alır. Anlaşmalarına göre kıza bir miktar para da verilir. Gelinin tarafı zengin ise kızına istediği eşyayı alır. Normal gelirli bir aileyse her şeyi damadın tarafı alır. Genelde ayrı ev tutulur, bunun sebebi gelinin kaynına görünmemesi gerekliliğidir.

2.1.4. Suriye'deki Dini Bayramlar

Bayram münasebeti nedeniyle toplum için hazırlık yapılır. Bayram günü sabahında, sabah namazından sonra şehrin çoğu gençleri (erkekler, kadınlar, çocuklar) ölülerini ziyaret etmek için şehir mezarlığına giderler.

Bazıları Kur'an ayetleri okur bazıları ise ölülerine dua ederler. Bazı kadınlar mezarlıktaki çocuklara dağıtmak için tatlı götürür. Camilerdeki sesi yaymak için camilere hoparlör kurulur ve bu sayede erkekler toplanır.¹²

Caminin imamı bayram hutbesini okumak için ayağa kalkar. Ümmetin zaferi için, kötülüklerin ıslah olması için çok dua eder; sonra namaz tamamlanır ve cemaat camiden çıkar. Camiden dağılan cemaat şu şekilde konuşur:

'Her senemiz hayırlı olsun	الله يجعله خير كل سنه
'Gençlerimiz evlensin'	عقبال ما نفرح بأولادنا
'Hacca gitmeyenler haca gitsin'	عقبال الحجه

2.1.5. Suriye'de Hacdan Gelenler

Hacdan gelenler için “hoş geldiniz” yazısı yazılır ve evlerinin kapısına asılır. Hacıların komşuları, akrabaları gelir; hediyeler verilir. Hacılar zemmam suyu ve tesbih getirirler. Çocuklar için de kına, oyuncak getirirler; komşulara ikram ederler.

2.2. GİYİM KUŞAM TARZLARI

Erkekler uzun “cılbab” denen elbiseler giyer. Halk dilinde “gellabiye” denilir. Yazın, serin ve rahat olması için bu elbiseleri giyerler. Bayanlar ise önleri işlemeli

¹²Büşra Elali, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1984.

elbiseleri tercih ederler. Süsü ve eğlenmeyi pek severler. Pikniğe çok sık giderler. Yemeklerini etsiz pişirmezler, misafir ağırlamaktan hoşlanırlar.¹³

Gelebiye كلابيه

Abaya عبايه

¹³Nahit Elabdullah, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1985.

2.2.1. Müzik ve Eğlence

Bizdeki gibi her çeşit müzik vardır. Bir kesim arabesk, bir kesim de pop ya da yavaş müzikler dinler. Gençlerin bazıları pop müzik bazıları da yavaş müzik dinler; kızlar genelde duygusal, yavaş müzikler tercih ederken yaşlılar ise eski halay tarzı şarkılara yatkındırlar. Küçük çocuklar ise çocuk şarkıları dinler. Arapların çoğu sabah uyandıklarında feyruz dinlerler çünkü Feyruz insanları rahatlatır, güne güzel başlamalarını sağlar. Araplar Türkiye’ den müzik alıp kendileri beste yapar.¹⁴

Kullandıkları Müzik Aletleri: Org, darbuka, kırbe, mijvez, davul, zurna

مجوز Mücviz

قربة Kürbe

2.2.2. Sığınmacıların Günlük Hayatından Portreler

Resim 2.1. Ekmek yaparken

¹⁴ Ahmet Masalha, Suriyeli Mülteci, Doğum Tarihi 1980.

Resim 2.2. Eczaneden ilaç alırken

Resim 2.3. Erkeklerin cami önünde bekleyişleri

Resim 2.4. Meddi içerken

Resim 2.5. Kağıt oynarken

Resim 2.6. Parktaki Suriyeli çocuklar

Resim 2.7. Markette alışveriş yaparken

Resim 2.8. Malatya’da kampa alınmayan Suriyeli mültecilerin tel örgüdeki görüşmeleri

Resim 2.9. Malatya’daki kampın dışarıdan bir görünümü

Resim 2.10. Suriye mülteciler Türkçe öğrenirken

Resim 2.11. Kamptaki bir kız çocuğu

Resim 2.12. 23 Nisan töreninden bir görünüm

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SURİYELİ MÜLTECİLER AÇISINDAN DİL (TÜRKÇE- ARAPÇA)

3.1. TÜRKÇE İLE ARAPÇANIN ALFABESİ

Türkçede yirmi dokuz harf vardır. Sekizi ünlü, yirmi biri ünsüzdür. Sağdan sola doğru yazılan Arapçada ise yirmi sekiz harf vardır. Arapçadaki harflerin tamamı ünsüzdür. Ancak ünlüleri gösteren harekeler vardır. Arapçada kısa sesliler fetha, kesra, damme ile uzun ünlüler ise /و/و/ ile gösterilir. (Mahmüd, İlmi'l-Luga:149).¹⁵

Türkçedeki u sesi Arapçada dammenin kesradan sonra gelmesiyle çıkar. في الكتب gibi. Türkçedeki e sesi Arapçada fetha ile kesrenin yan yana gelmesiyle كيف- gibi.

Tablo 3.1. Türkçe-Arapça harflerinin karşılaştırılması

Türkçe	Arapça	Türkçe	Arapça
a	ا	s	س
b	ب	ş	ش
c	ج	t	ت
ç	-	u	damme
d	د	ü	-
e	ا	v	و
f	ف	y	ى
g	-	z	ز
ğ	-	-	ث
h	ه	-	ح
ı	-	-	خ
i	kesra	-	ذ
j	-	-	ص
k	ك	-	ض
l	ل	-	ط
m	م	-	ظ
n	ن	-	ع
o	-	-	غ
ö	-		
p	-		
r	ر		

¹⁵Mahmud es-sa'ran , *İlmi Luga*, Beyrut Daru'n Nahda, 149.

Tahsin Banguoğlu tarafından (Banguoğlu, 1990:40-47) patlamalı (b, c, ç, d, t, g, k, m, n) ve sızmalı (f, v, ğ, h, j, ş, r, s, z, y) olmak üzere iki grupta incelenen Türkçedeki ünsüzlerin adlandırılması konusundaki kesin bir terim birliği yoktur.¹⁶ Çıkış yerlerine göre:

1. Kapanma ünsüzleri veya patlamalı ünsüzler: p, b, t, d, k, g
2. Kapanma-Daralma ünsüzleri: ç, c
3. Daralma ünsüzleri: f, v, y, h, s, z, ş, j, ğ
4. Burun ünsüzleri: m, n
5. Yan ünsüzleri: l
6. (Çarpmalı) vurmalı-ünsüzler: r

Ses özelliklerine göre ötümlü ünsüzler: b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z. Ötümsüz ünsüzler: f, h, s, ş, ç, k, p, t.

Türkçedeki ünsüzler arasında bir benzeme vardır. Ötümsüz bir ünsüzle biten bir kelimeye ötümlü ünsüzle başlayan bir ek gelirse ekin başındaki ünsüz ötümsüz olur. Yine ötümlü ünsüzle biten bir kelimeye ötümsüz ünsüzle başlayan bir ek gelirse bu ünsüz de ötümlüye dönüşür.¹⁷

Arapçadaki ünsüzler çıkış yerlerine göre şu şekildedir:

1. Patlamalı ünsüzler بـ تـ دـ ذـ طـ ظـ ضـ ظـ كـ
2. Burun ünsüzler مـ نـ
3. Yan ünsüzler لـ
4. Yuvarlak ünsüzler رـ
5. Sızmalı ünsüzler هـ وـ عـ اـ حـ اـ غـ اـ خـ اـ شـ اـ صـ اـ زـ اـ صـ اـ ظـ اـ نـ اـ ثـ اـ فـ
6. Yarı ünlüler وای

3.1.1. Türkçe ve Arapçadaki Ünsüzler

A. Türkçede olup da Arapçada olmayan ünsüzler: ç, g, ğ, p, v.

Türkçede olup da Arapçada olmayan ünsüzler Arapçada birkaç türlü ünsüzle ifade edilir. Bu konuda aşağıda verilen örneklerde özellikle Türkçeden Arapçaya geçen kelimeler kullanılmıştır:

¹⁶Ömer Demircan, *Türkiye Türkçesinin Ses Düzeni*, Ankara, 1979, 56.

¹⁷Mehmet Hengirmen, *Almanlara Türkçe Öğretimi*, Ankara, 1992, 38.

1. ç ünsüzü: Dişler birbiri üzerine binecek kadar yaklaşır, dil ucunun ön kenarları iki sıra dişin arkasına yayılır, bu şekilde durdurulan hava, alt çenenin aşağı düşmesiyle serbestleyerek dile ve diş sırasına sürtünüp tonsuz olarak çıkar. ç ünsüzü t ve ş ünsüzlerinin kaynaşmasıyla meydana gelir. Çadır, çalı, çiçek, gibi¹⁸ Arapçada “c, ş, k ve s” ünsüzleri ile ifade edilir. Örneğin: elçi-elci ya da elşi, akçe-akce, çuval-cuval, çörek-çurek, çanta-çanta, çekiş-şekiş, çavuş-şavış.
2. g ünsüzü: Dil sırtının damağın geçişini, bir de damağın daha ön kısmını, kapatmasıyla meydana gelir ve tonlu olarak çıkarılır. İki boğumlanma noktası vardır. İnce ünlüler damağın ön kısmında (gel, gör, git gibi) kalın ünlülerle damağın gerisinden (gıcık, gocuk, guguk gibi) çıkar. Arapçada “k” ve “c” ünsüzü ile ifade edilir: Örneğin: vergi-verki, tezgah-tezkah, süngü-suncu, nargile-narcile gibi.
3. p ünsüzü: Dudakların birleşip açılmasıyla ve tonsuz olarak meydana gelir. Paket, papatya, palamut gibi. Bu ses Arapçada “b” ünsüzü ile ifade edilir. Örneğin: paşa-başa, para-bara, postacı-bostacı, kalpak-kalbak, köprü-kobrü gibi.

B. Türkçede olmayan ünsüzler şunlardır: ث.خ.ا.ذ.ص.ض.ط.ظ.ع.غ.اف.اق. Abdullah Abdulhamid bu seslerin çıkış yerlerini şöyle belirtir:

1. ث “peltek se” ünsüzü: Ses kirişlerini titretmeden boğazdan gelen havanın ağıdan çıkış sırasında dilin ön dişler arasına sıkıştırılmasıyla meydana gelen sestir. Türkçede sırayla önce “t” sonra da “s” ünsüzlerinin kaynaşması ve dilin ön dişleri geçmesiyle ifade edilir. Bu ses Türkmen lehçesinde bulunmaktadır. Örneğin: sevap- ثواب
2. ح “ha” ünsüzü: Gizli ve kalın bir sestir. Ses kirişlerini titretmeden gelen havanın gırtlakta küçük dilin sıkıştırılmasıyla hırıltısız bir şekilde geçmesiyle çıkarılır. Türkçedeki “hak”, “hangi” kelimelerinde bulunan “h” sesine biraz benzemektedir. Ancak yine de tam olarak karşılamaz.
3. خ “ha” ünsüzü: Gizli ve kalın bir sestir. Ses kirişlerini titretmeden gelen havanın gırtlaktan geçerken küçük dilin sıkıştırılmasıyla hırıltı bir ses olarak çıkar. Bu ses Türkçede yoktur. Örneğin haber- خبر , harita خريطة gibi kelimelerin Arapçada

¹⁸ Nüzhet Şenbay, *Alıştırmalı Diksiyon Sanatı*, İstanbul, 1990, 39

Türkçede okunuşundan farklıdır. Bu ses Türkçede ‘‘h’’ sesi ile karşılanmaya çalışılmaktadır.

4. ذ ‘‘zel’’ ünsüzü: Nefesin ses kırışlarını titreterek boğaz ve ağza gelen havanın ağızdan çıkış sırasında dilin uç kısmının üst dişlerin üzerine hafifçe dokunarak havanın basınçlı bir şekilde çıkarılmasıyla olur. Türkçede ‘‘s’’ ve ‘‘z’’ ünsüzünün kaynaşmasıyla ifade edilir. Örneğın: Zuhul ذھال
5. ص ‘‘sad’’ ünsüzü: Türkçede ‘‘s’’ ünsüzünün kalın okunmasıyla ifade edilir. Bu harf dilin orta kesiminin üst damağaya yapışmasıyla çıkar. Örneğın: sağlam, sancak, saklambaç kelimelerindeki ‘‘s’’ ünsüzlerinin okunuşu gibi.
6. ض ‘‘dad’’ ünsüzü: Türkçede ‘‘z’’, ‘‘d’’ ve ‘‘t’’ ünsüzlerin üçünün kaynaşmasıyla ifade edilebilir. Bu ses açık ve vurgulu bir sestir. Ses kırışlarını titreterek içten gelen hava ağza geldiğı zaman dilin ön kısmı üst damağaya iyice yapışır ve birden bire ileriye doğru itilmesiyle çıkar. Örneğın: darbe, zam kelimeleri Arapçada ضربة –darbe, ضم-dam şeklinde ifade edilir.
7. ظ ‘‘za’’ ünsüzü: Dilin ön kısmının üst damağaya yapıştırılarak ileriye doğru hafif hafif itilmesi ve arka kısmının da birazcık kabartılmasıyla çıkarılır. Türkçede ‘‘z’’ ünsüzünün kalın okunmasıyla ifade edilir. Örneğın: zarf- ظرف gibi.
8. ع ‘‘ayn’’ ünsüzü: Çıkış yeri bakımından ‘‘ح’’ sesine benzer. Ancak ötümlüdür. Türkçede ‘‘a’’, ‘‘i’’, ‘‘o’’, ‘‘ö’’ ve ‘‘u’’ ünlüleriyle ifade edilir. Örneğın ilim علم, Ömer عمر gibi.
9. غ ‘‘gayn’’ ünsüzü: Çıkış yeri bakımından ‘‘ح’’ sesine benzer. Ancak ötümlüdür. Türkçede ‘‘g’’ ünsüzüne yakındır. Örneğın: gurfe غرفة, garp غرب gibi.
10. ق ‘‘q’’ ünsüzü: Ses kırışlarını titretmeden gelen havanın aniden küçük dilin bulunduğuyerde tıkanması ve yine birden kalkmasıyla çıkarılır. Türkçedeki ‘‘karga’’ ve ‘‘kafa’’ kelimelerinde bulunan ‘‘k’’ sesine biraz benzemektedir.
11. و ‘‘v’’ ünsüzü: Türkçede diş dudak ünsüzü olan ‘‘v’’ ünsüzü genel olarak Arapçada aynı şekilde kullanılmaktadır. Arapçadaki kullanımı ise daha çok İngilizce’deki ‘‘w’’ ünsüzünü andırmaktadır. Diğer taraftan Latin kökenli dillerden Arapçaya geçen kelimelerden ‘‘v’’ ünsüzü değışikliğe uğramaktadır. Sözelimi ‘‘vaticanus’’

kelimesi Arapçaya geçerken kelimenin başındaki “v” ünsüzü “f” ünsüzüne dönüşmüştür. Yine “vazilin”, “vanil” gibi kelimelerde de aynı durum görülmektedir.

C. Türkçe ve Arapçadaki diğer ünsüzler ortaktır. Ancak birkaç ünsüzde küçük bazı farklılıklar vardır:

1. ب “b” ünsüzü: Her iki dilde de ötümlü dudak patlama ünsüzdür. Bu ünsüz Türkçede sadece ön seste bulunur, son seste ise sertleşerek ötümsüz “p” ünsüze dönüşür. Arapçada ise böyle bir değişiklik olmaz. Örneğin Arapça asıllı olan “kitap” kelimesindeki “p” ünsüzün aslı “b” ünsüzüdür.
2. ط “ta” ünsüzü: Vurgulu ve gizli bir sestir. Bu ses “t” söylenişi sırasında dilin arka kısmının birazcık yükseltilerek ön kısmının üst damağa iyice yapıştırılmasıyla çıkartılır. Türkçede “t” ve “d” ünsüzlerin kaynaşmasıyla ifade edilen “t” ye benzer. Örneğin: طارق gibi.

3.1.2. Türkçe Ve Arapçadaki Ünlüler

Türkçede sekiz ünlü vardır. Bunlar kendi aralarında şöyle sınıflanır:¹⁹

a	kalın, geniş, düz
ı	kalın, dar, düz
o	kalın, geniş, yuvarlak
u	kalın, dar, yuvarlak
e	ince, geniş, düz
i	ince, dar, düz
ö	ince, geniş, yuvarlak
ü	ince, dar, yuvarlak

Türkçedeki ünlüler çıkış biçimine göre şu şekilde bölümlere ayrılabilir:²⁰

1. Ağız kanalının açıklığına göre iki grupta incelenir.

a. Açık ünlüler: a, e, o, ö

b. Kapalı ünlüler: ı, i, u, ü

2. Dilin durumuna göre iki grupta incelenir.

a. Ön dil ünlüleri: e, i, ö, ü

¹⁹Hamza Zülfiyar, *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*, Ankara, 1991, 36.

²⁰Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara, 1990, 27-28.

b. Arka dil ünlüleri: a, ı, o, u

3. Dudakların durumuna göre iki grupta incelenebilir:

a. Düz ünlüler: a, e, ı, i

b. Yuvarlak ünlüleri: o, ö, u, ü

Arapçadaki ünlüler uzun ünlüler dışında yazıda Türkçedeki gibi açıkça görülmemektedir. Okunduğu ve söylendiği zaman ortaya çıkar. Ancak Kuran'ın okunması gibi bazen anlam karışıklığından kaçınmak için kısa ünlüler çeşitli simgelerle de gösterilir.

Fetha: Harfin üzerinden bir çizgi ile gösterilir. Bu simge Türkçedeki “a” ve “e” ünlülerine karşılık gelir.

Kesra: Harfin altında bir çizgi ile gösterilir. Bu simge Türkçedeki “i” ünlülerine karşılık gelir.

Damme: Harfin üzerindeki Arapçadaki “vav” harfinin küçültülmüş şekli ile gösterilir. Bu simge Türkçedeki “u” ünlüsüne karşılık gelir. Türkçede olan “o, ö, ü, ı” ünlüleri Arapçada yoktur.

Çıkış birimleri bakımından Arapçadaki ünlüler şu şekilde bölümlenebilir:²¹

1. Dilin durumuna göre üç grupta incelenebilir:

a. Ön dil ünlüleri: kesra -i ve uzun ünlü

b. Orta dil ünlüleri: fetha -a, -e ve uzun ünlü

c. Art dil ünlüleri: damme -u ve uzun ünlü

2. Dudakların durumuna göre iki grupta incelenir:

a. Düz ünlüler: -i ve uzun ünlü ve uzun ünlü

b. Yuvarlak ünlüler: -u ve uzun ünlü

Fetha: “a” ünlüsü: Türkçedeki “a” ünlüsü açık, düz ve art dil ünlüsüdür. Arapçada ise bunun tam karşılığı yoktur. Ancak bu ünsüze benzer olarak açık, düz ve dilortası ünsüzü olan “a” ünlüsü vardır.

Fetha: “e” ünlüsü: Türkçedeki “e” ünlüsü açık, düz ve ön dil ünlüsüdür. Arapçada ise buna benzer olarak açık, düz ve orta dil ünlüsü vardır.

Kesra: “i” ünlüsü: Türkçedeki “i” ünlüsü kapalı, düz, ve ön dil ünlüsüdür. Arapçada ise buna benzer olarak kapalı, düz ve ön dil ünlüsü vardır.

²¹Abbas Zahide, *Muharsır Arap Dilinde Türk Menşeli Sözler*, Bakü, 1977, 74.

Damme “u” ünlüsü: Türkçedeki “u” ünlüsü kapalı, yuvarlak ve art dil ünlüsüdür. Arapçada ise buna benzer olarak kapalı, yuvarlak ve art dil ünlüsü vardır.

Arapçada “ü, ı” sesleri yoktur. Ancak “ı” sesi صراط kelimesindeki “ص” ünsüzünün okunuşunda oluşan kesra ile kısmen karşılanabilir.

3.2. BİÇİM (MORFOLOJİ) YÖNÜNDEN TÜRKÇE VE ARAPÇA

3.2.1. Ad

Ad terimi, doğada var olan somut ve soyut varlıkları, olay ve durumları belirlemeye yarayan öğelerdir.²² Adlar gösterdikleri nesnelere göre özel ad ve cins adlar olmak üzere ikiye ayrılırlar. Türkçe ve Arapçadaki özel adlarla cins ad ayrımı kendisini yazılışta daha çok gösterir. Türkçede özel adlar gerek cümle başına gerekse cümle ortasında olsun her zaman birinci harfi büyük olarak yazılır. Arapçada ise böyle bir durum söz konusu değildir. Bir adın özel adı mı cins adı mı olduğunu yazılışta açıkça görülmez.

3.2.2. Dilde Cinsiyet Kavramı

Türkçede adlarla cinsiyet yoktur. Özel adlarla cinsiyeti eki olmamasına rağmen çok nadir ve de olsa bazen Arapçanın etkisiyle “a, e” son eki getirilerek cinsiyet kavramı ortaya çıkabilmektedir. Örneğin: “memure”, “katibe” gibi.

Türkçede cins isimlerde de cinsiyet yoktur. Arapçadan geçen kelimelerde cinsiyet bazen olduğu gibi korunmuş olsa da bu cinsiyet farklılığını göstermekten öte kelimenin olduğu gibi alınmasından kaynaklanmaktadır. Ancak bazen cins adların cinsiyetini belirtmek için ismin başına “erkek” veya “dişi” kelimeleri getirilir. Erkek koyun, dişi koyun gibi.

Arapçada ise hem cins isimde hem de özel isimde cinsiyet vardır. Eril ve dişi olmak üzere ikiye ayrılır.

Eril isimler: Canlılar için kullanılan eril isimlere المذكر الحقيقي “gerçek eril”, cansızlar için olan erillere de المذكر المجازي “mecazi eril” denir. Herhangi bir ismin sonunda dişi ekleri yoksa bu durumda isim erildir. Ancak bazı isimlerin sonunda dişi ekleri

²² Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara 1990, II, 87.

olmamasına rağmen eril olmayabilir. Bunlara المؤنث السماعي “duyulan dişiler” denir. Zeyneb زينب gibi.

Bazı eril isimlerin sonunda dişil ekleri olmayabilir. Bu o ismin erilliğini değiştirmez. Bu şekildeki erillere de المذكر السماعي “duyulan eriller” denir. Hamza حمزة gibi.

Arapça isimlerdeki dişil iki şekilde yapılır. Birincisi ismin sonuna şu ekler getirilerek:

1. İsmi sonuna تاء المربوطة “tau’l- marbûta” eklenerek. Bazı cins ve özel adlar bu ekle dişil yapılır. فاطمة Fatime, عائشة Aîşe, كاتبة katibe gibi.

2. İsmi sonuna ألف تأنيث المقصورة “elifu tenisi’l- maksura” eklenerek سلمي Selma gibi.

3. İsmi sonuna ألف ممدودة “eliful-memdûde” eklenerek سمرا Semra, حسناء Hasna gibi

İkincisi المؤنث السماعي “duyulan dişil” dir. Bu isimlerin sonunda hiçbir ek olmamasına karşı dişildir. زينب Zeyneb gibi.

Arapçada yer adları اسطنبول ve cansız çoğul kelimeler (الكتب الجميلة - Kitaplar güzeldir) dişil olarak kabul edilir. Ayrıca Arapçada bütün cansız çoğul isimler dişil olarak kabul edilir. هذه الكتب bu kitaplar gibi.

Arapçada sıfatlarda da cinsiyet vardır. Sıfatın cinsiyeti nitelediği isme uyar. Türkçedekinin tersine sıfat isimden sonra gelir. الكتاب الأحمر kırmızı kitap gibi.

Arapçada sayılarda da cinsiyet kavramı vardır. أربع عشرة-أربعة عشر - on dört gibi.

Türkçede işaret sıfatlarında cinsiyet olmamasına rağmen Arapçada eril ve dişil cinsiyetleri vardır. هذا الكتاب bu kitap, هذه الحديقة bu bahçe gibi.

3.2.3. Belirtme Eki / Edatı

Türkçede belirtme ögesi yoktur. Eğer belli bir nesne anılmak gerekiyorsa bu durumda direkt olarak ismin söylenmesi yeterlidir. Örneğin “Adam sizi bekliyor” gibi. Eğer nesne belirsiz ise o zaman ismin başına “bir” kelimesi getirilir. Örneğin: “Bir adam sizi bekliyor.” gibi.

Türkçede tamlama yapılırken (ın, in, un, ün) ekiyle meydana getirilen ögeler belirli bir tamlamayı gösterir. Örneğin: “Öğrencinin çantası” gibi. Bu cümlede “çanta”nın belirli bir kişiye ait olduğunu belirlenerek diğer çantalardan ayrılmıştır. Ancak belirtisiz tamlamada ise (ın, in, un, ün) belirtme eki olmamasına rağmen yine de belirtme söz konusudur. Örneğin: “çay bardağı” derken “bardak” kelimesi diğer bardaklardan ayrılmıştır.

Türkçede bazen belirtme ögesi olarak “daki, deki, taki, teki,” ekleri de kullanılır. Örneğin “öğrencinin çantası” derken “öğrenci” kelimesinin de belirlenmesi istenirse bu durumda “sınıftaki öğrencinin çantası” şeklinde “-taki” ekiyle amaca ulaşılmış olur.

Arapçadaki belirtme ögesi ismin başına getirilen ال ekiyle yapılır. Bu öge kendisinden sonra gelene benzeşebilir ve tamlama oluşurken bu belirlemeyi pekiştirir. نصف النهار gün ortası gibi.²³

3.2.4. Ad Durumu

Türkçede sekiz ad durumu vardır.

1. Yalın Durumu: Türkçede yalın durumundaki isim hiçbir ek almaz. Örneğin: ev, araba, çanta, bahçe.

Arapçada yalın durumda ismin başına belirtme eki gelmez. Örneğin بيت ev, حديقة bahçe gibi.

2. Belirtme Durumu: Özellikle tümleçle yüklem arasındaki ilişki açısından önemli olan belirtme durumu Türkçede adı gösterdiği şeyin belli bir nesne, bilinen bir varlık olduğunu açıklar.²⁴ Arabayı gördüm, kızı tanıyorum gibi. Burada söz konusu olan “araba” ve “kız” bilinen bir araba ve bilinen bir kızıdır. Türkçede belirtme durum eki “ı, i, u, ü” harfleridir. İsmi son ünlüsü “ı, a” ise belirtme durumu “ı”, “e”, “i” ise “i”, “o”, “u” ise “u”, “ö, ü” ise “ü” harfleridir. İki ünlünün yan yana gelmesi durumunda araya “y” korucuyu ünsüzü girer. Örneğin:

Okulu görüyorum. Stadı görüyorum.

Sözlüğü görüyorum. Evi görüyorum.

Fatma’yı görüyorum. Ayşe’yi görüyorum.

²³Hasan Abbas, “En-Nahvu’l Vafi”, Mısır, 1971, I, 206.

²⁴Aksan, II, 93.

Arapçada belirtme durumu المفعول به “el-mef’ul-u bihi” olarak adlandırılır. Cins isim belirtme durumu alırsa belirli bir isim kastedilmiştir. Belirtme durumu almazsa Türkçedeki (herhangi bir adam) gibi genel bir isim kastedilmiştir. Arapçada belirtme durumunda belirtme eki almış ismin son harekesi fetha “a, e” olur. Belirtisiz ismin sonuna ise “an- en” sesi getirilir. Örneğin رأيت الرجل Adamı gördüm, رأيت رجلا Bir adamı gördüm.

3. Yönelme Durumu: Adla gösterilen nesneye, varlığa bir yönelme gösterir. Türkçede yönelme durumu “a, e” son ekleridir. İsmi son ünlüsü kalın ise “a”, ince ise “e” harfleri getirilir. İki ünlünün bir araya gelmesi durumunda araya koruyucu “y” ünsüzü girer. Örneğin:

Okula gidiyorum. Eve gidiyoruz.

Sinemaya gidiyorum. Taksiye binıyorum.

Arapçadaki yönelme durumu ilgeçlerle gösterilir. Bunlara Arapçada حروف الجر denir. Ancak bu ilgeçlerin Türkçedeki gibi kesin kuralı yoktur. Bu ilgeçler fiillere göre değişir. Yönelme durumu için kullanılan ilgeçler şunlardır:

إلى: Çoğunlukla kullanılır. ذهبت إلى المدرسة okula gittim.

من: أنقرة قريبة من قونيا -Ankara Konya’ya yakındır.

عن: أنقرة بعيدة عن قونيا -Ankara Konya’ya uzaktır.

ل: أقول لك -Sana söylüyorum.

4. Bulunma Durumu: Türkçede kalma durumu “da, de” son ekleri ile yapılır. İsmi sonunda sert ünsüzler “f, s, k, t, ç, h, p” varsa “ta, te” yumuşak ünsüzler varsa “da, de” ekleri gelir. Bu ekler büyük ünlü uyumuna da uyar. İsmi son ünlüsü kalınsa “da, ta” incelese “ta, te” ekleri gelir.

Arapçada kalma durumu şu ilgeçlerle gösterilir:

في: قرأنا في الصف -Sınıfta okuduk. -Çocuk evdedir. -الولد في البيت:

ب: جلسنا بالبيت -Evde oturduk. -Öğrenci bahçededir. -الطالب بالحديقة:

5. Ayrılma Durumu: Türkçede çıkma durumu olan, den son ekleri ile yapılır. İsmi son harfinde sert ünsüz varsa -tan, -ten; yumuşak ünsüz varsa dan, den ekleri getirilir. Yine ismi son ünlüsü kalınsa -dan, -tan; incelese -den, -ten ekleri getirilir. Örneğin:

Okuldan geliyorum. Sınıftan çıkıyorum.

Evden geliyorum. Otobüsten iniyorum.

Arapçada çıkma durumu şu ilgeçle yapılır:

تكلّمنا عنك: عن- Senden bahsettik.

أتيت من عنده: من- Ondan geliyorum.

6. Tamlayan Durumu: Türkçede tamlayan durumu iki isimden ilkinde getirilen in, in, un, ün son ekleri ile yapılır. Bu ekler küçük ünlü uyumuna uyar. İsmi son ünlüsü a,ı ise “in”, e, i ise “in”, o, u ise “un”, ö, ü ise “ün” ekleri gelir. İki ünlünün yan yana gelmesi durumunda araya koruyucu n ünsüzü girer. Örneğin:

Okulun bahçesi, Öğrencinin çantası

Ayşe'nin saçı, Leyla'nın gözü

Arapçada tamlayan durumunda Türkçedekinin tersine tamlayan tamlanandan sonra gelir. Sözelimi “Ahmet’in kitabı” ifadesinin Arapçası كتاب أحمد “Kitabu Ahmed” şeklindedir. İsim tamlamasına Arapça izafet denir.

7. Eşitlik Durumu: Türkçede eşitlik durumu ca, ce son ekleri ile yapılır. Bu ekler büyük ünlü uyumuna uyarlar. İsmi son ünlüsünde kalın ünlü varsa ca, ça ince ünlü varsa ce,çe ekleri gelir. İsmi son harfi sert ünsüzce ça,çe yumuşak ünsüzce ca, ce son ekleri getirilir. Türkçedeki eşitlik durumu ekleri birisinin fikrini açıklanması bence, sence, sıfat yapma akıllıca, delice ve çokluk yapma yüzlerce, binlerce gibi birçok fonksiyonlara sahiptir.²⁵

8. Araçlı Durum: Türkçede araçlı durum “ile” ilgeci ile yapılır. Bazen bu ilgeç isme bitişik olarak okunur ve yazılır. Bu durumda ilgecin birinci ünlüsü düşer. Eğer ismi son harfinde ünlü varsa “le” ilgeci ile isimdeki ünlü arasına bir “y” sesi gelir. Kalemle yazıyorum. Taksiye gidiyorum gibi.

Arapçadaki araçlı durum ب ve مع ilgeçleriyle yapılır. اذهب بالسيارة Otobüsle gidiyorum. أتكلّم معك Seninle konuşuyorum. Gibi ancak ilgeci ve bazen “boyunca” anlamında kullanılır. اذهب مع طول الجبل Dağ boyunca gidiyorum gibi. Araçlı durum Arapçada مفعول مع olarak nitelendirilir.

²⁵Aksan, II, 91.

Yukarda da görüldüğü üzere Türkçe ile Arapçadaki ad durum ekleri konusunda en fazla sorun ilgeçlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçede her ad durumu için özel bir ek olmasına karşın Arapçada bir ilgeç birkaç ad durumu için kullanılabilir. Türkçede “Kahvaltımı yapıp evden çıkacağım, Bir arkadaşım ile bir eve çıkacağız.” Cümlelerindeki “çıkma” fiilinin yerine göre yönelme durumu, ya da çıkma durumu olması gibi Arapçada da benzer bir durum vardır. اقترَبَ عن -dan uzaklaştı, ابتعد عن -a yaklaştı ifadeleri عن ve من ilgeçleri yerine göre Türkçedeki çıkma durumu, ya da yönelme durumunu karşılarlar. Arapçada bulunan ilgeçlerin bir diğer özelliği de aynı ilgecin farklı fiillerle farklı anlamlar taşımasıdır. كتبنا معه - Onunla yazdık. Arapçada bazen aynı fiil farklı ilgeçlerle farklı anlamlar kazanır. Bu özelliğiyle yukarıda örneği verilen “çıkma” fiilinde olduğu gibi Türkçeye benzer. Örneğin: دعا له - birisine dua etmek, دعا عليه - birisine beddua etmek ifadelerindeki fiiller farklı ilgeçlerin kullanılmasıyla farklı anlamlar bildirmektedirler.

Arapçada bazen farklı ilgeçler aynı anlamlar için kullanılabilir. الطالب في الصف - Öğrenci sınıftadır, الطالب بالصف - Öğrenci sınıftadır. Bu cümlelerde في ve ب ilgeci Türkçedeki bulunma durumu için kullanılmıştır. Oysa ب ilgecinin ذهبت بالسيارة - Arabasıyla gittim. Bu cümledeki anlam Türkçedeki araç durumuyla anlatılır. Arapça bu özelliğiyle Türkçede kullanılan “sevmek” ve “hoşlanmak” fiillerinin kullanımına benzer. “Seni sevdim” derken belirtme durumu kullanılmasına karşın “Senden hoşlandım.” Derken çıkma durumu kullanılır. Oysa bu iki fiil arasında anlam yakınlığı çok fazladır.

3.2.5. Adlarda Çoğul

Türkçede adlarda çoğul “-lar, -ler” ekleri ile yapılır. İsmi son ünlüsü kalırsa “-lar”, incesse “-ler” eki gelir. Kalemler, kitaplar, okullar, gözler gibi. Ancak çoğul eki bazen grup, aile kavramı da verir. Dün Ayşelere gittim. (Ayşe ve onun grubuna, ailesine).

Arapçadaki çoğul ismin büküme uğraması (iki ayrı biçime dönüşmesi) ile yapılır. Arapçada ikil ve çoğul (ikiden daha fazlası için) şeklinde iki türlü çoğul vardır. Bir de çoğulun çoğulu vardır.

İkil için ان ve ين ekleri vardır كتاب -كتابان iki kitap gibi. İkiden fazla olan çoğul için iki türlü çoğul eki vardır.

Birincisi düzenli çoğul. Burada eril isimler için ون (صادقون), dişil isimler için ات (صادقات) eki gelir.

Ayrıca bir de “kırık çoğul” denen belirli bir ek düzenli olmayan düzensiz çoğul vardır. Örneğin: (أقلام-قلم, مكاتب-مكتب) gibi.

Çoğulun çoğulu ise tamamen düzensizdir. أحجار-حجر gibi. Bu çoğul Türkçede saygı ifade eden “siz-sizler” kelimesinden kalmıştır.

3.2.6. Ad Tamlaması

Türkçedeki ad tamlamasında tamlanan tamlayandan önce gelir. Tamlanana (ın, in, un, ün) ekleri getirilir. İsim ünlüyle biterse araya (n) koruyucu ünsüzü girer. Tamlayana ise (ı, i, u, ü,) ekleri getirilir. Tamlayan isim ünlü ile biterse araya (s) ünsüzü girer. Örneğin : Ahmet’in kolu, evin kapısı, Ayşe’nin çantası, arabanın kapısı gibi.

Arapçadaki ad tamlamasında tamlanan tamlayandan sonra gelir. Tamlanan belirtme ögesi alır ve son harfi kesra (i) diye okunur. Tamlayan son harfi cümle içindeki durumuna göre değişir يد أحمد kolu Ahmet’in (Birebir Çeviri), evin kapıları أبواب البيت (Türkçe). Ancak bazen Türkçedeki ad tamlamasına benzeyen bir yapıya girebilir. Bu durumda tamlanan önce gelir ve belirtme ögesi alır, tamlayan ise sonra gelir ve başına “lam” (ل) harfi getirilir. رأيت سيارة أحمد Gördüm arabayı ait Ahmet’e (Birebir Çeviri), Ahmet’in arabasını gördüm.

Zincirleme ad tamlaması yapılırken Türkçede tamlananlar her zaman (ın, in, un, ün) ekleri alır. Tamlama yapılırken iki ünlü yan yana gelirse araya “n” koruyucu ünsüzü girer. Örneğin “evin bahçesinin kapısı” gibi. Arapçada zincirleme ad tamlaması yapılırken belirtme ögesi en son isimde yer alır. İlk tamlayandan sonra gelen tamlayanlar sürekli kesra “i” okunur. باب حديقة البيت kapısı bahçenin evin (Birebir Çeviri), evin bahçesinin kapısı.

3.2.8. Fiiller

Arapçada sıfat tamlaması yapılırken tamlanan, tamlayandan önce gelir. Sıfat erillik-dişillik, tekillik-çoğulluk ve belirtililik-belirtisizlik bakımından isme uyum sağlar. رأيت في الشارع الطالب المجتهد çocuk çalışkan (Birebir Çeviri), çalışkan çocuk (Türkçe). Sokakta çalışkan bir kız gördüm.

Gel-di-m
Gel-iyor-um
Gel-ece(ğ)-im
Gel-ir-im
Gel-miş-im
Gel-se-m
Gel-ir-se-m
Gel-e-y-im
Gel-meli-y-im
Gel-ebil-ir-im
Gel

²⁶ Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Yapı Bakımından Füller*, İstanbul 1991, 126-130.

Rivayet:

Gel-iyor-muş-um

Gel-ir-miş-im

Gel-ecek-miş-im

Gel-miş-miş-im

Gel-se-y-miş-im

Gel-meli-y-miş-im

Gel-ebil-ir-miş-im

Hikaye:

Gel-iyor-du-m

Gel-ir-di-m

Gel-ecek-ti-m

Gel-miş-ti-m

Gel-meli-y-di-m

Gel-se-y-di-m

Gel-di-y-di-m

Gel-ebil-ir-di-m

Arapçada fiiller yalın مجرد ve ilaveli مزيد olmak üzere ikiye ayrılır. Yalın fiiller genellikle üç harften oluşmaktadır. Bu tür fiillerde sülasi الثلاثي المجرد - mücerrad denir. Bazı fiiller de dört harflidir ve bunlara الرباعي المجرد - rübai mücerred denir.²⁷ Zaman kişi ve cinsiyet ekleri bu üç harfli kökün önüne ve sonuna getirilerek yapılır. Bu çekimler sırasında kökler kaybolmaz sadece kök harflerinin yerleri ve okunuş biçimleri değişir.

Üç harfli fiillerin çekiminden orta harfin okunuşu önemlidir. Çünkü zamanlara göre çekimi, orta harfin عين الفعل durumuna göre altı ayrı çekim kalıbı belirlemektedir. Bu önem emir kipinin çekiminde daha da belirgindir. Bu nedenle bir fiili öğrenirken o fiilin orta harfinin okunuşu şeklini unutmamak gerekir.

Örneğin “yazmak” fiili Arapçada birinci tekil kişiye göre şu şekilde çekilir.

Yazıyorum

أكتبُ

²⁷Hasan Akdağ, *Arap Dilinde Fiiller*, Konya 1984, 5.

Yazarım	أَكْتُبُ
Yazacağım	(سَوْفَ أَكْتُبُ) سَأَكْتُبُ
Yazdım	كَتَبْتُ
Yazmışım	قِيلَ أَنِّي كَتَبْتُ
Yazayım	لَا أَكْتُبُ
Yazarsam	لَوْ أَكْتُبُ
Yazmalıyım	يَجِبُ أَنْ أَكْتُبُ
Yazabilirim	قَدْ أَكْتُبُ، أَسْتَطِيعُ أَنْ أَكْتُبُ
Yaz	أَكْتُبُ

Arapçada orta ve son harfi ي و ا olan fiillerin çekimi sözü edilen altı çekim şeklinin dışındadır. Bu tür fiillerin çekimi sırasında أحرف العلة illetli harfler değişikliğe uğrarlar.²⁸

Arapçadaki birleşik fiillerde rivayet zamanlar قال- söylemek yardımcı fiilinin çekiminden sonra esas fiil getirilerek yapılır. Örneğin كتب- yazmak fiilinin rivayeti şu şekilde çekilir.

Yazıyormuşum	(يَقَالُ) قِيلَ أَنِّي كُنْتُ أَكْتُبُ
Yazarmışım	(يَقَالُ) قِيلَ أَنِّي كُنْتُ أَكْتُبُ
Yazacaktım	(يَقَالُ) قِيلَ أَنِّي (سَوْفَ) سَأَكْتُبُ
Yazmışmışım	(يَقَالُ) زَعَمَ أَنِّي كُنْتُ قَدْ كَتَبْتُ
Yazmalıymışım	(يَقَالُ) قِيلَ أَنِّي كَانَ يَجِبُ أَنْ أَكْتُبُ
Yazsaymışım	(يَقَالُ) قِيلَ أَنِّي لَوْ كُنْتُ أَكْتُبُ
Yazabilirmişim	(يَقَالُ) قِيلَ كَانَ يَسْتَطِيعُ أَنْ أَكْتُبُ

²⁸ Yusuf Uralgiray, *İlk ve İleri Dilbilgisi*, Riyad 1986, 39-60.

Arapçada hikaye zamanlar Türkçedeki gibi كان-imek yardımcı fiilinin çekimi ile yapılır. Önce yardımcı fiilin çekimi sonra ise esas fiil getirilir. Örneğin كتب-yazmak fiilinin birincil tekil kişiye göre hikaye zamanlarında çekimi şöyledir:²⁹

Yazıyordum	كُنْتُ أَكْتُبُ
Yazardım	كُنْتُ أَكْتُبُ
Yazacaktım	كُنْتُ سَوْفَ أَكْتُبُ
Yazmıştım	كُنْتُ قَدْ كَتَبْتُ
Yazabilirdim	كَانَ بِاسْتِطَاعَتِي أَنْ أَكْتُبُ
Yazmalıydım	كَانَ يَجِبُ أَنْ أَكْتُبُ
Yazsaydım	لَوْ كَتَبْتُ

3.2.9. Fiillerde Olumsuzluk Durumu

Türkçede fiillerin olumsuz çekiminde şimdiki zamanda olumsuzluk eki “m”; gelecek zaman, geniş zaman, belirli ve belirsiz geçmiş zaman, şart kipinde ise “ma, me” ekleridir. Bu ekler fiilin kökünden hemen sonra gelir.

Örneğin:

Gel-m-iyor-um

Gel-me-di-m

Gel-me-y-ece(ğ)-im

Gel-me-m

Gel-me-meli-y-im

Gel-mez-se-m

Gel-e-me-m

Gel-me

Arapçada fiillerdeki olumsuzluk eki fiilden önce getirilen لن\ما\لا ilgeçleri ile yapılır. Örneğin:

Yazmıyorum (مَا أَكْتُبُ) لَا أَكْتُبُ

²⁹Akdağ, 9.

Yazmadım	لَمْ أَكْتُبْ
Yazmayacağım	لَنْ أَكْتُبْ
Yazmam	(مَا أَكْتُبْ) لَا أَكْتُبْ
Yazmamışım	قِيلَ لَمْ أَكْتُبْ
Yazamam	لَا أُسْتَطِيعُ أَنْ أَكْتُبْ
Yazmamalıyım	يَجِبُ أَلَا أَكْتُبْ
Yazmazsam	لَوْ لَمْ أَكْتُبْ

3.2.10. Fiillerde Soru

Türkçede soru eki fiilin sonunda yer alan “mı, mi, mu, mü” ekleridir. Örneğin:

Gel-iyor mu-y-um?

Gel-dim mi?

Gel-ecek mi-y-im?

Gel-ir mi-y-im?

Gel-miş mi-y-im?

Gel-meli mi-y-im?

Gel-ebil-ir mi-y-im?

Gel-se-m mi?

Gel-sin mi?

Arapçada soru cümlesinin başına getirilen هَلْ, ا soru ilgeçleri ile yapılır. Örneğin:

Yazıyor muyum?	هَلْ أَكْتُبُ؟
Yazdım mı?	هَلْ كَتَبْتُ؟
Yazacak mıyım?	هَلْ سَأَكْتُبُ؟
Yazar mıyım?	هَلْ أَكْتُبُ؟
Yazabilir miyim?	هَلْ أُسْتَطِيعُ أَنْ أَكْتُبُ؟
Yazmalı mıyım?	هَلْ يَجِبُ أَنْ أَكْتُبُ؟
Yazsam mı?	هَلْ أَكْتُبُ؟
Yazsın mı?	هَلْ أَجْعَلُهُ يَكْتُبُ؟

3.2.11. Fiillerde Olumsuz Soru

Türkçede olumsuz soru fiilin olumsuz ve soru kalıbının birlikte kullanılmasıyla olur.

Örneğin:

Gel-m-iyor muyum?

Gel-me-di-m mi?

Gel-mez miyim?(gelmem mi?)

Gel-e-mez miyim?

Gel-me-meli miyim?

Gel-me-se-m mi?

Gel-me-sin mi?

Arapçadaki olumsuz soru ise olumsuzluk ilgeci olan لا\لم\ما\الن ve soru ilgeci olan

هل ile yapılır.³⁰ Örneğin:

Yazmıyor muyum?

أَلَنْ أَكْتُبُ؟

Yazmadım mı?

(أَمْ مَا كَتَبْتُ) أَلَمْ أَكْتُبُ؟

Yazmayacak mıyım?

أَلَنْ أَكْتُبُ؟

Yazmaz mıyım?

أَلَا أَكْتُبُ؟

Yazamaz mıyım?

أَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَكْتُبُ؟

Yazmamalı mıyım?

هَلْ لَا يَجِبُ أَنْ أَكْتُبُ؟

Yazmasam mı?

هَلْ لَا أَكْتُبُ؟

Yazmasın mı?

هَلْ أَجْعَلُهُ أَنْ لَا يَكْتُبُ؟

³⁰Akdağ, 11.

3.2.12. Ekler/ Edatlar

3.2.12.1. Türkçede

Bilindiği gibi Türkçe eklemeli bir dildir. Türkçede ekler iki gruba ayrılır. Birincisi çekime yarayan çekim ekleri, ikincisi ise özellikle kelime türetme için gerekli olan yapım ekleridir. Yapım ekleri ile fiilden isim, isimden fiil yapabilmesi Türkçenin kıvraklığını sağlar. Fiilden isim yapan eklerden bazıları şunlardır:³¹

- a (e): doğa, dize
- acak (ecek): yakacak, içecek
- ağan (eğen): olağan, gezeğen
- amak (emek): basamak, denemek
- anak (enek): olanak, gelenek
- ç (aç, eç, ıç, iç, uç, üç) bağlaç, sayaç, çekiç
- dı (di, du, dü, tı, ti, tu, tü): karyağdı, mirasyedi, hoşgürdü, ayakbastı
- ga (ge): gösterge, süpürge
- gaç (geç, kaç, keç): utangaç, yüzgeç, kıskaç
- gan (gen, kan, ken): alıngan, çekingen, yalıtkan, iletken
- gı (gi, gu, gü, kı, ki, ku, kü): çalgı, silgi, bulgu, görgü, baskı, tepki, tutku
- giç (giç, guç, güç): dalgıç, bilgiç
- gın: (gin, gun, gün, kın, kin, kun, kün): yangın, bilgin, durgun, sürgün, kaçkın, seçkin, suskun, küskün
- ı (i, u, ü): artı, soru, örtü
- ıcı (ici, ucu, ücü): alıcı, gezici, tutucu, ütücü
- ık (ik, uk, ük): açık, kesik, uçuk, dökük
- ın (in, un, ün): yayın, dizin, sorun, tütün
- ıntı (inti, untu, üntü): kazıntı, gezinti, buluntu, görüntü
- k (ak, ek): adak, durak, istek
- m (ım, im, um, üm): anlam, çarpım, bilim, duyum, bölüm
- ma (me): yazma, bölme
- maca (mece): bulmaca, düzmece
- r (ar, er, ır, ir, ur, ür): okur, çıkar, gider, bilir, onur
- sal (sel): duygusal, düşünsel

³¹Hacıeminoğlu, 103-122, 209-225.

-ş (ış, iş, uş, üş): yürüyüş, varış, iniş, vuruş, dönüş

-t (ıt, it, ut, üt): taşıt, anıt, geçit, konut

Fiilden fiil yapan eklerden bazıları da şunlardır:

-ar (er): gidermek

-dır (dir, dur, dür): yazdırmak, dizilmek, kovulmak, dönülmek

-ın (in, un, ün): takınmak, sevinmek, bulunmak, bölünmek

-ır (ir, ur, ür): taşırmaq, geçirmek, düşürmek

-t (ıt, it, ut, üt): ağlatmak, akıtmak, eğitmek, öğütmek

İsimden fiil yapan bazı ekler

-a (e): boşamak, elemek

-da (de): çtırdamak, kütürdemek

-ımsa (ımse, umsa, ümse): azımsamak, benimsemek, kötümsemek

-l (al, el): yücelmek, azalmak, düzelmek

-la (le): yağlamak, temizlemek

-lan (len): yaşlanmak, terlemek

-r (ar, er): delirmek, ağarmak, yeşermek

-sa, -se: duraksamak, garipsemek

İsimden isim yapan bazı ekler

-ca (ce, ça, ce): kadınca, delice, yaşça, erkekçe

-cak (cek): ılıcak, evcek

-cı (ci, cu, cü, çı, çi, çu, çü): boyacı, eskici, sucu, görücü, kağıtçı, sepetçi,

tarotçu, sütçü

-cıl (cil, cul, cül, çıl, çıl, çul): paracıl, evcil, sucul, otçul, ölümcül

-cık (cik, cuk, cük, çık, çik, çuk, çük): yacrucuk, kedicik, kuşçuk

-daş (deş, taş, teş): arkadaş, kardeş, yurttaş

-kı (ki, ku, kü): sabahki, dünkü, seninki

-lı (li, lu, lü): akıllı, Türkiyeli, tuzlu, gözlüklü

-lık (li, lu, lü): çalılık, biberlik, tuzluk, gözlük

-msı (msi, msu, msü): sarımsı, bitkimsi, morumsu

- ncı (nci, ncu, ncü): altıncı, birinci, onuncu, yüzüncü
- sal (sel): duygusal, kişisel
- sı (si, su, sü): kadınsı, çocuksu
- sız (siz, suz, süz): akılsız, bibersiz, tuzsuz, ölümsüz

Yüzyıllar boyu içiçe yaşamış olan Türklerle Araplar doğal olarak dil bakımından da birbirlerinden etkilenmişlerdir. Bu etki öylesine büyük olmuştur ki modern Türkçede bile epey Arapça kökenli kelime ve kelime gruplarını görmek mümkündür. Arapçanın Türkçe üzerindeki etkisi dilbilgisi bakımından kolaylıkla giderilebildiği halde kelime bazında aynı kolaylık mümkün olmamaktadır. Birçok Türkçe kelimenin Arap lehçelerine geçmesinin yanı sıra Türkçedeki bazı yapım ekleri de Arap lehçelerine geçmiştir. Türkçeden Arap lehçelerine geçen eklerden bazıları şunlardır. Arapçada “ı” ünlüsü bulunmadığından bu eklerdeki “ı” ünlüsü Arap lehçelerine “i” ünlüsü olarak geçmiştir:

1. -cı eki:

Bu ek Türkçeden Arap lehçelerine geçen kelimelere geldiği gibi asıl Arapça olan kelimelere gelmektedir.

a. Arap lehçelerine geçen bazı Türkçe kelimeler şunlardır: buruci (borucu), leğmci (lağımci), gazancı (kazancı), çemaşirci (çamaşirci), tubci (topçu), aşci (aşci), gahveci (kahveci), nubatci (nöbetci), kababcı (kebapçı), matbaci (matbaacı), eczacı (eczacı).

b. Arapça asıllı kelimelere getirilerek kullanılan bazı kelimeler şunlardır: tezkiracı (biletçi), dukkancı (dükkanacı), mahzancı (anbarcı), hammamci (hamamcı), kutubci (kitapçı), muhasibci (muhasibeci), tahsilci (tahsildar), kababcı (kebapçı).

c. Bu ek bazen Türkçe dışındaki diğer yabancı dillerden Arap lehçelerine geçmiş olan kelimelere de gelir. Örneğin bustci (postacı), lokandacı (lokantacı), ataşci (ateşçi), komisyonci (komisyoncu), afyonci (afyoncu).

2. -lık eki:

a. Türkçeden Arap lehçelerine geçen kelimelerde görülür. Örneğin şenlik (şenlik) beşlik (beşlik), çiftlik (çiftlik).

b. Arapça asıllı kelimelerle kullanılır. Örneğin silahlık (silahlık), selamlık (selamlık).

Türkçeden Arap lehçelerine ayrıca özellikle idare ve askerlik dili olan birçok kelime de geçmiştir. Örneğin başcaviş (başçavuş), baş katib (baş katip), baş saccan (başgardıyan).

3.3.12.2. Arapçada

Türkçede fiilden isim, fiilden fiil, isimden isim, isimden fiil yapan eklerle yapılan türetmeler Arapçada çeşitli kalıplarla yapılır. Master halindeki okunuşlarıyla bilinen bu kalıplar ezbere dayanır.

A. Fiilden fiil yapan kalıplar

1. أفعال: Bu kalıp üç harfli bir fiil kökünün başına getirilerek yapılır. Şu görevleri vardır:

a. Geçişsiz fiilleri geçişli yapar. أحزنته - Onu üzdüm.

b. Ettirgen yapar. أخرجت - Çıkardım.

Bu kalıp sık olmamakla birlikte şu anlamlarda da kullanılır.

“ulaşmak”, “erişmek” anlamında أصبح حسين - Hüseyin sabaha ulaştı.

“Bir halden başka bir hale geçmek anlamındaki (olmak) anlamında أفقرت الارض - Toprak kıraçlaştı.

2. تفعل Şu görevleri vardır:

a. Geçişsiz fiilleri geçişli yapar. خوف - korkuttu.

b. Ettirgen yapar. كتب - yazdırdı.

Ayrıca bazen şu anlamlarda da kullanılır:

“Bir işi çok defa yapma.” طوف أحمد البيت - Ahmed evin etrafında defalarca döndü.

“Bir işi pekiştirme sıfatı ile yapma. مزقنا الكتاب - Kitabı paramparça ettik.

“hükmetmek, karar vermek” anlamlarında كذبت - Onun yalancı olduğuna karar verdim.

3. مفاعلة: En önemli özelliği “dönüşlü” yapmasıdır. قاتل على صديقه - Ali ve arkadaşı dövüştüler.

Ayrıca şu görevlerde de kullanılır.

“Geçişli yapar.” باعد - uzaklaştırdı.

“Bir işi çok defa yapma anlamı verir.” ضاعف - katladı.

Bazı fiiller bu kalıba girdiklerinde hiçbir anlam değişikliğine uğramazlar. طالب - istedi.

4. انفعال: Bu kalıbın en önemli özelliği edilgen yapmasıdır. انكسر - kırıldı.

5. افتعال: Bazı özellikleri şunlardır:

a. İsteş anlamı yapar. اقتتل صديقان - Arkadaşlar dövüştüler.

b. Edilgen anlamı yapar. اجتمعنا toplandık.

c. Geçişli fiilleri geçişsiz yapar. امتزج - karıştı

6. Bazı özellikleri şunlardır:

a. Edilgen yapar. كسر Kırıldı , parçalandı.

b. “kaçınmak” anlamı verir. تائب günahattan kaçındı.

c. “Bir şeyi yapmak, yaptırmak .” anlamında kullanılır. توجز - kısa olmasını istedi.

d. Bir işin kademe kademe yapıldığını anlatır. تنزل - yavaş yavaş indi.

7. تفاعل-Bazı özellikler şunlardır:

a. İsteş yapar. تحارب الجيشان - İki ordu savaştı. توارد الناس - İnsanlar peş peşe toplandı.

b. Ettirgen fiilleri edilgen yapar. - تباعد uzaklaştırıldı.

c. Bir işi yalancılıktan yapmak anlamında kullanılır. تعارض - Yalancılıktan hastalandı.

8. استفعال Bazı özellikleri şunlardır:

a. “istemek,dilemek” anlamında kullanılır. استغفر Bağış diledi.

b. Bir durumdan başka bir duruma dönüşme anlamında kullanılır. تحول الفعل من حالة إلى حالة أخرى

c. Bir işin yapılmasının zamanın geldiğini anlatır. استحصد الزرع Ekinin biçme zamanı geldi.

Bu kalıptan gelen bazı fiiller kalıba girmeden önceki anlamlarıyla kullanılırlar.

استيقظ uyandı, استهزأ dalga geçti

B. İsimden fiil yapan kalıplar:³²

1. أفعال: Bir yere girmek anlamında kullanılır. اعرقنا Iraka girdik.

2. تفعيل: a. Bir yere varmak, ulaşmak anlamında kullanılır. غربنا Batıya ulaştık.

b. İsme ait olan fiili yapma anlamı verir. خيمنا Çadır kurduk.

3. استفعال: استخلف: Geri kaldı. استوزر Vezir oldu.

4. افتعال: احتطب: Odun topladı. اخبز Ekmek pişirdi.

5. افعال: Renk ve sakatlık anlamındaki sıfatları fiil yapar. اسوداد karardı, اعورار kör oldu.

6. تفعل: Sıfata ait olan fiili yapma anlamı verir. تيم Yetim oldu. زغنى Zengin oldu.

C. Arapçada fiilden isim

Arapçada fiilden isim birkaç türlü yapılır.

a. Bazı fiil kalıplarının mastarlarıyla: 1. افعال: إقامة ikamet, إخراج ihrac, ادخال ithal

2. تفعيل: تصفية tasfiye 3. مفاعلة: مجادلة mücadele 4. افتعال: ارتجاع irtica 5. تصوير: tasvir, تقديم takdim

b. Fiilerin başına م harfi getirilerek yer ismi yapılır. مكتب mekteb, مقعد makad

c. Fiilerin başına م ikinci harfinden sonra da ا getirilerek alet ismi yapılır. مفتاح anahtar,

راديو radyo, مضارب raket

d. Fiillerin ikinci harfinden sonra ي getirilerek katil, شتيل fidan, سفير sefir

e. Fiillerin başına م ikinci harfinden sonra و getirilerek maktul, مكتوب mektup, مسعود mesud.

3.3. SÖZ DİZİMİ VE SENTAKS YÖNÜNDEN TÜRKÇE VE ARAPÇA

Türkçede cümlelerin öğeleri “özne+tümleç (nesne) + yüklem” şeklinde sıralanır. Cümlede yüklem fonksiyonu çok önemlidir. Nesne yükleme yakınlığı ölçüsünde

³²Akdağ, 37.

önem kazanır. Örneğin “Ben seni seviyorum”, “Seni ben seviyorum” cümlelerinde cümlenin vurguları nesnenin yükleme yakınlığına göre değişir.

Türkçedeki öge sırası devrik cümlelerde ve konuşma dilinde değişebilir . Bu özellik Türkçenin üretkenliğini ve sözdiziminin hareketliliğini göstermektedir.

Örneğin;

Ayşe Fatma’yı tanıyor.

Fatma Ayşe’yi tanıyor.

Tanıyor Fatma Ayşe’yi

Tanıyor Ayşe Fatma’yı

Ayşe tanıyor Fatma’yı

Fatma tanıyor Ayşe’yi

Arapçada cümle isim cümlesi ve fiil cümlesi olmak üzere iki türdür.

a. İsim cümlesi: Eğer cümle isimle başlarsa cümlenin sözdizimi “özne+yüklem” şeklindedir.

Cümle “mübteda+haber” şeklinde iki bölüme ayrılır. İsim cümlesinde yargı çoğunlukla ikinci bölümde yer alır. Örneğin:

الرجل الذي رأيناه يأتي هنا Adam (ki) görüyoruz onu, geliyor buraya. (Birebir Çeviri)

Gördüğümüz adam buraya geliyor.

b. Fiil cümlesi: Cümle fiille başlamaktadır. Sözdizimi “fiil+özne+nesne” şeklindedir. Fiil cümlesinde özne ve nesnenin sırası değişebilir. Arapçada sözdizimi hareketli bir yapıya sahiptir. Vurgulanmak istenen öge cümlenin başına getirilir. Bu özelliğinden dolayı Türkçedeki devrik cümleyi andırır. Örneğin:

غدا المدرسة إلى عائشة تذهب – Gidiyor Ayşe okula yarın (Birebir Çeviri) Ayşe yarın

okula gidiyor (Türkçe).

3.3.1. Ses Bilgisi Yanlışları

a) Büyük ünlü uyumu yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Çünkü arkadaşım la kız leri tanıştık.	Çünkü arkadaşım la kız lar la tanıştık.
Taksiye bin iy orum eve dön uy orum.	Taksiye bin iy orum ve eve dön ü yorum.
Çünkü her zaman ders anlat ar ken problem çıkabilir.	Çünkü her zaman ders anlat ı rken problem çıkabilir.
Türk insan la ri çok iyi.	Türk insan la rı çok iyi.

İki katlı bir evde oturuyorum.	İki katlı bir evde oturuyorum.
--------------------------------	--------------------------------

b) Ünlü düşmesi yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Ama en güzel şehiri Cidde.	Ama en güzel şehri Cidde.
----------------------------	---------------------------

c) Ünlülerin alafonlarıyla ilgili yanlışlar

YANLIŞ

DOĞRU

Aksi haldı bazı ülkelerde barış var.	Aksi halde bazı ülkelerde barış var.
İlim hayalda her şey olabilir.	İlim hayalde her şey olabilir.

ç) ‘‘u, ü’’ seslerinin karıştırılması

YANLIŞ

DOĞRU

Kızılay’da çok yürüyorum sonra da çok yorgünüm.	Kızılay’da çok yürüyorum sonra da çok yoruluyorum.
---	--

d) Ünsüzlerde ötümsüzleştirme yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Televizyon seyretmek hem yararlı hem de ilginçdir.	Televizyon seyretmek hem yararlı hem de ilginçtir.
Teknoloji en önemli defansdır.	Teknoloji en önemli savunmadır.

3.3.2. Biçim Bilgisi (Morfoloji) Yanlışları

a) Fiil çekimi yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Bence her insan her mesleği yapabilmez.	Bence her insan her mesleği yapamaz.
Herkes hayatında mutlaka yalan söylemişti.	Herkes hayatında mutlaka yalan söylemiştir.
Otele gittik, orada oturdu.	Otele gittik, orada oturduk.
Derslerine iyi çalışsaydın bu sorulara kolayca cevap verebilirdim.	Derslerine iyi çalışsaydın bu sorulara kolayca cevap verebilirdin.

b) İyelik eki yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Ben öğretmenim otuz yaşında

Benim öğretmenim otuz yaşında

c) Belirtme durumu yanlışları

YANLIŞ

İki yıl önce üniversiteden bitirdim.
Bahçede arkadaşım Ayşe'nin gördüm.
Ben annem ve kızım çok seviyorum.
Üstüme olan almak istedim.
Farklı insanlara görebiliriz.

DOĞRU

İki yıl önce üniversiteyi bitirdim.
Bahçede arkadaşım Ayşe'yi gördüm.
Ben annemi ve kızımı çok seviyorum.
Üstüme olanı almak istedim.
Farklı insanları görebiliriz.

ç) Kalma durumu yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Hiç kimse hakkından konuşmamalıyız.	Hiç kimse hakkında konuşmamalıyız.
Alışverişten dönerken alt kata komşumla karşılaştım.	Alışverişten dönerken alt katta komşumla karşılaştım.

d) Uzaklaşma durumu yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Akşamları akşam yemeğini sonra arkadaşşıma gidiyorum.	Akşamları akşam yemeğinden sonra arkadaşşıma gidiyorum.
Çünkü her insan mutsuzluk ve kötülük nefret eder.	Çünkü her insan mutsuzluk ve kötülükten nefret eder.

e) Yönelme durumu yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Ondan sonra kafaterya gidiyorum.	Ondan sonra kafateryaya gidiyorum.
----------------------------------	------------------------------------

f) Araç durumu yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Bu akşam eşimden tiyatroya gidiyorum.	Bu akşam eşimle tiyatroya gidiyorum.
Arkadaşımla Türk kızları tanıştık.	Arkadaşımla Türk kızlarıyla tanıştık.

g) Çoğul eki yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Çok az fakir insanlar var.	Çok az fakir insan var.
Arapçada güzel bir atasözleri var.	Arapçada güzel bir atasözü var.
Çünkü Türk ve Arap Muslimanlardır.	Çünkü Türkler ve Araplar Müslümanlardır.
Bunun için çok şeyler Suriye hakkında	Bunun için Suriye hakkında çok şey

biliyorum.	biliyorum.
------------	------------

3.3.3. Söz Dizimi Yanlışları

a) Cümle öğelerinin yanlış sıralanması

YANLIŞ

DOĞRU

Her insan başarılı hayatında olmak istiyor.	Her insan hayatında başarılı olmak istiyor.
Burda çok yapacağım şeyler var.	Burda yapacağım çok şey var.
Bizim için tanımak ve kültürü en az bilmeliyiz bir yabancı dil.	Yabancı bir kültürü tanımak için en az bir yabancı dil bilmeliyiz.

b) Ad tamlaması yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Ben öğretmenim otuz yaşında	Benim öğretmenim otuz yaşında
Kütüphanede bahçesinde arkadaşımı gördüm.	Kütüphanenin bahçesinde arkadaşımı gördüm.
Türkiye yemeği de çok güzel.	Türkiyenin yemeği de çok güzel.
Her insan farklı bakış açıları vardır.	Her insanın farklı bakış açıları vardır.
Dün annem beni pastaneyi önünde beklemiş.	Dün annem beni pastanenin önünde beklemiş.

c) Sıfat tamlaması yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

Orada çok az fakir insanları var.	Orada çok az fakirinsanlarvar.
Türkiyede çok güzelliğin yerler var.	Türkiyede çok güzel yerler var.
Ben hayatımda çok kişiyle tecrübeli ve tecrübesiz karşılaştım.	Ben hayatımda tecrübeli ve tecrübesiz çok kişiyle karşılaştım.

ç) Özne-Yüklem uyumsuzluğu yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

O yazarın kitaplarını okuduğunda hep kendimden bir parça bulurum.	O yazarın kitaplarını okuduğumda hep kendimden bir parça bulurum.
Ayrıca insan her gün çeşitli olaylar görebilirler.	Ayrıca insan her gün çeşitli olayları görebilir.
İnşallah herkes kazanacaklar ve daha zengin olacaklar.	İnşallah herkes kazanacak ve daha zengin olacak.
Eğer insanlar beni seviyorsa o zaman da ben çok başarılı olabilirim.	Eğer insanlar beni seviyorsa o zaman ben çok başarılı olabilirim.

3.3.4. Sözcük Bilgisi Yanlışları

a) Bilinmeyen sözcüklerle ilgili yanışlar

YANLIş

DOĞRU

Sınıfın kapısı beyaz reng.	Sınıfın kapısı beyaz renk
Kek yiyorum ve colla içiyorum.	Kek yiyorum ve kola içiyorum.
Deniz kenarında güneşledim.	Deniz kenarında güneşlendim.
O esrar etti.	O ısrar etti.
On beş günde bir helokobter gördük.	On beş günde bir helikopter gördük.

b) Kelimelerin gereksiz ve yersiz kullanımı

YANLIş

DOĞRU

Benim ÷lkemin çevresine daha itina ederdim.	÷lkemin çevresine daha itina ederdim.
Altı ay önce ben Türkiye'ye geldim.	Altı ay önce Türkiye'ye geldim.
Günümüzde dünyamız devamlı bir kalkınmaktadır.	Günümüzde dünyamız sürekli kalkınmaktadır.

c) Kelime kalıbı yanışları

YANLIş

DOĞRU

İnsan bu olaylarda sabırla yaşamalılar.	İnsanlar bu olaylara sabır göstermelidir.
Ama ben kabul vermedim.	Ama ben kabul etmedim.
Hayat kolay değil çalışmalı „yorgun olmalı	Hayat kolay değil çalışmalı , yorulmamalı
İyi bir seşim olmak için çok çalışmalısın.	İyi bir seşim yapmak için çok çalışmalısın.
Korkan insan polis yapmak zorunda değil.	Korkan insan polis olmak zorunda değil.

3.3.5. Yazım Yanlışları

a) Yanlış yazılan sözcükler

YANLIş

DOĞRU

Bu sokağındaki güzel kızdır.	Bu sokaktaki güzel kızdır.
Türk kızları tanıştik.	Türk kızlarıyla tanıştik.
Ya da teknolojiya bilgiler alırım.	Ya da teknolojiye bilgiler alırım.
Her insan bu dünyada korkur.	Her insan bu dünyada korkar.
Yakaşaklı bir öğretmen daha iyi.	Yakışıklı bir öğretmen daha iyi.

b) Büyük harf yanlışları

YANLIŞ

DOĞRU

ben annem ve K ızım çok seviyorum.	Ben annemi ve kızımı çok seviyorum.
ben bugün yemek P işiriyorum.	Ben bugün yemek pişiriyorum.
O zaman B üyük B ir P roblem doğuyor.	O zaman büyük bir problem doğuyor.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLETİŞİM SORUNLARI

4.1. ÖRNEK DİYALOGLAR

ÖRNEK 1: Suriyeli bir hasta Türk doktorun yanına gider. Aralarında şöyle bir diyalog geçer:

عند الطبيب

في أحد المشافي التركية جاء مريض إلى أحد الأطباء.

في غرفة المعالجة كان الطبيب والمترجم والمريض.

الدكتور:

المترجم للمريض: ماهي شكايتك

المريض للمترجم: متصابوب في رجلي

المترجم للدكتور:

الدكتور للمترجم:

المترجم للمريض: اكشف عن ساعدك

المريض كشف عن ساعده

الدكتور: .

المترجم للمريض: أين الجرح في ساعدك لا يوجد شيء

المريض للمترجم: أنا قلت لك الجرح في ساقى وليس في ساعدي

الدكتور للمترجم:

المترجم للدكتور: .

Doktor tercümana hastanın neyi olduğunu sorar. Tercümanda hastaya neyiniz var diye sorar hasta tercümana bacağının yaralandığını söyler. Tercüman bunu doktora aktarır. Fakat tercüman doktora hastanın kolunda yara olduğunu söyler. Doktor

hastanın kolunu açmasını söyler. Hasta kolunu açtığında kolunda yara olmadığını görür ve tercümana burada yara yok der. Ben hastayı yanlış anlamışım der.

ÖRNEK 2: Suriyeli hasta bir gün polikliniğe gider tercümanla aralarındaki konuşma şu şekildedir:

في أحد الأيام في مخيم ملاطيا للاجئين السوريين جاء مريض إلى المستوصف.

بعد معاناة الدكتور للمترجم:

المترجم للمريض: غرفة التحليل اذهب.

المريض ضاحكا للمترجم: أين غرفة التحليل.

المترجم للمريض: تضحك لماذا؟

المريض: لا شيء

Suriyeli hasta bir gün polikliniğe gelir. Doktor hastayı muayene eder ve ona tahlil kağıdı verip tahlil yapmasını ister. Tercüman doktorun söylediklerini şu şekilde aktarır: “gıt tahlil labarotuar” hasta tercümana gülerek tahlil odası nerede? der. Tercüman hastanın neden güldüğünü sorar. Hasta bir şey olmadığını söyler.

ÖRNEK 3: Suriyeli hasta ile tercümanlar arasında şu şekilde bir konuşma geçer.

المريض دخل إلى الغرفة وأخذ علبة فارغة ثم ذهب إلى الحمام وملأها بالبول وبعد ذلك المريض يحمل بيده

العلبة قائلاً للمترجمين أين أخذ هذا (البول البول)

أحد المترجمين يقول للآخرين: |

مترجم آخر:

Suriyeli hasta odaya girer boş bir kutu alır. Hasta kutuya idrarını yaptıktan sonra elindeki kutuyla tercümanların yanına gidip bu boli nereye götürceğini sorar. Tercümanlardan biri ne dediğini anladınız mı ? der. Bir başka mütercim ben anladım galiba bal bal diyor der.

4.2. SURİYELİ SIĞINMACILARDAN BAZI AVAMCA KELİMELER

4.2.1. Sözlükçe

Bu çalışmamızda Arapça öğretmeni Kuteybe El-Türkmeniden yardım alınarak bu kelimeleri derlemeye çalıştık. Bazı kelimelerin avamcasını ve fasih kullanımını istediğimizde farklı durumların ortaya çıktığını görüyoruz. Örneğin: جوز kelimesi bir çift anlamında kullanılır. Bayan eşine جوزي (cozi) der. Erkek eşine مرتي (mertı) der.

Tablo 4.1. Sözlük

GİYİM			
ANLAMI	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
Dar	ضيق	دقيق	Deyyık
Bol	واسع	كبير	Kebir
Anorak	جاكيت مع طاقة	جاكيت إلو طاقة	Caket ilu takiyyi
Atkı	وشاح	لفحة	Lefha
Bone	طاقية حجاب	قمطة - طاقية	Kamta ve takiyyi
Blucin	جينز	جنز	Ciniz
Bir çift..	زوج من...	جوز من...	Coz min
Külot	الكلاسيين	كلسون - كيلوت	Kelson –külot
Pantolon	بنطلون	بنطرون	Bantaron
Korse	مشد	مشد	Mışed
Külotlu çorap	جراب كلسون	كيلون	Kilon
Bluz	بلوزة	بلوزة	Luzi
Ceket	جاكيت	جاكيت	Caket
Çorap	جوارب	جرابات	cırabat
Elbise	ألبسة	تياب	Tiyab
Eldiven	قفاز	كفوف	Kufuf
El çantası	شنطة يد	شنطة إيد-جزان	Santı tiyet-cuzan
Etek	تنورة	تنورة-داير	Tennura-dayır
Erkek mayosu	مايو رجالي	كلسون رجالي	Kelson ricali

Eşofman	بدلة رياضية	بيجاما رياضية	Picama riyadiya
Fanila	فانيلة	فانيليا	Vanilya
Gece elbisesi	ألبسة نسائية	فستان سهرة	Fıstan sahra
Gecelik	ألبسة نوم	تفريجة	Tefria
Gömlek	قميص	قميص	Kamis
Hırka	سترة	سترة منسوجة	Sırta mensuci
İç eteklik	تنورة داخلية	داير_تنورة	Dayyır-tennura
Kasket	قبعة	طاقية	Takıyı
Kazak	كنزة	كنزة	Kenzi
Dik yakalı	ياقة قائمة	قبة واقفة	Kabbi vakfi
Y- yakalı	ياقة مدورة	قبة طوق	Kabbi tok
V- yakalı	V ياقة على شكل	V قبة ع شكل	Kabbi a şekil v
Uzun kollu	كم طويل	بكم	Bikim
Kısa kollu	كم قصير	نص كم	Nıskim
Kolsuz	بدون كم	حفر	Hafır
Koton kazak	كنزة قطنية	كنزة قطنية	Kenzi kıtniyyi
Kravat	ربطة عنق	كرافيت	Grafet
Mayo	مايو	مايو	Mayo
Manto	بالطو	مانطو	Manto
Mendil	منديل	محرمة	Mahremi
Papyon	أرية فراشية	بابيون_ربانة	Papyon-ribani
Pant. Askısı	علاقة بنطلون	علاقة بنطرون	Alaka bantoron
Pijama	بجامة	بجامة	Bijama
Pantolon	بنطلون	بنطرون	Bantoron
Sabahlık	صباحية	كمينو_ مشلح	Kemino-meşleh
Sütyen	ستيان	ستيانة_صدرية	Sütyani-sıdriyyi
Spor ceket	جاكيت سبور	بدلة رياضية	Beldi riyadiyyi
Şapka	طاقية_قبعة	طاقية	Takıyı
Şort	شورت	شورت	Şort
Şemsiye	مظلة	شمسية	Şemsiye

Tulum	رداء بسروال	أفرون _ أفروول	Avoron
Takım elbise	طقم ألبسة رسمية	طقم رسمي	Takım resmi
Tayyör	طقم نسائي	فستان سهرة	Fıstan sahra
Tişört	بلوزة	بلوزة	Buluzi
Uzun çorap	جوارب طويلة	جرابات طويلة	İcrabat tavili
Yağmurluk	معطف واقى من المطر	مانطو جلد	Manto cilit
Yelek	صدرية	سترة	Sırta
Cep	جيب	جيبي	Cebi
Çitçit	رز قميص	زر قميص	Zır kamis
Fermuar	سحاب	سحاب	Sahhab
Düğme	رز	زر	Zır
Kemer	حزام	قشاط	Kışad
Toka	بكرة	شكالة	Şekkeli
Yaka	ياقة	طوق	Tok

Tablo 4.2. Sağlık İle İlgili Günlük Terimler

SAĞLIK			
ANLAMI	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
Hastabakıcı	الممرضة	المرافقة	Elmurafika
Hemşire	الممرضة	الممرضة	Elmumerrida
Hasta	مريض	مرضان	Merdan
Anestezi	تخدير	خدر	Hıdır
Kan Nakli	نقل الدم	تبرع	Teberru
İğne	حقنة\إبرة	حقنة\إبرة	İbri-hıkni
Ameliyat	عملية	عملية	Ameliyyi
Yatak	سرير	تخت	Tahıt
Oturak	كرسي- مقعد	كرسي	Kursi
Derece	درجة	درجة	Dereci
Apandis	الزائدة	زايدة	Zaidi
Ayak(fasih bir kelimenin telefuzu halk deyimiyle farklıdır)	القدم Kadem	رجل Rıcıl	Rıcıl
Akciğer	الرئيتين	رئيتين	Rieteyn
Ağız	ثغرا\الفم	تم	Tım
Adale	العضلة	عضلة	Adali
Ayak Parmağı	أصبع القدم	أصبع الرجل	Isbaa errıcıl –ısbah elıcır
Bağırsak	المعاء	المصارين	Elmasarin
Böbrek	الكلى	الكلاوي	Elkelavi
Bacak	الساق	الساق	Essak
Boyun	الرقبة	رقبة	Rakabi
Burun	الأنف	خشم\أنف	Enıf-hışım
Belkemiği	العمود الفقري	العمود الفقري	Elamud elfakari
But	الفخذ	فخذ	Fahıd
Boğaz	البلعوم- الحلق	زلعوم-حلق	Halık-zel uum
Başparmak	الإبهام	إبهام	İbham
Bademcikler	اللوز	لوزات	Lozet
Baş	الرأس	راس	Ras
Cinsel Organlar	الأعضاء الجنسية	الأعضاء الجنسية	Elada elcinsiyye
Cilt	الجلد	جلد	Cilid
Çene	الحنك\الفك	حنك\فك	Fek-hanek
Diz	الركبة	ركبة	Rıkbi
Dudak	الشفة	شفة	Şıffı
Dil	اللسان	لسان	Lisan
Damar	الشريان	عرق\شريان	Şıryan-arık

El	اليـد	إيد	İd
Eklem	المفاصل	مفاصل	Mefasil
Göğüs	الصـدر	صدر	Sıdır
Gözler	العيون\العين	عيون\عين	Ayn-uyun
İdrar torbası	المثانة	مثانة	Mesani
Kol	السـاعد	ساعد	Said
Kulak	الأذن	دان	Dan
Kalp	القلب	قلب	Kalıb
Karaciğer	الكبد	كبد	Kebid
Kaburga kemiği	الأضلاع	ضلاع	Idla
Kiriş	الوتر	وتر	Veter
Meme	الثدي\الثدي	بز	Bız
Mide	المعدة	معدة	Maidi
Omuz	الكتف	كتف	Ketef
Parmak	الأصابع	أصابع	Asabia
Sırt	الظهر	ظهر	Dahr
Sinir	الأعصاب	أعصاب	Asab
Sinir Sistemi	الجهاز العصبي	جهاز عصبي	Cihazı asabi
Yüz	الوجه	وجه	Vecih
Grip	الأنفلونزا	مرشح\كريب	Grip-imreşih
Sarılık	باليرقان	أبوصفار	Ebusvar
Zatürre	التهاب رئوي	التهاب رئوي	İltihab rievi
Bacağı Kırık	رجله مكسورة	أجرو مكسورة	Ucru meksura
Ayak Bileği Şiş	كاحل الرجل منتفخ	كاحل الاجر ورم	Kahil elicir verman
Yara	جرح	جرح	Cırıh
Çıban	دمل	دملة	Dımlı
Sıyrık	خدش	قحط	Kahıt
Yumru	ورم خبيث	ورم	Verem
Çürük	تعفن	متعفن	Metaafin
Hafif	خفيف	خفيف	Hafif
Sancılı	مؤلم كثيراً	مؤلم كثير	Mulemi ketir
Kırık	كسر	كسر	Kısır
Burkulma	التواء	فكش	Fıkiş
Çıkık	انفصال	انخلع	İnhalea
Yırtık	تمزق	تمزق	Temezzuk
Çatlak	تصدع\تشقق	مفسخ	Fesih
Kızamık	الحصبة	الحصبة	Elhasbi
Gastrit	التهاب في المعدة	التهاب بالمعدة	İltihab Bilmadi
Burun Akıntısı	الكريب-الرشح	الكريب-الرشح	Elgrip-Erraşih
Boğaz İltihabı	التهاب اللوزات	التهاب لوزات	İltihab Lozet
İshal	اسهال	اسهال	İshal
Mide Bulantısı	إقياء	مراجعة	Imracaa

Bebeklerde Göbek Ağrısı	سُرّة	سرة	Sırra
Kulağında Ağrı Olmak	يوجد ألم في الأذن	دانو عم توجعو	Danu Am Tucau
Kalp Çarpıntısı	تسرع القلب	تسرع القلب	Teserrua El Kalib
Nefes Darlığı	ضيق نفس	ضيق نفس	Dıyık Nefes
Böbrek Ağrısı	ألم في الكلى	وجع كلاوي	Vecea Kelavi
Böbrekte Taş	ألم في الكلى	بحصة في الكلى	Bahsa Fi Elkilye
Safra Kesesinde Taş	ألم في المرارة	بحصة بالمرارة	Bahsa Bil Merara
Anju	قثطرة قلبية	قسطرة قلبية	Kastara Kalbiyyi
Sinüzüt	جيوب	جيوب	Cuyub
Göğüs Kanseri	سرطان الثدي	سرطان الثدي	Saratan Essedi
Doğuştan Kalça Çıkığı	خلع ولادة	خلع ولادة	Hala Vuladi
Kan Kanseri	سرطان الدم	سرطان الدم	Saratanı Dem
Öksürük	سعال	سعلة-قحة	Sali-Kahha
Uyuz	الجرب	جرب	Cereb
Ekg	تخطيط القلب	تخطيط قلب	Tehtıt Kalb
Sezeryan	عملية قيصرية	عملية قيصرية	Ameliyye Kaysariyye
Akciğer Röntgeni	صورة شعاعية للرنيتين	صورة شعاعية للرنيتين	Sura Şuaiyyi Lirrieteyn
Kel	أصلع	أصلع	Aslaa
Saç Dökülmesi	تساقط الشعر	تساقط الشعر	Tasakutul Şaar
Gözün Bulanık Görmesi	يوجد احمرار في العين	عينوه محمره	Ayni Mahrura

Tablo 4.3. Meyve ve Sebzeler

MEYVELER VE SEBZELER			
ANLAMI	FUSHA	AMMÎ	OKUNUŞU
Bakla	فول أخضر	فول	Ful
Bamya	بامية	بامي	Bami
Bezelye	بازيلاء	بازيلا	Bazella
Biber	فلفل	فليفلة	Filefli
Brüksel Lahanası	ملفوف بروكسل	ملفوف أحمر	Melfuf ahmer
Çalı Fasülyesi	فاصولياء سلكية	لوبي	Lubi
Domates	طماطم	بندورة	Bendora
Enginar	أرضي شوكي	خرشوف	Harşuf
Fasülye	فاصولياء	فاصولية	Fasuliyi
Havuç	جزر	جزر	Cezer
Salatalık	خيار	خيار	Hiyar
Ispanak	سبانخ	سبانخ	Sebanih
Kabak	كوسا	كوسا	Kuse
Karnabahar	قرنبيط	زهرة	Zehra
Kereviz	كرفس	كرفس	Kırafs
Kırmızı Biber	فلفل أحمر	فليفلة حمرا	Filefli hamra
Lahana	ملفوف	ملفوف	Melfuf
Mantar	فطر	فطر	Fıtır
Marul	خس	خس	Has
Mercimek	عدس	عدس	Adis
Mısır	ذرة	ذرة	Dırah
Nohut	حمص خب	حمص يابس	Humus yabis
Pancar	بنجر	لفت أبيض	Lifit ebyad
Patates	بطاطس	بطاطا	Batata
Patlıcan	باذنجان	بيتنجان	Betincan
Pancar Turşusu	مخلل البنجر	مخلل لفت	Mihellel lift
Pırasa	الكرات	كرات	Kırat
Roka	الجرجير	جرجير	Cercir
Şalgam	شلجم	لفت أحمر	Lifit ahmer
Soğan	بصل	بصل	Basel
Tatlı Biber	فلفل حلو	فليفلة خضرا حلوة	Filefli hadra hılvi
Taze Soğan	بصل أخضر	بصل أخضر	Basal ahdar
Turp	فجل	فجل	Ficil
Turşu	مخلل	حامض-مخلل	Hamid-Mihellel
Çam Fıstığı	الفسق الشامي	فسق شامي	Fustuk Şami
Ceviz	جوز	جوز	Cöz
Çörek Otu	حبة البركة السوداء	حبة السوداء	Habbıtı Elsoda
Dere Otu	الشبث	الشبث	Elşibs
Fındık	بندق	بندق	Bunduk
Fıstık	فسق	فسق	Fustuk
Hardal	الخردل	خردل	Hardel
Karabiber	فلفل أسود	فلفل أسود	Fulful Esved

Karışık Baharat	بهارات مشكلة	بهارات مشكلة	Baharat Mişekkeli
Kekik	زعتر	زعتر	Zater
Kimyon	كمون	كمون	Kemmon
Kişniş	كزبرة	كزبرة	Kızbara
Kırmızı Biber	فلفل أحمر	فلفل أحمر	Fulful Ahmer
Maydonoz	بقديونس	بقديونس	Bakdunes
Nane	نعنع	نعنع	Nana
Sarımsak	ثوم	ثوم	Tum
Susam	سمسم	سمسم	Simsim
Tuz	ملح	ملح	Milih
Hindistan Cevizi	جوزالهند	جوزالهند	Cöz Alhinid
Üzüm	عناب	(زبيب) عناب	İnib-Zibib
Ahududu	توت العليق	توت	Tut
Ananas	أناناس	أناناس	Enanas
Armut	إجاص	نجاص	Nıcas
Ayva	سفرجل	سفرجل	Seferjel
Badem	لوز	لوز	Löz
Böğürtlen	ثمرالعليق	توتأحمر	Tut Ahmer
Çilek	فرولة	فريز	Fırez
Dut	توت	توت	Tut
Elma	تفاح	تفاح	Tuffah
Erik	برقوق	خوخ	Hoh
Hurma	تمر	تمر	Temır
İncir	تين	تين	Tin
Kuş Üzümlü	عناب الأوز	عناب أسود	İnib Esved
Karpuz	بطيخ	جبس	Cebes
Kavun	شمام	بطيخ الأصفر	Battih Esvar
Kayı	مشمش	مشمش	Mışmiş
Kiraz	كرز	كرز	Kerez
Kuru Erik	برقوق مجفف	خوخ مجفف	Huh Muceffef
Mandalina	يوسف أفندي	برتقان يوسف أفندي	Birtikan Yusuf Efendi
Manga	منجا	منجا	Menca
Muz	موز	موز	Muz
Nar	رمان	رمان	Rumman
Portakal	برتقال	برتقان	Birtikan
Şeftali	دراق	دراق	Derrak
Üzüm	عناب	عناب	Ayneb

Tablo 4.4. Bazı Temel Kavramlar

BAZI TEMEL KAVRAMLAR			
ANLAMI	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
Evet	نعم	اه	Ehh
Hayır	لا	لاء	Laa
Lütfen	من فضلك	اذا سمحت	Eza samahit
Teşekkür Ederim	شكرا جزىلا	شكرا	Şukran
Bir Şey Değil	ما في مشكله	ولا يهمك	Wala iyhimak
Merhaba	مرحبا	مرحبا	Marhaba
Günaydın	صباح الخير	صباح النور	Sabah alnuur
İyi Günler	نهار سعيد	نهارك حلو	Enharak hilw
İyi Akşamlar	مساء الخير	مساء خير	Massa alhayer
İyi Geceler	مساء الخير	تصبح على خير	Tısbah alaa hayır
Güle Güle	مع السلامة	باي باي	Bay bay
Bu	هذا	هاد	Had
Şu	هذا	هداك	Hadak
Bunlar	هؤلاء	هدول	Haduul
Şunlar	هؤلاء	هدونك	Hadonk
Nerede	اين	وين	Weynn
Nasıl	كيف	كيف	Kiif
Ne Zaman	متى	متى	Mataa
Ne	ما	شو	Şuu
Neden	لماذا	ليش	leyşş
Kim	من	من	Man
Hangisi	اي	اي	Eyy
Ne Kadar	كم الكمية	قديش	Kadeyşş
Kaç Tane	كم عدد	كم وحده	Kam wahdee

Tablo 4.5. Sıfatlar

SIFATLAR			
ANLAMI	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
Büyük	كبير	كبير	Kabiir
Küçük	صغير	صغير	Sakiir
Çabuk	سريع	اسرع	Asraaa
Yavaş	بطئ	بطئ	Batiih
Sıcak	حار	حامي	Hamii
Soğuk	بارد	بارد	Baredd
Dolu	ممتلئ	مليان	Malyann
Boş	فارغ	فاضي	Fadii
Kolay	سهل	سهل	Saheel
Zor	صعب	صعب	Saiib
Ağır	ثقل	ثقل	İtkiil
Hafif	خفيف	خفيف	Hafiif
Açık	مفتوح	مفتوح	Maftuuh
Kapalı	مغلق	مسكر	emsakaar
Doğru	صحيح	مطلوب	Nazbuut
Yanlış	خطأ	غلط	Alaat
Eski	قديم	أديم او عتيق	Adiim
Yeni	جديد	جديد	Jadiid
İhtiyar	ختيار	ختيار	Hityarr
Genç	شاب	شب	Şab
Güzel	جميل	حلو	Hilw
Çirkin	قبيح	بشع	Bişahh
Meşgul	مشغول	مائي وقت او مشغول	Maşkuul
İyi	جيد	منيع	İmniih
Kötü	سيئ	مش منيع	Muş imniih
Erken	باكرا	بكير	Bakiir
Geç	متأخر	تأخر	Teahhar
Ucuz	رخيص	رخيص	Rahiis
Pahalı	غالي الثمن	غالي	Kaliiii
Yakın	قريب	قريب	Kariib
Uzak	بعيد	بعيد	Baiid

Tablo 4.6. Sık Kullanılan Fiiller

SIK KULLANILAN FİİLLER			
ANLAMI	FUSHA	AMMÎ	OKUNUSU
Almak	الأخذ	خود	Hood
İstemek	أريد	بدي	Biddi
Göndermek	الإرسال	وديت او بعثت	Wadeytt
Yemek	الأكل	كول	Kool
İkram Etmek	الإكرام	اكرام او استضافه	İstidafa
Emretmek	الأمر	امر	Amer
İnanmak	التصديق او الاعتقاد	صدقت	Sadakat
Ağlamak	البكاء	عم يبكي	Am yibkii
Açıklamak	التوضيح	وضحته	Wadahatluh
Gelmek	القدوم	اجا	İjaa
Gitmek	الذهاب	راح	Rahh
Oturmak	الجلوس	اقعد	Okudd
Kalkmak	الوقوف	وقف	Wakiff
Yatmak	النوم	نام	Namm
Çıkmak	الخروج	اطلع روح	İtlahh
Girmek	الدخول	فوت تعال	Fuut
İçmek	الشرب	اشرب	İşrabb
Görmek	النظر	اطلع	İtlahh
Acımak	الفتح	افتح	İftahh
Sormak	السؤال	اسال	İsaal
Namaz Kılmak	الصلاه	صلاه	Salat
Gülmek	الضحك	ضحك	Dihakk
Ağlamak	البكاء	بكي	Bakii
Zannetmek	الظن	فكر او ظن	Zann
İbadet Etmek	العباده	يعبد	Yahbudu
Saymak	العد	يعد	Yauduu
Bilmek	المعرفه	بيعرف	İbyihraff
Çalışmak	العمل	شغل	Şuğuul
Sevinmek	التحبيب او التشويق	حببته	Hababtuh
Demek	القول	قول	Kuul
Ağlamak	البكاء	ببكي	Babkii
Ölmek	الموت	مات	Matt
Okumak	القراءه	يأراه	Yaira
Yazmak	الكتابه	كتب	Katab
Kazanmak	الربح او الكسب	كسب	Kasab
İnkar Etmek	الإنكار	نكر	Nkar
Başarmak	النجاح	نجح	Najah
İnmek	النزول	نزل	Nazal

Binmek	الركوب	ركب	Rakab
Bakmak	النظر	اطلع	İtlahh
Engellemek	الإعاقه	طلعت مشكله	Tilhat muşkilaa
Söz Vermek	الوعد	وعد	Waiid
Koşmak	الركض	ركض	Rakad
Bulmak	وجد	لاقي	Lakaa
Kaçmak	الهروب	هربه	Haribi
Yemek Yapmak	تحضير الطعام	عمل الاكل	İmaal akel
Alışveriş Yapmak	التسوق	الشراء	Şiraa
Banyo Yapmak	الاستحمام	يعمل حمام او يتحمم	Yithamam

Tablo 4.7. Giyim İle İlgili Günlük Terim Örnek Cümleleri

CÜMLE	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
.....istiyorum	أريد.....	بدي	Beddi
Bu tarz bir şey istiyorum	أريد شيئاً على هذا الطراز	بدي مثل هادا	Beddi mitil hada
Bunun değişik çeşitlerini görebilir miyim?	هل بإمكانني رؤية أنواع مختلفة من هذا	فيني شوف أنواع ثانية من هادا	Fini şuf envaa tani min hada
Kız çocuğu/erkek çocuğu için bir şeyler arıyorum.	أبحث عن أشياء لطفلة أو طفل	عم دور ع غراض (صبي) لولد/لبنت	Am devvir ağrad lebinit/leveled(sabi)
8 yaşında bir kız çocuğu için istiyorum.	أريد لطفله عمرها ثمانية سنوات	بدي شي لبنت عمرها ثمن سنوات	Beddi...lebinit ameraha tımın senevat
Kırmızı renkli bir kazak istiyorum.	أريد كاتزة حمراء اللون	بدي كاتزة منسوجة حمرا	Beddi kenzi mensuci hamra
Daha koyu/daha açık renkli bir şeyler istiyorum.	أريد شيئاً فاتحاً أو غامق اللون	بدي شي غامق أو فاتح زياده	Beddi şey lonu gamık/fatih
Rengini beğenmedim.	لم يعجبني لونه	ما عجبني لونو	Ma acebni lonu
Bu benim...uymaz.	هذا لا يتوافق مع رغبتني	هادا ما زابط معي	Hada ma bizbad mai...
Buna uygun bir şey istiyorum.	أريد شيئاً مناسباً	بدي شي مناسب	Beddi şey yıtbak lehada
kumaşından bir şey var mı?	هل يوجد لديكم من القماش	في عندك قماش	Fi ınıdken kımāş...
Bu neden yapılmış.	لماذا فُعل ذلك	ليش هيك صار	Leş hada ınamel?
Daha ince bir şeyler istiyorum.	أريد شيئاً ناعماً	بدي شي أنعم	Beddi şey enam
Daha kaliteli bir şeyleriniz var mı?	هل لديكم أشياء أفضل	في عندكم شيء أحسن	Fi antkum şey ahsen
Buralara özgü bir şeyler istiyorum.	أريد أشياء خاصة بهذا	بدي شي يخص هادا	Beddi şey bihis hada
Metresi ne kadar?	كم ثمن المتر؟	قديش المتر من هادا	Kaddeşil mıtir min hada?
Saf pamuklu mudur ?	هل هو من القطن الخالص	هادا من القطن الأصلي	Hada min ılkıtın elasli
Saf yünlü müdür?	هل هو من الصوف الخالص	هادا صوف اصلي ؟	Hada minessufil asli
Sentetik midir?	هل هو اصطناعي؟	هادا اصطناعي؟	Hada istinai
Buruşmaz değil mi?	لا يتجعد أليس كذلك	ما بيتجعدك موهيك؟	Ma biyid calek mu hek?

Yapılan çalışmada fasih bir kelimenin telafuzu halk deyiimiyle farklıdır. Örneğin: Ayak kelimesi fushada القدم (elkadem) ammide ise رجل (rıııldır). Kısaca iki kelimede fushadır. Kullanım şekilleri farklıdır

Tablo 4.8. Sağlık İle İlgili Günlük Terim Örnekleri

CÜMLE	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
Kendimi iyi hissetmiyorum.	أنا لأأأس بأني على مايرام	أأسس أالي مو مليأ	Hasis hali mumlih
Bir kaç gündür böyleyim.	أنا على هذا الوأع منذ عدة أيام	أناأيك من كم يوم	Ana hek min kem yevm
Hastayım.	أنا مريض	أنا مراضان	Ana mardan
Başım dönüyor.	أأس بدوخة في رأسي	أم أس بدوخة	Am hısıp doha
Titriyorum.	أنا أرتعش	أنا أم أرفأ	Ana am ırcuf
Bulantım var.	أشعر بغثيان	أم أس بلعية	Am hıs ıplayi
Ateşim var.	ارتفعت درجة حرارتي	أطلعت حرارتي	Tıl it hararte
Ateşim 39 derece	أارارتي 39 درجة منويه	39 درجة أارارتي	Hararte mırıtfaa 39 derece
Kustum.	أارأعت/أستفرأعت	أارأعت	Racart
Kabızım.	أعندي إمساك	مكأم	Imkatım
Bağırsaklarım bozuk.	أمعاني لیسأ على ما يرأ	أمعاني مو مليأة	Amai mum liha
Belim ağrıyor.	أوعني/أأصر أیؤلني	أأصري أم أوعني	Hasri am yucani
Boğazım ağrıyor.	أألني أؤلني	أألومي أم أوعني	Zelumi am yucani
Başım ağrıyor.	أأسي أؤلني	أأسي أم أوعني	Rasa am yucani
Dişim ağrıyor.	أأسي أؤلني	أأسي أم أوعني	Sinni am yucani
Kulağım ağrıyor.	أأني أؤلني	أأني أم أوعني	Dani am tucani
Midem ağrıyor.	أأني أؤلني	أأني أم أوعني	Mıdeti am tucani
Öksürüyorum.	أنا أسأل	أنا أم أأ	Ana am kılı
Boynum tutuldu.	أأأوت أأأني	أأأأ أأأني	Fetlit rakabti
Kramp girdi.	أأأل لي أأأأ	أم أأأأأني أأأأ	Amısır mai teşennuc
Güneş çarptı.	أأأأ أأأ	أأأأ أأأ	Derbıt şemis
Burnum kanıyor.	أنفي أأأ	أم أأأ	Am ıraf
Şeker hastasıyım.	أنا مريض بالأسأ	أأسي أسأني	Mai sıkkeri
Astımım	أنا مريض بالأأأ	أأسي أأأ	Mai rabu
Hazımsızlık var	أعندي أأأأ بالهأأ	أأسي أأأأ هأأأ	Mai muşkili hadmiyyi
Ülserim	أعندي أأأ	أأسي أأأ	Mai karha
Romatizmam	أنا مريض بالأأأأأ	أأسي أأأأأ	Mai romatizm
...e/a karşı	أأأ	أأأ	Mudad
Alerjim var	أعندي أأأأ	أأسي أأأأ	Mai hasasiyyi
Çarpıntım var	أعندي أأأأ	أأأ	Teserruu
Nefes almakta zorluk çekiyorum.	أأأأ أأأأ في أأأ	بالأأأ أعندي أأأ	Bilnefes ındı muşkili
Göğsümde bir ağrı var.	أأأأ أأ في أأأ	في أأأ أأأأ	Fi vacaa bısıdri
Tansiyonum yüksek.	أأأأ أأأ	أأأأ أأأ	Dağtı talii
Tansiyonum düşük.	أأأأ أأأ	أأأأ أأأ	Dağtı nazil
Bu ilk kez mi oluyor?	أأ أأ أأ أأأ	أأ أأ أأ أأأ	Hey evvel merra

			bitsir
Kolunuzu sıvayın lütfen.	ارفع عن ساعدك لطفا	كشف عن إيدك من فضلك	Keşif an idek mın fadlık
Tansiyonunuzu ölçeceğim.	سأقيس ضغطكم؟	يدي قيس ضغطكم؟	Beddi kis dağıt kum
Ateşiniz var gibi.	كأن حرارتكم مرتفعة	كانوحرارتكم طالعة	Keennu hararatkum tala
Bir uzmana gitmeniz gerekiyor.	أنتم بحاجة إلى دكتور مختص	لازمك دكتور مختص	Lazmak doktor mıhtass
...gün istirahat etmeniz gerekiyor.	يجب عليكم الإستراحة لمدة أيام	لازم ترتاح كم يوم	Lazim tırtah kem yevm
Nasıl bir tedavi alıyorsunuz?	ما هو العلاج الذي تستخدمه؟	شو الدوا يلي عم تاخده؟	Şu aldawa yali am tahdo
Daha önce hastalığınızla ilgili hiç tedavi gördünüz mü?	هل استخدمتم علاج معين لمرضكم؟	أخذت شي دوامشان مرضك	Ehadid şey deva mışan maradak
Hangi ilaçları alıyorsunuz?	ماهي أسماء الأدوية التي تأخذونها؟	شو اسم الدوا اللي عم تاخدو؟	Şu isim deva illi am tahtu
İğne ile mi yoksa ağız yolu ile mi?	عن طريق الإبر أم عن طريق الفم	عم تاخدإبرولا بالتّم	Am tahıt iber villa bittim
Saatte bir	مرة واحدة في الساعة	مرة كل ساعة	Merra kil saa
İki saatte bir	مرة كل ساعتين	مرة كل ساعتين	Merra kil saateyn
Günde bir kez	مرة واحدة في اليوم	مرة وحدة باليوم	Merra vahdi bi l yevm
Yemeklerden önce/sonra	بعدالطعام/ قبل	بعد الأكل/قبل	Kabil /baid liekil
Eğer ağrı olursa bu ilaçtan hergün iki kaşık alın.	في حالة حدوث أي ألم خذ من هذاالعلاج	إذاصار معك وجع خود هل الدوا	İza sar maak vecaa hod heddava
Bu benim her zaman kullandığım ilaç.	معلقتين كل يوم	معلقتين باليوم	Malekteyn bi lyevm
Her zaman kullanırım.	استعمل هذا دائما	خدو ع طول	Hudu atul
Penisiline alerjim var.	عنده حساسية ضدالبينسلين	يتحسس من البينسلين	Bithasses min benselin
Bundan günde kaç kez almalıyım?	كم مرةيجب علي أن أخذ من هذاالعلاج	كم مرة لازم اخذ الدوا	Kem merra lazim ahid deva
Bunları bütün mü yutacağım?	هل يجب علي بلع جميع هؤلاء	لازم أبلع كل هدول	Lazim iblaa kil hedol
Arapça bilen bir doktor bulabilir miyim?	هل باستطاعتي أن أجد دكتور يعرف اللغة العربية	فيني لافي دكتور بيحكى عربي	Fini laki doktor bihki arabi
Doktor ne zaman gelir?	أين عيادة الدكتور؟	وين عيادة الدكتور؟	Veyn iyadid eldoktor
Kıpırdayamıyorum.	لا أستطيع الحركة	ما بحسن أمشي	Ma bihsin imşi
Yaralandı.	جرح	جرح	Cırıh
Bayıldı.	أغمي عليه_داخ	داخ	Dah
Kanaması var.	يوجد نزيف	في نزيف	Fi nezif
Ağır yaralı.	جرح بشكل حاد	جرح خطير	Cırıh hatir
Bacağı kırık.	رجله مكسورة_قدمهم كسورة	أجرومكسورة	Ucru maksura
Ayak bileği şiş.	كاحل الرجل منتفخ	كاحل أجرو وorman	Kahil icri verman

Acil tedaviye ihtiyacı var.	إنه بحاجة إلى تداءي عاجل	لازم يتعالج بسرعة	Lazim yetealec bisırra
Beni bir şey soktu.	لدغني شيء	عضني شيء	Adni şey
Gözümde bir şey var.	يوجد شيء في عيني	في شيء بعيني	Fi şey baini
Su topladı.	تجمع الماء	حبة	Habbi
Sırtım su topladı.	هنا كثرة في ظهري	في حبة بظهري	Fi habbi bıdahri
Hareket ettiremiyorum.	لا أستطيع الحركة	مابحسن أتحرک	Ma bahsin etharrek
Nereniz ağrıyor?	أين تحس بالألم ؟	وين عم تحس بالوجع	Veyn am tehis bil-vecaa
Ne zamandır bu ağrı var?	منذ متى يوجد هذا الألم	من إيمتا هل الوجع	Min imta hel-vecaa
Ne zaman oldu?	متى حصل	إيمتا صار	Emta sar
Ne tür bir ağrı?	ما نوع هذا الألم	كيف شكل الوجع	Kif şekil vecaa
Alçıya almam lazım.	خفيف	خفيف	Hafif
Mikrop kapmış.	مؤلم كثيرا	مؤلم كثير _ واجعني كثير	Vecani ketir-mulim ketir
Tetanoza karşı aşılandınız mı?	يخفق مثل نبضات القلب	يدق مثل ضربات القلب	Yeduk mitil darbat ılkalıb
Size bir iğne yapacağım.	يجب عمل حقنه لكم	لازم نعطيك إبرة	Lazim natik ıbri
Size bir ağrı kesici veriyorum.	ساعطيكم مسكن للألم	راح اعطيك مسكن الم	Rah ateykun musekkin
Ateşinizi ölçeceğim.	سأقيس حرارتكم	بدي قيس حرارتك	Beddi kısı harartak
Şuraya uzanın lütfen.	تمدد هنا من فضلك	تسطحوا لوسمحت	Sattah lev semehat
Ağzınızı açın.	افتح فمك	فتاح تمك	Fitah tımmak
Derin derin nefes alın.	خذ نفس عميق	خود نفس كبير	Hud nefes kebir
Sırtınızı açın.	ارفع عن ظهرك	كشف عن ظهرك	Keşif an dahrak
Öksürün lütfen.	اسعل من فضلك	قع لوسمحت	Kıh lev semahat
Zehirlenmişsiniz.	متسمم	متسمم	Mıtsemmim
Zührevi bir hastalığa yakalanmışsınız.	بمرض الزهري	مرض الزهري	Marad zuhri
Bulaşıcıdır/bulaşıcı değildir.	معدي_غيرمعدي	بيعدي_ مايبعدي	Mabiyadi-biyadi

Tablo 4.9. Günlük Hayatta Sık Kullanılan Deyimler

ANLAMI	FUSHA	AMMİ	OKUNUŞU
Abayı yakmak	وُقُوعٌ فِي الْخَبِّ ، عَشَقَ	عَشَقَ	Işek
Abone olmak	اشْتَرَاكَ فِي مَجَلَّةٍ أَوْ غَيْرَهَا	اشترك بالمجلة	İştaraka bi almacale
Acayibine gitmek	عَجِيبَةٌ ، غَرِيبَةٌ ، غَيْرُ مألُوفٍ	عجيبه	Ajibe

Acele etmek	اسْرَاع ، تَعْجَل ، عَجَلَة ، اسْتَعْجَال	عَجَل	Ajeel
Acele işe şeytan karışır	الْعَجَلَة مِنَ الشَّيْطَان	الْعَجَلَة مِنَ الشَّيْطَان	Elajale mine alşaytan
Acemilik çekmek	المُعَانَاة مِنْ عَدَم خُبْرَة	ما عِنْدَهُ خَبْرُهُ	Mainduh hibra
Acı çekmek	تَأَلَم ، تَعَذَّب ، تَأَذَّى ، تَوَجَّع	توجع - اتعذب - اتوجع	Tawajaa- itazeb- itwajaa
Âciz kalmak	عَجْز ، ضَعْف	عَجْز	Ajize
Açık konuşmak	حَدِيثٌ بِلا مَوَازِيَة ، تَكَلَّمَ بِصَرَاحَة	بصرache - من دون لف ودوران	Bisaraha – men dun laf wa dawaran
Açıklama yapmak	أَذَلَّى بِتَصْرِيح ، أَذَلَّى بِبَيَان ، صَرَّح	قال - صرح	Kale- sarraha
Açlık çekmek	تَضَرَّرَ مِنَ الْمَجَاعَة	مَأْتٌ جُوعٌ	Mat jua
Açlıktan ölmek	مُوتٌ بِسَبَبِ الْجُوع	موت من الجوع	Mut min aljuh
Adak adamak	نَذَرَ	نَذَرَ	Nezir
Adam etmek	تَهَذَّب ، تَأَدَّب ، تَرْبِيَة	تهذيب - ذوق - أدب	Tehzip zuk adep
Adam yerine koymak	إِحْتِرَام ، تَقْيِيم ، إِعْتِبَار	احترام - ذوق	Ihtiram - zok
Adamak	نَذَرَ ، عَهْد	نَذَرَ -	Nedir
Adapte olmak	تَكَيَّفَ	اتكيف	Etkeyf
Aday göstermek	تَرَشَّحَ	أترشح	Etraşşah
Aday olmak	تَرَشَّحَ لِلإِنْتِخَاب	تَرَشَّحَ لِلانتخابات	Tereşşaha lil intihabat
Adet edinmek	إِعْتِيَاد ، تَعَوُّدٌ	تَعَوُّدٌ - يَأْلَشُ يَعْنِي يَتَعَوَّد	Teavvede-iyaaleş
Adet görmek	حَيْضٌ ، طَمَثٌ	دورة شهرية	Devre şehriyye
Adet yerini bulsun diye	جَرِيًّا عَلَى الْعَادَة	حسب الأصول - مثل ما تعودنا	Haseb elhusul
Âdeti bırakmak	اِقْلَاعٌ عَنِ الْعَادَة	بَطْلٌ يَدْخُن - بَطْلٌ يَكْذِب ...	Battal iydahen
Adım atmak	خَطَا ، خُطُوَة	مِشْي	Mişî
Af dilemek	طَلَبَ الْعَفْوَ ، اسْتَغْفَار	طَلَبَ الْعَفْوَ ، اسْتَغْفَار	Talebi elafu- istiğfaar
Afallamak	تَحَيَّرَ ، إِرْتَبَاك ، إِنْدِهَاش	محتار بأمره - مطووش -	Muhtar bi emru-matuş
Affetmek	صَفَحَ	مسامحة - عفو -	Musamaha-afu
Afiyet olsun	بِالْعَافِيَة ، هَنِيئًا لَكَ	صحة وهنا - صحة على قلبك	Sahha uhana- sahha elbak

Ağır basmak	تَفَوَّقَ عَلَى	فاز على	Faz ala
Ağır gelmek	اشْتَبَعَاب	لقاه صعب	Lakina saab
Ağır işitmek	ثَقِيلِ الْأَذْنَ ، ثَقِيلِ السَّمْعِ	سمعو خفيف	Semu hafif
Ağıt yakmak	رثاء	ينعي	Yenii
Ağız açtırmamak	إِسْكَات ، أَفْعَام	تسكيت - تخريس	Teskit tehris
Ağızdan ağıza dolaşmak	شُهْرَة	شهرة	Şuhra
Ağızdan düşürmemek	ذِكْرُ الشَّيْءِ دَائِمًا	عطول بيزكرو	Atul bizkuru
Ağrı vermek	تَأْلِيم ، تَوْجِيع ، تَغْذِيب	تعذيب	Teazib
Ağzı açık kalmak	تَحْرُجُ ، إِنْدهَاش ، خَيْرَة	تشويش - حيرة	Teşviş-hayra
Ağzı süt kokmak	عَدِيمُ التَّجَرُّبَةِ ، قَلِيلُ التَّمْرِسِ	عديم التجربة - غشيم - هاشي	Adimi tecrübe-ğaşim
Ağzına almamak	عَد / ذِكْرُ الْأَسْمِ ، عَدَمُ التَّلَفُّظِ	ما رح أجيب سيرتها على لسانی	Marah ecib
Ağzına geleni söylemek	تَكَلُّمُ يَدُونِ تَفْكِيرِ	أحكي من غير تفكير	Ehki min ğayra-tefikir
Ağzından baklayı çıkarmak	افْشَاءُ السِّرِّ	ما بيتأمن على سر	Ma bitemmen ala sır
Ah çekmek	تَأَوُّهُ ، آيِن	اتوجع	Itvecce
Aha	هُوَ ذَا ، هَذِهِ ، هُنَاكَ	ليكو - هادا هوي	Leku-had huve
Ahlakı bozuk	فَاسِقٌ ، غَيْرُ أَدَبِيٍّ	فلتان - قليل أدب - قليل تربية \	Feltan-kalil edeb-kalil terbiyye
Ait olmak	إِنْتِسَاب ، إِنْتِمَاء	انتسب	Intesebe
Ak düşmek	إِبْيَضَاض	أبيض	Ebyad
Akıl almaz	عَجِيب	عجيب - فُرْجَة (يجعل الناس تنذهل وتنظر اليه)	Acib-furje-yecal ennast tenzehil
Akıl erdirememek	عَدَمُ الْإِدْرَاكِ ، عَدَمُ الْفَهْمِ	قلة الفهم	Kıllıt fehim
Akıl vermek	إِرْشَاد ، وَعْظ ، نَصِيح	توعية - نُصِيح	Teviye-nusuh
Akıllara durgunluk vermek	إِهْيارُ الْعُقُولِ ، إِدهَاشُ الْعُقُولِ	فُرْجَة - خَيْلَة	Furje-hayli
Aklı başına gelmek	إِفَاقَة	واعي	Vai
Aklı gitmek	طَارَ صَوَابَة	طار عقلو - جن - انضربو فيوزاته	Tar aklu-jen-indarabu ifyuzatuh

Alaka kurmak	إقامة الإرتباط ، إقامة العلاقة	إقامة العلاقة	Akam alaka
Alakadar etmek	عناية	عناية - اهتمام	Inaye-ihitimam
Alay konusu olmak	أُسْتَهْزِئَ مِنْهُ	اتمسخر عليه - اضحك عليه	Itmazhar alii-iddahhak alii
Alçıya almak	تجصيص	جنبصنة	Jabse
Aldatmak	خِدَاع ، غَش ، مُخَاتَلَة	غش - نصب - احتيال	Naseb – ihtiyal
Aldırış etmemek	إِهْمَال ، لَا مُبَالَاة	اهمال - بايعها - منطنش	Ihmal- bayiha-mintaniş
Aldırmazlıktan gelmek	لَا مُبَالَاة ، عَدَم ، الإِهْتِمَام	طناش - اهمال	Tanaş- ihmal
Alinteri dökmek	كَدَحٌ فِي الْعَمَل	تعب في الشغل	Tihab fe alshukul
Alinteriyle kazanmak	كَسَبٌ بِعَرَقِ الْجَبِينِ	من الأمثال (مِنْ كَدِّ يَمِينِهِ ، وَعَرَقِ جَبِينِهِ) يعني من تعب يده وعرق جبهته	Min alamsal(mink ad yaminuh wa arak ijbinih)
Alkışlamak	تَصْفِيق	تصفيق - تزئيف	Tasfiik – taziif
Allah aşkına	بِاللهِ عَلَيَّكَ	بِاللهِ عَلَيَّكَ	Billah alayk
Allah bağışlasın	عَفَى اللهُ عَنْهُ	الله يعفي عنو	Allah yifu anuh
Allah bir yastıkta kocatsın	بِالرِّقَاءِ وَالتَّيْنِينَ	إِنْ شَاءَ اللهُ جَاذَةَ الدَّهْرِ - إِنْ شَاءَ اللهُ بِالْخَلْفِ	Inşallah jazet aldahir-inşallah bilhalaf
Allah korusun	مَعَاذَ اللهِ	أعوذ بالله	Auzu billah
Allah ömürler versin	أَطَالَ اللهُ عُمُرَكَ	الله يطول عمرك	Allah iytawel umrak
Allah rahatlık versin	تُصْبِحُ عَلَى الْخَيْرِ ، لَيْلُكُمْ خَيْرًا	تصبح على خير	Tisbah alaa heyır
Allah rahmet eylesin	رَحِمَهُ اللهُ	الله يرحمه	Allah yirhamu
Allah rızası için	ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللهِ	لوجه الله - في سبيل الله	Liwajh allah- fi sabiil allah
Allah senden razı olsun	رَضِيَ اللهُ عَنْكَ	الله يرضى عنو	Allah yirda anuu
Allah'a ısmarladık	فِي أَمَانِ اللهِ ، أَسْتَوْدِعُكُمْ اللهُ	الله يحفظكم	Allah yehfazkom
Altında kalmamak	عدم الخجل	ما حطه واطيه	Mahata watye
Altü-üst etmek	رَأْسًا عَلَى عُنُقِ	قلها فوق روسهم	Kalabha fuk rushum
Amacına erişmemek	عَدَمُ الْوُصُولِ إِلَى الْغَايَةِ ، لَمْ يُحَقِّقْ	ما استفاد شي	Ma istafad şii

Amacına ulaşmak	تَحْقِيقُ الْغَايَةِ	زبطت معو	Zabtat maahu
Aman Allahım	يَا إِلَهِي	يا ربي	Yarabbii
Anlaşma yapmak	مُعَاهَدَةٌ ، مِيثَاقٌ ، إِتْفَاقٌ	اتفاقية - معاهدة	Itifakiye – muahade
Anlaşmayı bozmak	نَقْضُ الْمِيثَاقِ ، إلْغَاءُ الْمُعَاهَدَةِ	شقوا المعاهدة	Şaku almuahade
Anlaşmayı iptal etti	أَبْطَلَ اتِّفَاقًا	الغى الاتفاق	Alğaa alitifak
Antlaşma yapmak	أَبْرَمَ مَعَاهَدَةً	عقد اتفاقية	Aked itifakiye
Antlaşmayı bozmak	نَقَضَ الْمَعَاهِدَةَ	نقض العهد	Nakada alahd
Antreman yapmak	تَدْرِيبٌ ، إِذْمَانٌ ، تَمْرِينٌ	تمرين	Ttamriin
Abdest almak	تَوَضُّأٌ	تَوَضُّأٌ	Tawadaa
Ara bulmak	إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ	حل المشاكل	Hal almaşaakel
Ara vermek	إِسْتِرَاحَةٌ ، فُرْصَةٌ	فرصة - تَنَفُّسٌ	Fursa-tanafus
Araba kullanmak	قِيَادَةُ السَّيَّارَةِ	سواقة السيارة	Sawaket – alsayare
Arapsaçına dönmek	إِخْتَلَطَ الْحَابِلُ بِالْثَّابِلِ	اختلف	Ihtalata
Arası açık olmak	لَهُ عِلَاقَةٌ سَيِّئَةٌ مَعَ	علاقته سيئة مع فلان	Alaktuh sayiaa mah fulan
Arası iyi olmak	لَهُ عِلَاقَةٌ حَسَنَةٌ مَعَ	علاقته منيحة مع فلان	Alaktuh mniha mah fulan
Arkadan vurmak	خِيَانَةٌ ، إِهَانَةٌ	خِيَانَةٌ	Hiyane
Arkası gelmek	مُسْتَمِرٌّ ، مُتَمَتِّلٌ	مستمر - ورا بعضه	Mustamer-
Arkası kesilmek	انْقِطَاعٌ ، انْتِهَاءٌ	قَطْعٌ	Kattah
Arkasına düşmek	إِتِّبَاعٌ ، مُتَابَعَةٌ ، مُوَاطَبَةٌ عَلَى	لَحَقُو بِكَذَا	Lahaku bikaza
Arkasından konuşmak	غَيْبَةٌ	يحي عليه بالقفا - يجيب طارو بالقفا	Yihki aleyh bialkafa
Asabı bozulmak	تَوَثَّرَ عَصَبِي	إِمْعَصَبَ - منكرز - منرفز	Imaasebb – imnakraz- imnarfez
Âsilik etmek	عِصْيَانٌ ، تَمَرُدٌ	عصيان - تمرد -	Assyan- tamarud
Askere almak	تَجْنِيدٌ	تجنيد - خدمة اجبارية	Tajniid- hidme ijbariye
Aslan ağzında olmak	صَعَبٌ جِدًّا ، صَعَبُ الْوُصُولِ إِلَيْهِ	صعب كثير	Saabb ktiir
Aşağı görmek	إِذْدِرَاءٌ ، إِحْقَارٌ	احتقار - قَرَفٌ	Ihtikar – karaf

Ateş açmak	إِطْلَاقُ النَّارِ	تقويس	Takwiis
Ateş etmek	إِطْلَاقُ النَّارِ	تقويس	Takwiis
Ateş püskürmek	إِسْتِشْاطُ غَضَبِهَا	عصَب - نرقز	Assabb- narfaz
Atıştırmak	أَكَلَ أَوْ شَرِبَ بِعَجَلَةٍ	اكل وشرب وهوي مستعجل	Aekal aw şirab aw hewi mistaaajel
Avuç açmak	تَوَسَّلَ أَوْ تَضَرَّعَ إِلَى ، اِلْتِمَاسٍ مِنْ	توسل	Tawasel
Avuç dolusu	بِمَلَأِ الْيَدِ	شو بتعيي ال ايد	Şii biabi aliid
Avutmak	تَسْلِيَةً ، اِلْهَاءِ	تسلاي	Tislaay
Ayağa kalkmak	قِيَامٍ	قيام	Kiyam
Ayağı alışmak	تَعَوَّدَ عَلَى ، كَثْرَةِ الدَّهَابِ إِلَى	تعود على - أَلِشَ عَلَى - أخذ ايدو على	Tahauad-aaleş- ahad iduu ala şii
Ayağının altına almak	ضَرَبَ شَدِيدًا	ضرب قوي	Darbkawii
Ayak basmak	وَضَعَ الْقَدَمَ	بلش	Belleş
Ayak diremek	إِصْدَارَ عَلَى ، تَشْدِيدٍ فِي	شدد	Şadded
Baş dönmesi	دَوْرَانُ الرَّأْسِ	دوخة	Doha
Baş edememek	عَدَمُ الْقُدْرَةِ عَلَى	ما طلع بإيده	Matilah bi eyduh
Baş kaldırmak	عِصْيَانٌ ، تَمَرُّدٌ ، ثَوْرَةٌ	ثورة - تمرد	Sawra- tamarud
Başa çıkmak	تَغَلُّبٌ عَلَى	فاز على - انتصر على	Faz alla- intasara alla
Başkaldırmak	عِصْيَانٌ ، تَمَرُّدٌ	ثورة - تمرد	Sawra- tamarud
Berabere bitmek	إِنْهَاءٌ بِالتَّعَادُلِ	اتعادلنا	Itadalna
Berbat etmek	إِفْسَادٌ ، إِهْلَاكٌ ، إِتْلَافٌ	تعيس	Taiis
Bereket versin	لِحُسْنِ الْحَظِّ	الله يباركلك	Allah iybariklak
Beş para etmez	عَدِيمُ الْقِيَمَةِ	ما أله قيمه	Ma iluh kiyme
Borç almak	اِقْتَرَضَ	أدين	Adeyen
Borç vermek	اَقْرَضَ	ديئن	Dayyn
Boş konuşmak	نَطَقَ عَنِ الْهَوَى	حكي فاضي	Hakii fadii
Boş vermek	لَا يُبَالِي ، أَذْبَرَ ظَهْرَهُ	طنش	Tannaş
Boşa gitmek	خَابَ عَمَلُهُ	راح شغله	Rah shukluh

Boşanmak	طلق . طلاقاً من	طلق .	Talaka
Boynunu bükme	مَحْزُون	حزين	Haziin
Burnunu silmek	نَطَفَ أَنْف	نَطَفَ أَنْف	Nazef enf
Burun kanaması	نَزَفُ الْأَنْف	نَزَفُ	Nazfun
Buruşturmak	شَجَّ	جعلك	Ja alaka
Bülüğa erdi	بلغ الحلم ، بلغ أشده	بلغ - ت	Balağa
Can atmak	رَعَبَ - رَعَبَةً فِي	بدي	Biddi
Canı istemek	إِشْتَهَى	إِشْتَهَى	Iştaha
Canı sıkılmak	طَفَشَ - طَفْشاً	زها	Zahaa
Canın sağ olsun	لَا بَأْسَ	على خير	Alla hayır
Ceza ödemek	غرم	ضريبه	Daribe
Cimrilik etmek	بَخُلُ ، بُخْلًا	بخيل	Bahiil
Çamur atmak	أَوْحَلَ	وسخ	Wisah
Çare bulmak	وَضَعَ الْحَلَّ	وجد حلاً	Wajade halen
Çekidüzen vermek	رَتَّبَ ، نَظَّمَ	رتب	Rateb
Çelme takmak	شَغَرَبَ	فرکش	Ferkaş
Çene çalmak	تَرَتَّرَ	حكي فاضي	Hakii fadii
Çılgılık atmak	صَاحَ - صَبِيْحَةً	صيح	Sayaha
Çılgına dönmek	جَنَّ جُنُونَهُ - جُنُونًا	جن	Cen
Çiş yapmak	يَتَبَوَّلُ	بَوْل	Bawale
Çizgi film	رُسُومٌ مُتَحَرِّكَةٌ	أفلام كرتون	Eflam kartoon
Çocuğu olmak	أَنْجَبَ	انجب	Enjabb
Çocuğu süttten kesme	فَصَالَ (الطفل)	فطم	Fatım
Dalga geçmek	اسْتَهْزَأَ	مسخره	Mashara
Dayak atmak	ضَرَبَ - ضَرْبًا	بوکس	Buks
Dayak yemek	ضُرِبَ	ياكل بوكس	Yakul buks

Dedikodu yapmak	إِغْتَاب	طَق حَنَك	Tak hanak
Dehşete düşmek	دَهْشَة ، رَعْب	أَرْتَعَب	Irtahab
Deli divane olmak	جُنْه ، جُنُون	عَشَق جَن جَنُونَه	Işek –janijnunh
Delil göstermek	إِسْتَدْلَال ، إِخْتِجَاج	اَسْبَات	Isbet
Deliye dönmek	بَحْمَاقَة ، بِطَيْشٍ ، كَالْجَنُون	طَيْش	Teyşş
Denk olmak	تَوَازَن ، تَعَاذُل	مُتَوَازِن	Mutawazen
Derleyip toplamak	تَرْتِيب	مُرْتَب	Murateb
Ders almak	تَعْلَم	تَعْلَم	Ta allam
Dolap çevirmek	مُؤَامَرَة ، مَكِيدَك	مُؤَامَرَة ، مَكِيدَك	muaamara
Dünyaya gelmek	وِلَادَة ، وَضْع	وِلَادَة ، وَضْع	Wilade- wadaaa
Dünyaya gözlerini kapamak	مَوْت ، اِنْتِقَال اِلَى جَوَارِئِه	مَوْت ، اِنْتِقَال اِلَى جَوَارِئِه	Mawt- intikal ila jiwar rabuh
Düş görmek	خَيْبَة ، فَشَل ، خَيْبَة اَلْأَمَل	خَيْبَة	Haybe
El ele vermek	تَعَاوُن مَعَ	تَعَاوُن	Taawan
El koymak	قَبْض عَلَى	أَخَذ	ehza
El öpmek	قُبْلَة اَلْيَد	بَاس	Bess
Ele vermek	وَشَايَة	اَشْتَكَى	Işteke
Eli boş dönmek	زَجَعَ صِفْر اَلْيَدَيْنِ	اديه فاضيه	Eydeyh fadyeh
Eli ekmek tutmak	بَلَغَ سِنَّ الرُّشْدِ	يَرِيح	Yerbah
Elinden bir şey gelmemek	عَجَز	عَجَز	Aciz
Elinden kurtulmak	أَفْلَتَ مِنْ يَدِهِ	هَرَب	harabe
Eliyle koymuş gibi bulmak	فِي حَاجَة اِلَيْهِ	وَجَدَ فَجْأَهُ	wecede fecaa
Fırsatı kaçırmak	فَاتَتْ مِنْهُ اَلْفُرْصَة	رَاحَتْ عَلَيْهِ فُرْصُهُ	Rahet alayh fursa
Fırsattan yararlanmak	اِنْتَهَازُ اَلْفُرْصَة	اِنْتَهَزَ فُرْصَهُ	Intahaza fursa
Fırsat vermek	اِعْطَاءُ فُرْصَة	اِعْطَى فُرْصَهُ	Ahta fursa
Gık dememek	سُكُوتُ	سُكُوتُ	Sukuut
Gına gelmek	ضَجَرَ ، اِسْمِئَزَّاز ، نَفَرَ	مَلِيَتْ ضَجَرَتْ	Maleyt dajar

Gıpta etmek	غَبْطَة	غَبْطَة	Ġabtaa
Gırgır geçmek	إِسْتَهْزَاءٌ ، مَزْحٌ	استهزأ	Istahzaa
Gönlünü almak	إِرْضَاءٌ ، إِقْنَاعٌ	استرضا	Istarda
Gönül eğlendirmek	تَسْلَى	أضيا وقت	Ada wakıt
Göz aydına gitmek	زِيَارَةٌ لِّلْتَقْرِيمِ النَّهَائِي	هنأ	Hannaa
Göz boyamak	غِشٌّ ، إِغْوَاءٌ ، إِضْلَالٌ	غش	Ġaşşa
Göz dikmek	إِسْتِهْأَ مَا لِيْغَيْرِهِ حَسَدٌ	حط عينه عليه	Hat haynu alla
Göz kamaştırmak	إِهْجَاجٌ لِّلْبَصَرِ ، تَسْجِيرٌ	تسحر	Sahara
Göz kulak olmak	حِفْظٌ ، حِمَايَة	انتباه	Intibah
Göz ucuyla bakmak	نَظَرٌ بِطَرَفَةِ الْعَيْنِ	نظر من طرف العين	Nazar min taraf al ayn
Göz yummak	تَسَامُحٌ ، إِرْضَاءٌ عَلَى	مسامحه	Musamaha
Gözdağı vermek	إِكْرَاهٌ عَلَى ، أَمْرٌ بِالتَّزْعِيبِ	أكره	Akraha
Gözden çıkarmak	ضَجَى ، تَرَكَ	بطل	Battal
Gözden düşmek	سَقَطَ مِنَ الْعَيْنِ	نزل من عيني	Nizel min eynii
Göze gelmek	إِصَابَةُ الْعَيْنِ	حسد	Hasad
Gözünde tutmek	حَسْرَةٌ عَلَى شَيْءٍ ، شَوْقٌ	شوق	Şawk
Gözünü dört açmak	إِنْتِبَاهٌ ، تَنْقِيطٌ	فاتح عيونه أربعه على أربعه	Fateh ihyunu arbaa
Gözünün yaşına bakmamak	عَدَمُ الشَّفَقَةِ ، مِنْ غَيْرِ رَحْمَةٍ	عدم الشفقة	Adam alshafaka
Haberdar etmek	إِحْبَارٌ ، إِغْلَامٌ بـ	خبر	Haber
Hakaret etmek	تَحْقِيرٌ ، إِهَانَةٌ ، شَتْمٌ	تحقير	Tahkiir-ihane
Hakir görmek	تَحْقِيرٌ	تحقير	Tahkiir
Hakkından gelmek	تَأْدِيبٌ	تاديب	Taadiib
Hal hatır sormak	مُشَارَكَةُ الْغَيْرِ فِي حَالَتِهِ ، إِنْعَاطَافٌ	كيف أحوالك	Keyfe ahvalek
Halden anlamak	يَقْدِرُ الْوَضْعُ	قدر	Kadıır
Hasret çekmek	تَحَسُّرٌ عَلَى	اتحسر	Ethaser
Hatırına getirmek	تَذْكَيرٌ ، تَنْبِيْهُ إِلَى	نبه	Nebahe

Hatırından çıkmak	نسيان	نسى	Nesiye
Hatırını sormak	سَأَلَ عَنْ خَاطِرِهِ	سألت عن أحواله	Saale ann ahwaluh
Havaya uçmak	تَفْجِير	انبسط	Inbasata
Hayal kırıklığına uğramak	خَبِيبَةٌ ، فَشَل ، إِخْفَاق	فشل	Feşile
Hayatını kazanmak	حَيَوَى ، جَوَهَرَى ، مُعَى	كسب	Kaseb
Islık çalmak	تَصْفِير	صفر	Safıar
Ismarlamak	تَوَصَّيَّةٌ عَلَى ، طَلَب ، تَجْضَارَى	وصى على	Vasaa alla
Israr etmek	اصْرَار ، إلْحَاح	لحوح	Lahuuh
Istirap çekmek	تَوَجُّع ، تَأَلَم	يتوجع	Yetewajeaa
İflah olmaz	لَا يَفْلَح ، لَا يَقُوم	فاشل	Faşeel
İflas etmek	إِفْلَاس ، إِفْتِقَارٌ كَامِل	فلس	Felaas
İftar etmek	إِفْطَار	أفطر	Aftaar
İftira etmek	إِفْتِرَاء ، عَلَى ، قَذْفٌ عَلَى	كذب	Kizab
İğne ipliğe dönmek	شَخْصٌ نَجِيفٌ جِدًّا	نحف	Nehife
İhmal etmek	إِهْمَال	أهمل	Ehmele
İşin içinde iş var	وَرَاءَ الْأَكْمَةِ مَا وَرَاءَهَا	فهم على كيفه	Fihem alla keyfuh
Kabuk bağlamak	قَشْر ، نَزْعُ الْقَشْرِ	عالج الأمر	Allaj alamer
Kafası işlemek	ذكاء، فهم، ادراك	زكي	Zakii
Kafasına koymak	اصرار، عزم	شاطر	Şater
Kafayı çekmek	شرب الخمر	سكرجي	Sukarjii
Kulak asmak	عدم إصغاء	أطرش	Atraş
Kulak çınlamak	طَنِينُ الْأُذُن	رنت ادنه	Rennet idnuh
Kulak vermek	طَبْلَةُ الْأُذُن	يهتم	Yahtem
Laf anlamaz	أَحْمَق	لا يفهم	La yafhem
Laf anlatmak	إِقْنَاع	يقنع	Yukneh
Laf etmek	إِغْتِيَار	يرمي كلام	Yarmii kalam

Lafa karışmak	دُخُولٌ فِي الْحَدِيثِ	يتدخل	Yetedehel
Lakap takmak	تَلْقِيبٌ	يلقب	Yulakıb
Musallat olmak	إِزْعَاجٌ	تسلط	Tasalata
Mübârek kıldı	بارك، رضي عن	رضي عليه	Radiye alayh
Nail olmak	تَيْلٌ ، إِخْرَازٌ	اجتاز	Ijtaza
Okuldan kaçmak	الهروب مِنَ الْمَدْرَسَةِ	هرب	Haraba
Olanak vermek	تَوَفَّرَتْ لَهُ الْإِمْكَانِيَّاتُ	ضرب الحظ معه	Darab alhaz mahuu
Olay çıkarmak	أَوْقَعَ حَادِثًا	سبب فتنه	Sebbeb fitne
Olay yerine baskın	اقتحام موقع الجريمة	كبس	Kebesee
Oldu bitti	إِلَى حَدٍّ مَا ، طَائِمًا	خلص	Halas
Omuz silkmek	حرك كتفه	هز اكتافه	Haz aktafuh
Omuzlamak	(الضَرْبُ عَلَى الْكَتِفِ لِلإِسْتِخْسَانِ) الْإِعَانَةُ	اعان	Ahaane
Ortadan kaldırmak	أَخْفَاةٌ عَنِ الْوُجُودِ	خبا	Habee
Ortadan kaybolmak	أَخْتَفَى عَنِ الْوُجُودِ	ضاع	Da aa
Ortak olmak	إِشْتَرَاكَ ، إِشْتِرَاكٌ	شراکه	Şarake
Ortaya atılmak	طرح، طرحاً	شرح	Şaraha
Ortaya çıkarmak	ظَهَرَ - ظَهُورًا	أظهر	Azhara
Öğüt vermek	نَصَحَ - نَصَحًا، نُصُوحًا	نصح	Nasaha
Ölçüp biçmek	أخذ المقاس	قاس	Kasa
Ölüm kalım meselesi	الْمَسْئَلَةُ الْحَيَوِيَّةُ	مسأله موت	Mas alet mut
Ölümsüzleştirmek	أَبَدَ - تَأَبَيْدًا، خَلَّدَ - تَخْلِيدًا	امخلد	Imhaled
Ölümü göze almak	أَخَذَ الْمَوْتَ بِعَيْنِ الْإِغْتِبَارِ	أعتبر	Ihtabere
Ön ayak olmak	رَأْسٌ - رِيَّاسَةٌ	ترأس	Teraase
Önde gelmek	سَبَقَ - سَبَاقًا، تَقَدَّمَ - تَقَدُّمًا	تقدم	Takademe
Önüne düşmek	مَشَى - مَشْيًا أَمَامَهُ	مشا	Meşe
Önünü kesmek	وقف أمامه، مَنَعَهُ	منعه	Meneahu

Özen göstermek	اِغْتَنَى بِهِ	خاف عليه	Hafa aleyhi
Paha biçilmez	لَا يُثَمَّنُ	ثمين	Samiin
Paha biçmek	يُثَمِّنُ	يخمن	Yuhamen
Palavra atmak	هَرَأَ- هَرَاءَ	اهترا	Ihtaze
Paniğe kapılmak	اِنْدَعَرَ	خاف	Hafa
Panik yaratmak	بَعَثَ الدُّعْرَ وَتَسَبَّبَ اِلَى الدُّعْرِ	اتلبك	Itlabeke
Para basmak	ضَرَبَ- ضَرْباً نُقُوداً	ضرب حظ	Dareb alhaz
Para bozdurmak	صَرَفَ عُمْلَةً	صرف	Sarrefe
Para çekmek	سَحَبَ- سَحْباً نُقُوداً	سحب	Sahabe
Para dökmek	بَدَلَ- بَدَلٌ مَالاً أَوْ نُقُوداً	دفع	Dafehe
Para kazanmak	كَسَبَ- كَسْباً نُقُوداً، اِكْتَسَبَ نُقُوداً	يكسب	Yeksab
Para saymak	عَدَدَ نُقُوداً	يعد	Yahud
Para sızdırmak	نَزَعَ- نَزْعاً نُقُوداً	تشليح	Teşliih
Para yedirmek	رَشَأَ- رَشْواً	يرشي	Yerşii
Parasını sokağa atmak	أَهْدَرَ نَقُودَهُ	مسرف	Musref
Parayı veren düdüğü çalar	الذي يملك سيكاره باباي يأمر وينهي	الكافي يأمر وينهي	Kafii ya amur wa yenhi
Parça parça etmek	جَزَأَ، فَرَقَ، فَجَزَأَ	مزق	Mezaka
Parmağında oynatmak	أَلْعَبَ عَلَى أَصَابِعِ	حداقه	Hedaka
Parmakla göstermek	أَشَارَ بِالْبَتَانِ	أشر	Aşara
Payını almak	أَخَذَ حَصَّتَهُ	أخذ حصته	Ahada husatehu
Peltek konuşmak	لَثَغَ- لَثْغاً	يلثغ	Yalsuh
Perhiz yapmak	مَازَسَ الْحَمِيَّةَ، اِتَّبَعَ الْحَمِيَّةَ	يخفف وزن	Yuhafef wazen
Perişan etmek	أَتْعَسَ	انتعس	Intahasa
Perişan olmak	تَعَسَ- تَعَسَا	انتعس	Intahasa
Peşinde dolaşmak	زَاوَلَ	يلحق	Yaghek
Peşinde koşmak	خَرَى مِنْ خَلْفِهِ	ركد وراه	Rakede waraah

Peşine takılmak	يَتَّبِعُ	يتابع	Yutabeh
Peşini bırakmak	أَعْرَضَ عَنْ	ترك	Tereke
Piyango çıkmak	أَصَابَ الْيَانَصِيبِ	ربح	Rebiha
Piyasaya çıkarmak	عَرَضَ إِلَى السُّوقِ أَوْ قَدَّمَ إِلَى السُّوقِ	استعرض	Istarade
Piyasaya çıkmak	تَقَدَّمَ إِلَى السُّوقِ	ورجا	Warje
Piyasaya sürmek	عَرَضَ إِلَى السُّوقِ أَوْ أَطْرَحَ إِلَى السُّوقِ	عرض	Aradaa
Plan kurmak	اعداد خطة	أعد جهاز	Ahade/ jahaze
Plan yapmak	دَبَّرَ خُطَّةً	خطط	Hatataa
Pot kırmak	غَلِطَ - غَلَطًا	خربط	Harbat
Poz vermek	إِتَّخَذَ وَضْعًا	أخذ وضعيه	Ahada wadhiye
Rafa koymak/kaldırmak	وَضَعَهُ عَلَى الرَّفِّ أَوْ رَفَعَهُ عَلَى الرَّفِّ	وضع/شال	Wadaha/ şall
Rahatsız etmek	زَعَجَ - زَعَجًا، أَزَعَجَ	انزعج	Inzahaje
Rahatsızlık vermek	أَزَعَجَ	أزعج	Azhaje
Ramak kalmak	كَادَ - كِيدَ، كَانَ عَلَى وَشَكِّ	يكيد	Yukiid
Randevu almak	ضَرَبَ مُوْعِدًا - ضَرَبًا	اخذ موعد	Ahade mevhed
Randevu vermek	حَدَّدَ لَهُ مُوْعِدًا	اعطى موعد	Aata mevhed
Randevusu olmak	(كَانَ) لَهُ (عِنْدَهُ) مُوْعِدٌ	موعود	Mawuud
Rapor vermek	قَدَّمَ التَّقْرِيرَ	اعطى تقرير	Aata takriir
Rapor yazmak	وَضَعَ تَقْرِيرًا	كتب تقرير	Katebe takriir
Rayına girmek	سَلَكَ - سُلُوكَ	عبر	Abaree
Rayına oturmak	سَلَكَ طَرِيقَهُ - سُلُوكَ	سللك عبر	Saleke / abere
Razı etmek	رَضِيَ، أَرْضَى	رضي	Radiye
Razı olmak	رَضَى - رَضًا	رضي	Radiye
Rehberlik etmek	أَرَشَدَ	دل	Dale
Rekor kırmak	سَجَّلَ أَوْ حَطَّمَ الرِّقَمَ الْقِيَاسِيَّ	حقق فاز	Hakake
Rencide etmek	جَرَحَ - جَرَحًا، أَلَمَ	كسر خاطره	Kasera haturuhu

Renk atmak	تَغَيَّرَ لَوْنُهُ	أَتَغَيَّرَ لَوْنُهُ	Itğayer lonuh
Restore etmek	رَمَّمَ، عَمَّرَ - عَمَّرًا	عمر	Amaraa
Revaçta olmak	رَاجَ - رَوَّاجًا	روح	Rawaje
Rezalet çıkarmak	تَفَاضَحَ	رزاله	Razele
Rezil etmek	أَخْرَى	وسخ	Wasehhe
Rezil olmak	إِفْتَضَحَ، رَذُلَ - رَذَالَةً	فضح	Fadeha
Rıza göstermek	وَافَقَ، رَضِيَ - رَضَاءَ	رضاء	Ridaa
Rızkını çıkarmak	كَسَبَ رِزْقًا	كسب	Kesebe
Rica etmek	رَجَا - رَجَاءَ	استرجا	Istarje
Rüşvet almak	ارْتَشَى	أَرْتَشَى	Irtase
Rüşvet vermek	رَشَأَ - رَشَوًا	أعطى رشوه	Aatha raşwe
Rüzgar eken fırtına biçer	مَنْ زَرَعَ رِيحًا حَصَدَ رِيحًا	من زرع حصد	Men zaraa hasad
Sabrını taşımak	أَفْرَغَ صَبْرَهُ	فرغ صبره	Farağa sabruh
Saçına ak düşmek	بَدَى الشَّيْبُ عَلَى شَعْرِهِ	شيب / شاب	Şeyb/şeeb
Saçıp savurmak	بَذَلَ - بَذْلًا مَالَهُ	بزر	Bezzera
Saçları dökülmek	تَسَاقَطَ شَعْرُهُ	تساقط شعر	Tasakot şaiir
Saçma sapan konuşmak	هَذَى - هَذَايَانَا فِي كَلَامِهِ	لاتتخوت	La tithawet
Sadakat göstermek	صَدَقَ - صِدْقًا، أَخْلَصَ	أظهر صداقه	Azhara sadaka
Sadakatle bağlanmak	بَاعَ بِاخْلَاصٍ	صميمي	Samimii
Sarpa sarmak	تَشَابَكَ الْأَمْرُ، تَشَوَّشَ الْأَمْرَ	أحتار	Ihtaar
Sataşmak	إِغْتَدَى عَلَى	اعتدى	Ihtadaa
Satılığa çıkarmak	عَرَضَ لِلْبَيْعِ	عرض للبيع	Ard lil baeyh
Saygı duymak	إِحْتَرَمَ، أَضْمَرَ لَهُ إِحْتِرَامًا	احترم	İhtarame
Saygı göstermek	أَجَلَّ، إِحْتَرَمَ	أظهر احترام	Azhara/ihitiram
Sayıklamak	هَذَى هَذَايَانَا، هَذَّيَا	هزيان	Hazeyan
Sefalet çekmek	عَتَى - مَعَانَاتٍ مِنَ الْفَقْرِ	يعاني	Yuani

Seferber etmek	عَبَّأُوتَعِينَهُ	تعب / ضجر	Tahibe-dajira
Selam söylemek	أَفْرَأُ سَلَامًا	سلام	Selamm
Selamı sabahı kesmek	إِنْقَطَعَ مِنَ السَّلَامِ	خاصم	Hasıma
Sere serpe yatmak	رَقَدَ - رَقْدًا ، تَطَاوَلَ رَقْدًا	انفرد	Infarede
Sert bir dille uyarma	تحذير شديد اللهجة	حذر	Hazzera
Sesini kesmek	قَطَعَ - قَطْعًا صَوْتَهُ	اقطع صوتك	Ikta savtek
Sesini kısmak	قَصَرَ صَوْتَهُ	وطي صوتك	Vatti sotak
Sezaryenle doğmak	وُلِدَ بِالْعَمَلِيَّةِ الْقَيْصَرِيَّةِ	عملیه قیصریه	Ameliyye kayseriyye
Sıcak tutmak	أَصَابَتْ بِالْحَرَارَةِ	حرارة	Harara
Sık boğaz etmek	أَضْجَرَ - إِضْجَارًا ، ضَايَقَ ، ضَغَطَ - ضَغْطًا عَلَى	مل / صجر	Mel/ dajer
Sıkıntı çekmek	عَانَى - مُعَانِيَةً مِنَ الْحُزْنِ (الضَّرَاءِ)	يعاني	Yuanii
Sıkıntı vermek	أَثَارَ كَرْبًا أَوْ حُزْنًا	يعمل مشاكل	Yahmel maşakel
Sıkıntıya düşmek	وَقَعَ فِي الضَّرَاءِ	وقع بالضرر	Wakaa
Sıkıntıya gelememek	عَدِمَ تَحَمُّلَ لِلْمُضَايَقَةِ	مابدي مشاكل	Bi aldarar
Sıraya koymak	تصنيف ، ترتيب	صفف / رتب	Safafe / ratebe
Sırt çevirmek	أَدَارَ لَهُ ظَهْرَهُ	دار ظهره	Dere zahruh
Sırtı yere gelmek	هَزَمَهُ - هَزَمًا	هزم	Hazeme
Sırtüstü yatmak	سَقَطَ - سَقُوطَ عَلَى ظَهْرِهِ	إجا على ظهره	Ija alla zahruh
Sıtmaya tutulmak	أُصِيبَ بِالْحُمَّى	مرض بالحمى	Mared bialhuma
Sineye çekmek	أَضْمَرَ فِي ضَمِيرِهِ	كتم	Keteme
Sinirleri altüst olmak	إِنْهَارَتْ أَعْصَابُهُ	انهار	Inhara
Sitem etmek	عَتَبَ - عَتَبًا ، عِتَابًا	عاتب	Atabe
Sofraya oturmak	جَلَسَ لِلطَّعَامِ	حضر الأكل	Hadara al akel
Sofrayı kaldırmak	تَنْظِيفُ الْمَائِدَةِ	شال الأكل	Şale al akel
Sofrayı kurmak	إِعْدَادُ الْمَائِدَةِ	حط الأكل	Hat al ekel
Soğuk almak	أُصِيبَ بِالْبَرْدِ	برد	Berd

Soğuk davranmak	سَلَكَ بِرُودَةٍ ، اِظْهَرَ بِرُودَةً	وش بارد	Weş bared
Soğuktan donmak	تَجَمَّدَ مِنَ الْبَرْدِ	اتجمد	Itjamed
Solu(ğ)u kesilmek	اِخْتَنَقَ	انخنق	Inhanek
Soluk aldirmamak	حَالَ مِنَ النَّفْسِ	تنفس	Tanefes
Sona ermek	اَنْتَهَى	انتهى	Intaha
Sona kalan dona kalır	مَنْ تَأَخَّرَ تَجَمَّدَ	يلي بتأخر بيخسر	Yali biytahar biyahser
Sonradan görme	مُحَدَّثُ النِّعْمَةِ	عديم النظر	Adiim alnazer
Sonuç çıkarmak	اِسْتَنْسَخَ نَتِيجَةً	استنتج	Istantaj
Sonunu düşünmek	تَأَمَّلَ فِي مَصِيرِهِ اَوْ فِي عَاقِبَتِهِ	فكر في مصيره	Fekar bi masiruh
Sorguya çekmek	اِسْتَجَوَبَ ، اِسْتَنْطَقَ	استجوب	Istajweba
Söz dinlemek	اِنْصَاغَ الْكَلَامَ	سمع	Sameha
Söz etmek	تَحَدَّثَ عَنْ	تحدث	Tehadese
Söz işitmek	اِسْتَمَعَ كَلَامًا قَاسِيًا / وَيْغَ	اتيهدل	Itbahdel
Söz kesmek	قَطَعَ عَهْدًا	وعد	Wahada
Söze karışmak	تَدَاخَلَ فِي الْمُحَادَثَةِ	تدخل	Tedahele
Sözü uzatmak	أَطَالَ الْحَدِيثَ	طول الحكي	Tawale alhaki
Sözünde durmak	أَوْفَى بِالْعَهْدِ	وفي بالعهد	Wafa bi alahed
Sözünden dönmek	أَخْلَفَ وَعْدَهُ	خلف بالوعد	Halefe bi alwahed
Sözünü kesmek	قَطَعَ كَلَامَهُ	سكته	Sekatuh
Sözünü tutmak	قَامَ - قِيَامًا بِوَعْدِهِ ، صَدَقَ وَعْدَهُ	اد كلمته	Edd kilmtuh
Sünnet etmek	خَتَنَ - خَتَنًا ، خِتَانًا	تطهير	Tathiir
Sünnet olmak	اِخْتَتَنَ	تطهير	Tathiir
Süresi sona ermek	فَاقَتْ مُدَّتَهُ ، اِنْتَهَى مِيعَادُهُ	خلص وقته	Hales waktuh
Sürgün etmek	نَفَى - نَفْيًا	نفا	Nefaa
Sürgüne göndermek	طَرَدَ - طَرَدًا إِلَى الْمُنْفَى	ألع	Enkalah
Sürme çekmek	كَحَلَ - كَحْلًا	كحل	Kahala

Sürpriz yapmak	فَاجَأَ بـ	فاجأ	Faja aa
Sürtüşmek	نَاقَشَ ، نَازَعَ	ينازع	Yunazeh
Süt dökmüş kedi gibi	مِثْلَ قَطِ قَلَبَ طَاسَ لَبْنِهِ	مسكين مثل البس	Miski in mtl bes
Süt sağmak	حَلَبَ - حَلْبًا	يحللب	Yahleb
Süt vermek	لَبِنَ - لَبْنًا	يلبن	Yelbenn
Sütten kesme	فصل، فطم	فطم	Fatama
Şaha kalkmak	شَبَّ ، شَبَابٌ ، شُبُوبًا (الحِصَان)	شبهشبه	Şabşabb
Şaka yapmak	مَزَحَ . مَزْحًا	يمزح	Yamzeh
Şakacıktan	مِزَاحًا ، مَازِحًا ، مُدَاعِبًا	يمزح	Yamzeh
Şakalaşmak	مَازَحَ ، ذَاعَبَ	يمازح	Yumazeh
Şansı yaver gitmek	اِبْتَسَمَ لَهُ الْحَظُّ	طلع الحظ حلو	Tilah hazuh hilw
Şantaj yapmak	اِبْتَزَ	يبتز	Yebtezz
Şarkı söylemek	غَنَى	يغني	Yeğnii
Şaşırp kalmak	تَوَقَّفَ بِأَهْتًا	اندهش	İndeheşe
Şaşkına çevirmek	حَيَّرَ ، اذْهَشَ	يدهش	Yudheş
Şekerleme yapmak	هَجَعَ . هَجْعًا	يتسطح	Yatasatah
Şekil almak	اِتَّخَذَ شَكْلًا	اخذ شكل	Ahada şakil
Şekil vermek	شَكَلَ	يشكل	Yuşekil
Şeytana uymak	اِتَّبَعَ الشَّيْطَانَ	شيطاني	Şaytanii
Şeytanın bacağına kırmak	كَسَرَ رِجْلَ الشَّيْطَانِ	خزى الشيطان	Hazaa alşaytan
Şiddete başvurmak	لَجَأَ إِلَى الشَّدَّةِ . لُجُوءًا	لجوء	Lijuuu
Şikayet etmek	اِشْتَكَى	أشتكى	Işteka
Şimşek çakmak	أَبْرَقَتِ السَّمَاءُ	لمعت	Lamahat
Şişmanlamak	سَمِنَ . سَمِينًا	سمين	Semiin
Şundan bundan konuşmak	تَحَدَّثَ عَنْهَا مِنْهَا	تکلم	Tekalame
Tahammül etmek	تَحَمَّلَ عَلَى	يتحمل	Yetehamel

Tehdit etmek	حَدَّدَ	هَدَد	Hadede
Tahmin etmek	خَمَّنَ ، قَدَّرَ	خَمَن	Hamene
Tahriş etmek	خَرَّشَ - خَرَّشًا	تَحَرَّكَش	Taharkaşe
Tahsil etmek	جَمَعَ - جَمْعًا	حَصَلَ	Hasala
Tahsil görmek	تَدَرَسَ ، تَعَلَّمَ	حَصُلَ	Hasala
Tahtalı köyü boylamak	إِرْتَحَلَ إِلَى دَارِ الْآخِرَةِ	مَاتَ	Mata
Tahtası eksik	نَاقِصُ الْخَشَبِ	مَخَهُ يَابِسُ	Muhu yabes
Tak tak vurmak	طَفَطَقَ	طَقَطَقَ	Taktaka
Takas etmek	قَايَضَ ، بَادَلَ	يَقَايِضُ	Yukayed
Takati kalmamak	إِنْقَطَعَتْ طَاقَتُهُ ، لَمْ تَبْقَ لَهُ طَاقَتُهُ	تَعَبَ / فَلَاسَ	Tahibe/ felas
Takviye etmek	يَعَزَزُ	عَزَزَ / قَوَّى	Azzaza
Talan etmek	اسْتَلَبَ ، نَهَبَ - نَهْبًا	نَهَبَ	Nehaba
Talihi yaver gitmek	أَسْعَدَهُ الْحَظُّ لَهُ	أَنْسَعَدَ	Insaada
Talihine küsmek	زَعَلَ مِنْ حَظِّهِ	ادَابِقَ مِنْ حَظِّهِ	Idayak min hazuh
Tam adamına düşmek	صَادَقَ الرَّجُلَ غَيْرَ مُتَوَقِّعٍ	ادَ كَلِمَتِهِ	Add kilmatuh
Tanımazlıktan gelmek	تَجَاهَلَ بِالتَّعَرُّفِ	طَلَشَ	Tanaşa
Taraf tutmak	تَطَرَّفَ ، اِنْحَاَزَ ، اِنْتَصَرَ لَهُ مُتَطَرِّفٌ ج مُتَطَرِّفُونَ	يَنْحَازُ	Yanhaz
Tasası sana mı düştü?	لَا يَغْنِيكَ ، مَا يَهْمُكَ	مَا يَهْمُكَ	Ma bihimek
Tası tarağı toplamak	جَمَعَ بَضَائِعَهُ	جَمَعَ	Jamaha
Tasvip etmemek	اسْتَنَكَرَ	اسْتَنَكَرَ	Istankera
Taş kesilmek	تَحَجَّرَ	عُنِدَ	Annedd
Taşı gedğine komak	أَرَسَى الْحَجَرَ فِي مَوْضِعِهِ	وَضَعَ	Wadaha
Tatlıya bağlamak	أَنْهَى بِالْخَيْرِ	عَمَلَ خَيْرٍ	Imel heyrr
Tatmin etmek	طَمَأَنَّ	طَمِنَ	Tamana
Tatmin olmak	إِطْمَأَنَّ ، قَنَعَ - قَنَاعَةً	أُرْتَاحَ	Irtah
Tavır takınmak	إِتَّخَذَ مَوْقِفًا	حَدَدَ مَوْقِفِهِ	Hadede mawkifuh

Taviz vermek	تَنَازَلَ عَنْ	تنازل	Tenezele
Tedavül den kalkmak	أُلْغِيَ مِنَ التَّدَاوُلِ	أنهى الجidal	Anha aljidel
Ter basmak	عَرَقَ عَرَقًا - عَرَقًا	عرق	Arikaa
Ter boşanmak	إِنْتَهَالَ الْعَرَقَ	مشاكل كثيره	Maşakel ktire
Ter dökmek	تَصَبَّبَ عَرَقًا	تصبب عرقا/ كتره مشاكل	Tasababa arak
Tıkırında gitmek	إِسْتَنْتَبَ	كل شي تمام	Kul şii tamam
Tir tir titremek	إِرْتَعَشَ ، إِرْتَعَشَ	ارتعش	Irtahaşa
Tökezlemek	تَعَثَّرَ ، كَبَأَ - كَبَأًا ، كَبُوءَ	تعثر /يكبو	Tahasara
Tuzağa düşmek	وَقَعَ - وَفُوعًا فِي الْفَخِّ أَوْ فِي الْمَصِيدَةِ	وقع بشر اعماله	Wakaha bi şar ahmaluh
Tuzak kurmak	دَبَّرَ مَكِيدَةً ، نَصَبَ لَهُ فَخًّا	نصب فخا	Nasaba fahann
Tüyleri diken diken olmak	إِقْشَعَرَ	اقشعر	Ikşaaraa
Tüymek	هَرَبَ - هُرُوبًا ، فَرَّ - فِرَارًا	هرب	Haraba
Uğurlamak	وَدَّعَ	ودع	Waddaha
Uykusu gelmek	حَانَ لَهُ النَّوْمُ - حَيَّنًا	نعس	Na assa
Uykusu kaçmak	فَرَّ عَنْهُ نَوْمُهُ - فِرَارًا	فقسست نومته	Falsest numtuh
Uykuya dalmak	إِسْتَغْرَقَ فِي النَّوْمِ	غرق بنومه	Arika bi numtuh
Uyuklamak	نَعَسَ - نَعَسًا	بلش بالنعاس	Belaş bi nuaas
Uyum sağlama	تَقْلِيمَ	اتفاق	Itifakk
Uyuşturmak	خَدَّرَ	خدر	Hadara
Uyuz olmak	جَرِبَ - جَرِبًا	جرب	Jaraba
Uzun sözün kısası	خُلَاصَةُ الْقَوْلِ	خلاصه القول	Hulaset alkaul
Ümidini kesmek	يَيْسَ	يئس	Yaiise
Ümit etmek	أَمَلَ	يأمل	Ya emeel
Ümit vermek	أَمَلَ	يتأمل	Yete amel
Ümitsizliğe kapılmak	قَنِطَ قَنُوطًا	قنوط	Kunuut
Ün kazanmak/salmak	يَشْتَهَرُ	أشهر	Iştahara

Ürpermek	الأَفْشَعَرَار . الأَزْتَعَاش . الأَزْتَجَاف .	أَفْشَعَر	Ikşa arra
Üstelemek	أَصَرَ عَلَى	أَصَر	Asarra
Üstesinden gelmek	قَضَى - قَضَاءٌ	قَضَا	Kadda
Üstü kapalı söylemek	كُنَى - كُنَايَة	يَكْنِي	Yaknii
Üstün gelmek	تَغَلَّبَ عَلَى	يَتَغَلَّب	Yatağalab
Üstün tutmak	فَضَّلَ عَلَى	يَفْضَل	Yufadal
Üstüne almak	تَكْفَّلَ ، تَحَمَّلَ ، أَخَذَ	يَتَكْفَل	Yatekafel
Üstüne basmak	خَطَى خُطْوَةً عَلَيْهِ	خَطَوَهُ خَطْوَهُ	Hutwa hutwa
Üstüne düşmek	اعْتَنَى	اعْتَنَى	Ihtana
Üşenmek	التَّكَاسَل . التَّهَامُل . التَّوَانِي .	يَتَاكَاسَل	Yatakasel
Üvey evlat muamelesi yapmak	عامله معامله المربوب	معامله	Muaamele
Vaat etmek	وَعَدَ - وَعْدًا	وَعَد	Wahed
Vakit bulmak	وَجَدَ وَقْتًا	وَجَدَ وَقْتًا	Wajade waktan
Vakit geçirmek	قَضَى وَقْتًا - قَضَاءٌ	قَضَى وَقْتًا	Kada waktenn
Vakit kaybetmek	ضَيَاعَ الْوَقْتِ	ضَوَعَ وَقْتِ	Dawaha waket
Vakit kazanmak	اِكْتَسَبَ وَقْتًا	كَسَبَ وَقْتَهُ	Kasebe waktuh
Vakit öldürmek	قَتَلَ الْوَقْتَ - قَتْلًا	ضَوَعَ وَقْتَهُ	Dawah waktuh
Vaktini almak	أَخَذَ وَقْتًا - أَخَذًا	كَسَبَ وَقْتَهُ	Kasebe waktuh
Vardiyalı çalışmak	عَمِلَ بِالْمُنَاوَبَةِ - عَمَلًا	وَرَدِيهِ	Wardiye
Varlık içinde yaşamak	عَاشَ فِي السَّرَّاءِ - عَيْشَةً	حَيَاهُ رَخَاءً	Hayat rahha
Vasiyet etmek	أُوصِيَ بِ ، وَصَّى إِلَى	وَصِيهِ	Wasiye
Vefat etmek	تُوفِيَ	مُوتَ	Muut
Vekalet vermek	وَكَّلَ	أَعْطَى وَكَالَهُ	Ahtta wakale
Yad etmek	ذَكَرَ	تَذَكَّرَ	Tazkiir
Yağmalamak	اسْتَلَبَ ، انْتَهَبَ ، سَلَبَ - سَلَبًا ، نَهَبَ - نَهَبًا	نَهَبَ	Nehaba

Yakışık almak	نَاسَبَ ، لَانَمَ	مناسب	Muneseb
Yakıştırmak	وَضَعَ - وَضَعًا	يليق	Yulabek
Yalan yere yemin etme	حالف اليمين الكاذبة	يمين كاذب	Yamiin kazeb
Yalanını çıkarmak	أَظْهَرَ كِذْبَهُ	كذب	Kazaba
Yarı yolda bırakmak	تَرَكَ فِي مُنْتَصَفِ الطَّرِيقِ - تَرْكًا	تخلی	Tahalla
Yaş dökmek	عُمِّرَجَ أَعْمَارُ ، سِنَّ جَ أَشْنَانُ	کبر بالسن	Kabura bi alsenn
Yaygarayı basmak	أَلْقَى بِضَجَّةٍ	يصيح	Yasiih
Yazıklar olsun sana	خِزْتُ لَكَ	خزي	Hazzii
Yeminini bozmak	نكث يمينه	نكس	Nakasa
Yerine geçmek	أَخَذَ مَقْعَدَهُ - أَخَذًا	أخذ مقعدا	Ahada makhadan
Yerine getirmek	أَدَّى ، قَامَ بِ	أدى	Adda
Yerine koymak	وَضَعَ مَكَانَهُ - وَضَعًا ، عَوَّضَ	ثمين	Samiin
Yerle bir etmek	دَمَّرَ	دمر	Dammera
Yerli yerinde	مُنَظَّم ، مُرَتَّب	مرتب	Muratebb
Yerli yersiz	غَيْرُ مُنَاسِب	غير مناسب	Ġayr munaseb
Yıldızları barışmak	إِنْسَجَمَتِ نُجُومُهُمْ	أنسجام	Insijamm
Yolunu kaybetmek	ضَيَّعَ سَبِيلَهُ	ضوع طريقه	Dawah tarikuh
Yolunu şaşırmak	ضَلَّ سَبِيلَهُ	ضل طريقه	Dalla tarikuh
Yuva bozmak	هَدَمَ عُمَّا	خرب	Harraba
Yuva kurmak	عَشَّشَ ، تَأَهَّلَ	تأهل	Ta ahhalla
Yüz çevirmek	أَعْرَضَ عَنْ	غير فکره	Ġayara fikruh
Yüz suyu hürmetine	لِوَجْهِهِ	حرمه	Hurmet wişuuh
Yüz yüze gelmek	جَابَهُ ، وَاجَهُ	وش لوش	Wiş lawiş
Yüzü gülmek	إِبْتَسَمَ وَجْهُهُ	ایتسم	Ibtesem
Yüzü kızarmak	إِحْمَرَّ وَجْهُهُ	احمر	Ihmeer
Yüzüne gülmek	إِبْتَسَمَ وَجْهُهُ	تبسم	Tabesem

Yüzünü buruşturmak	جَعَدَ وَجْهَهُ ، جَهَمَ - جَهَمًا ، عَبَسَ - عُبُوسًا	يعبس	Yahbuus
Yüzünü güldürmek	أَضْحَكَ وَجْهَهُ ، أَسَّرَ	يضحك	Yadhak
Yüzüstü bırakmak	خَذَلَ - خَذَلًا	خذل	Hazale
Zahmet çekmek	عَنِى - عَنَاءًا	يعاني	Yuaanii
Zahmet etmek	عَنِى	غلب	Ġalllabe
Zahmet vermek	عَنِى	يغلب	Yuğalebb
Zahmete sokmak	شَاقَّ ج شَوَاقَّ	يشقى	Yuşkii
Zaman kazanmak	اِكْتَسَبَ وَقْتًا	يكسب وقتا	Yakseb wakten
Zamana uymak	اِتَّبَعَ الزَّمَانَ	يتبع زمان	Yatebeh zaman
Zamparalık etmek	أَغْرَى اللِّسَاءَ	يغري	Yuğrii
Zapt etmek	ضَبَطَ - ضَبْطًا	يضبط	Yadbutt
Zarar etmek	خَسَرَ - خَسْرًا	ضرر	Dararr
Zarar görmek	تَضَرَّرَ	تضرر	Tadararra
Zarar vermek	ضَرَرَ - ضَرًّا ، ضَرَّرَا	يضرر	Yudrerr
Zararına satmak	بَاعَ بِالْخَسَارَةِ - بَيْعًا	باع	Bahaa
Zararlı çıkmak	تَضَرَّرَ	يتضرر	Yatadarar
Zevkini çıkarmak	تَمَتَّعَ أَوْ اِسْتَمْتَعَ	يتمتع	Yatamatee
Zihinde tutmak	اِحْتَفَظَ فِىْ ذِهْنِهِ	علقت براسه	Aliket bi rasuh
Zihini karışmak	اِحْتَبِلَ ذِهْنُهُ	اتخريط	Itharbet
Zihinini bulandırmak	عَكَّرَ ذِهْنَهُ	إتعكر	İthaker
Zimmete mal geçirme	يَخْتَلِسُ الْأَمْوَالَ	يسرق أموال	Yasruk amwaal
Zora koşmak	عَسَرَ ، صَعَّبَ	يعسر	Yuasser

SONUÇ

Malatyadaki Suriye Mültecileri üzerine yapmış olduğumuz bu çalışmada ulaştığımız sonuçları şu şekilde ortaya koyabiliriz.

Kendilerine dil ve kültürel olarak Türkiye’yi yakın gören Suriyeliler ülkelerinde yaşanan iç savaş sonrası mülteci olarak ülkemize yönelmişlerdir. Bu kültürel benzerlik onların uyum sürecini hızlandırmıştır. Benimsedikleri bu ortama ayak uydurabilmek için uyum projelerinde de yer almaya gönüllü olmuşlardır. Mülteci kamplarındaki güç yaşam koşullarına rağmen gelenek ve göreneklerinin devam ettirilmeye çalışıldığı görülüyor. Yemek, giyim-kuşam, dini ritüeller, düğün ve ölüm merasimi benzeri birçok unsur canlı bir şekilde yaşıyor. Dillerini yaşatabilmek adına çocukların eğitim almaları amacıyla Suriyeli öğretmenler tarafından ana dilleri ve kültürleri aktarılmakla birlikte, Türkiye’deki öğretmenler tarafından da ülkemize uyum sağlamaları için Türk dili üzerine eğitim alıyorlar. Bununla birlikte bazı gelenek göreneklerin zayıfladığını da görebiliyoruz. Barındıkları kamplar aslında birer küçük Suriye hüviyetinde ancak bu güç şartlar onların tam anlamıyla bir Suriyeli gibi, gelenek ve göreneklerini yaşamalarını engelliyor. Bu, savaşın bir toplum ve kültür üzerindeki acı sonuçlarının tipik bir göstergesidir.

Mülteciler ölmek için Türkiye’ye sığındılar. Her geçen gün ülkelere olan özlemlerinin arttığını görebiliyoruz. Bir millet için en zor olan dönemden geçen Suriyeli mültecilerin ülkelerindeki iç savaş, bir iç kanama gibi tüm Suriye halklarını yok ediyor. Mülteci kamplarındaki insanların özellikle çocukların gözlerinde savaşın kayıpları okunabiliyor. Umarız ki bir an önce savaş son bulur ve Suriyeliler eski barış ve huzur dolu memleketlerine kavuşabilirler.

KAYNAKÇA

المصادر العربية

- 1- القرآن الكريم .
- 2- لسان العرب / ابن منظور – دار المعارف .
- 3- المعجم الوسيط / مجمع اللغة العربية -مكتبة الشروق - الطبعة الرابعة .
- 4- قاموس الأسماء العربية . / د. شفيق الأرنؤوط دار العلم للملايين . الطبعة 15 عام 2002 .
- 5- معجم الألفاظ العربية في اللغة التركية . د. سهيل صبان جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية / طبعة أولى 2005
- 6- قواعد اللغة العربية / سعيد الأفغاني - دار الفكر .
- 7- الأساليب النحوية / د. محسن عطية - دار المناهج الطبعة الأولى 2007 .
- 8- المشتبهات في النحو / كمال بسيوني – مكتبة النهضة المصرية .

TÜRKÇE KAYNAKÇA

- Açıkgenç, Alparslan, *İslam Medeniyetinde Bilgi ve Bilim*, İsam Yayınları, İstanbul 2006.
- Akdağ, Hasan, *Arap Dilinde Fiiller*, Tekin Yayınevi, Konya 1984.
- Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1990.
- Atalay, Besim, *Arapça ile Türkçenin Karşılaştırılması*, İstanbul Marifet Matbaası, İstanbul 1954.
- Aydın, Özgür, *Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi Öğretimi*, Ankara 1996.
- Meriç, Cemil, *Umrandan Uygarlığa*, (9. Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul 2004.
- Sinanoğlu, A. Faruk, *Uygarlığın Basamakları Bilim- Din ve Toplum* (Akademi Evreninde Sosyolojik Bir Araştırma), Evin Ofset, Malatya 2013.
- Sinanoğlu, A. Faruk, “Kültür ve Uygarlık”, *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), Bahar, Malatya 2011, 71-81.
- Tolan, Barlas, *Toplum Bilimlerine Giriş (Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji)*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Yayın no: 49, Ankara 1985.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı ve Soyadı	Özlem ATEŞ
Doğum Yeri ve Tarihi	Malatya- 01.08.1990
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce-Arapça
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Malatya Yazıhan Durucasu İ.H.O.
İletişim	0534 850 61 27